

Česká próza

Ivana Myšková
Níčení

Ivana Myšková

Debut

fra

Česká próza

Ivana Myšková Níčení

fra

Ivana Myšková (1981) se narodila v Roudnici nad Labem. Vystudovala Literární akademii v Praze, obor tvůrčí psaní a mediální komunikace. Od roku 2007 působí na stanici ČRo 3 – Vltava, kde natáčí rozhovory a reportáže o literatuře pro pořad Mozaika a příležitostně vytváří i delší komponované pořady. Jejím debutem byla rozhlasová hra *Odpoledne s lili-putem* (2007). Prozaické texty publikovala v Revolver Revue a v internetovém časopise Dobrá adresa.

Ivana Myšková
Nícení

Ivana Myšková

Nícení

fra

Kniha vychází s podporou
Ministerstva kultury ČR.

Česká próza
Ivana Myšková
Nícení

Fotografie na obálce Kristýna Moješčíková,
z cyklu *Home Sweet Homes*, 2010 (výřez)

Jako eknihu vydalo roku 2014 Fra,

Šafaříkova 15, 12000 Praha 2,

fra@fra.cz, www.fra.cz

Elektronické vydání první

© Éditions Fra, 2012, 2014

Text © Ivana Myšková, 2012, 2014

Cover photo © Kristýna Moješčíková, 2010

Author photo © Radek Brousil, 2012

ISBN 978-80-87429-30-3

ISBN 978-80-87429-94-5 (Pdf)

ISBN 978-80-87429-95-2 (ePub)

ISBN 978-80-87429-96-9 (Mobi)

*Alexandře Berkové
mým kajkám
a Mileně*

Vajíčka kajky mořské (Somateria mollissima) leží v hebkém prachovém peří, které si samice vytrhává z hrudi.

Od agamy po žraloka

Velký ilustrovaný slovník zvířat

Nevím, kdo jsem, ale trpím, když jsem deformován, toť vše.

Witold Gombrowicz

A bujný fíkus bujně rostl až ke stropu. A pak už nemohl dál – byl tam ten strop.

„Musíme ho ufíknout,“ řekl Předobraz.

„Musíme udělat díru do stropu,“ řekla Hermína.

„Jak byste se sem hodila!“ zvolal před prázdným výklenkem ve zdi zchátralého kostela, výklenkem pro světce. „Stála byste nehnutě, v modré říze po paty a odpouštěla hříchy!“

„To bych mohla, dlouho sháním smysluplnou práci,“ řekla jsem. A on se sklonil, hluboce se sklonil, že mě vysadí. A já jsem stoupala a stoupala a konečně se vyškrábala do té niky, oprášila si kolena a zaujala svatý postoj. Byl odtud krásný výhled na okolní kopce a rybníky, a ty se oslnivě leskly. Ale jako by prázdnota, kterou jsem právě vyplnila, na oplátku zas vyplnila mě a já se náhle na něj podívala s úzkostí a děsem: „Co když mi bezbožníci dojdou? Je jich přece jenom omezené množství.“ On ucouvl o krok. „Neboj se.“

„Co když jsem tu pozdě a svět je zcela napraven a nebudu už k užitku?“ On ucouvl o kroky dva. „Neboj.“

„Co když mezi bezbožníky budou velké mezery? Co budu dělat mezi tím? Nemám tu nic na čtení. Jen tohle...“ Obrátila jsem se ve své nice k nápisům: *Husník je zkurvysyn a Narvu ti ho do krku...* „Co tady bude číst v těch prodlevách?“ A veliká prodleva se rozvěřela mezi námi, rozvíraná přítomnou bezradností a budoucím steskem. On před ní ucouvl, aby tam nespádl, řekl: „O čtení se ti postarám,“ a zmizel.

Nesmíš mi věřit, Elvíro! Běda ti! Určitě je to smyšlenka. Takovou radost bych neunesla! A co vidíš? Žiju.

I kdybys uvěřit chtěla, musím Tě zklamat, je to sen... Život je přece dřina a odříkání.

Jenomže počet zázraků převyšuje počet obyvatel světa. Měj oči na štopkách, Elvíro, uvidíš jako šnek a pak je spatříš taky. Díváš se? A co? Nic? Tak vidíš. Je to celé nesmysl.

Co když jedeš vlakem na nějaké místo a do kupé přistoupí pohledný a usměvavý muž a bez zbytečných řečí se dáte do řeči a vystoupíte kupodivu spolu a vyкроčíte stejným směrem? Co když jdete lesem, rezervací, všechno je chráněné a i Ty cítíš, že jsi pod ochranou? Co když jdete (a už je to putování) a potkáváte v lesích betonové bunkry, okolo rostou tisíce netykavek a Ty s ním (s tím mužem z vlaku – nemožné) hledáš nejtučnější lusky, přesně jako v dětství, vybuchují po dotyku jako pumy a shodnete se: Ty bunkry jsou tu proti netykavkám. Ve stříně je hnízdo a vás zajímá shodně: Který pták rád zobe netykavky?

A co když potkáváte staré vodárny, ty drobné vodní paláce, a křičíte jak malí: „Ty jsou jak hrnce s pokličkou! A taky modrý!“ A zdoláváte cestu rozbrázděnou skosenými stromy, na nich čtyři dřevorubci, povzdechnou si nahlas: Vy se máte, chodit po vejle-tech...

A co když se, bez mapy a bez úsilí, šťastnou shodou, objevíte v místě, kde si teď udiveně musíte říct: Tady jsem měl(a) být až zítra. A vstupujete stejnou brankou do stejného domu a nacházíte lidi, s kterými se znáte a musíte se divit tomu zpoždění: Proč jsme se my dva potkali až dnes?

Je půvabný a křehký a barva očí se mu mění podle světla. Vzezření šlechtické, zdvořilost, mravy... Vzta-
hy jsou to jediné, o čem nevtipkuje. Je jako chodící
myšlenka, tichý (jen smích je bujarý, s vějířky vrásek
kolem očí), éterický (je to snad směšné, říct to o mu-
ži, ale ať – pro mě je) tak, že se ho bojím dotknout,
abych ho nezranila a aby se mi nerozplynul.

A kůži má jako žena (skoro jako Ty!).

V řeči je cudný, až panický. (V řeči. Jinak je to pře-
ce nemožné, v pětadvaceti.) A moudrý a zkušený je
– co toho ví, to musím dohnat! Jsem ostudně vzadu.
(Bude můj učitel!) A přemýšlivý je! Zkoumá mé věty
tak zodpovědně. Já říkám: Jsou hloupé, to si neza-
slouží. On říká: Jen mě nech. – To jen pro ilustraci,
samozřejmě si vykáme a budeme si vykat, nabízí to
velké možnosti.

A chodí neslyšně, po způsobu šelem a objeví se
vždycky nečekaně náhle, překvapí – vždycky ale vhod.
(Hned jak se mi už už začne stýskat. A to ho znám
šest hodin!)

Už končím, už musím, už nesmím ztratit ani minu-
tu. Je kýč psát v radosti, ještě v té euforii – Ty mi to
odpusť. Ty, jako jediná, která to čte.

Tvoje Hermína

11. června

Snad jste můj dopis nečekal tak brzy. Ani já ne, věř-
te mi. Zapírala jsem ho sama v sobě, trhala stránky,
které nebyly... Ale čtyři dny jsou právě tak únosné.
Čtyři dny, a mohla bych objímat zeměkouli!!!

Já vám taky zmizím! Jenomže co když to pro Vás
není výhružka? Všimáte si, jak zoufalství šikovně za-
cláním pustou hrou? Nemáte-li oči rentgenové...

Nemáte-li oči rentgenové, nemusel jste prohléd-
nout, proč jsem tak rychle odmítla ten večer. Měš-

ťácká morálka, samozřejmě, matčiny výzvy k nedůvěře, stud, vlastní neřestnost... taky. Ale ten jediný důvod byl: protože jsem po ničem jiném netoužila! Vdechovat vůně (Mám Vám věřit, že jsem si opravdu přivoněla k tamaryšku?) a nebát se (vždyť jsou tak omamné), protože Vy budete se mnou...

Pochopte, to jsem si musela odepřít.

Ještě že jste mi nerozmlouval dlouho. Zeptal jste se dvakrát. Zeptat se potřetí, povolila bych. To jste se nemohl zeptat ještě jednou? Mohla jsem sama před sebou uhájit svou pevnou vůli, mohla jsem dokázat, že skutečně nepovolím. Takhle jsem stále na pochybách...

Na mé jméno se, doufám, rozpomenete

Nesmím se na lidi tolik usmívat. Špatně se to chápe, myslí se, že tím něco myslím, a někdy dokonce, že tím něco říkám! Jenomže já mlčím, mlčím a usmívám se, snad je to trošku záhada, ale proč ji luštit – nikdy se nepřidám k výpravě k jezeru Loch Ness. Copak se musím pořád vysvětlovat? To nebylo na vás. Ne? Tak proč jste se na mě dívala? Já se na vás nedívala. Ne? A co je tohle? To není dívání? A zadívá se na mě tak, že musím uznat, ano, jestli to vypadalo takhle, tak to dívání bylo, dobře, bylo to dívání. Ale to neznamená, že jsem se na vás usmívala. Ne? plácne se do stehén. Tak na koho? Na koho, když jste se dívala na mě? A čeká, čeká a povytáhne obočí. Neusmívala jsem se na vás a neusmívala jsem se na nikoho druhého. Vůbec na nikoho jsem se neusmívala. Hm. Aha.

A mně by se chtělo smát, obočí mu povylezlo tak, že málem srostlo s vlasy (což bylo komičtější o to, že muselo překonávat pleš), ale nesměla jsem, zas by si to špatně vyložil a zas bych mu to špatně vysvětlila.

Ptal by se ještě: A na koho teda? Na koho, když vůbec na nikoho? A já bych ho jen zpražila svou pronikavou moudrostí (údiv nadosmrti – tak moudrá a tak mladá): Existuje přece úsměv na nikoho, pro sebe. Vy znáte jen ten druhý!

13. červen

Elvíro! Nesoustředím se.

Nějaké zkoušky je teď to poslední, co by mě mohlo zaujmout, přestože předmět zkoušek mě zajímá neustále. Jenže ne a ne mě strhnout! A můžu si říkat „musí“ klidně nepřetržitě, z hlavy to pořád vypadává. Přišlo to v nevhodnou dobu. Anebo v nejvhodnější. Studentský stav mi dovoluje zabývat se vším zevrubněji, opravdu a nadoraz.

Vedle knih ke studiu do komínku vrším knížky od Jakuba (cokoliv, o čem se zmínil a v knihovně to měli), které přibývají den co den a přerůstají komínek první, a ten se nevyhnutelně kácí. Nemá tak pevnou základnu.

To by bylo, aby mi nepovolili (To by bylo smutný!) odklad, když jsem jako důvod uvedla „krajní zamilovanost“. A na studijním jsou tři ženy! Copak jim svým zpožděním způsobím nějakou újmu? Copak mě za to musejí ztrestat? Samosebou mě to trápí a už bych chtěla vědět, na čem jsem. Samosebou jsem si nadávala a zděsila se zněním toho důvodu. Jak nevhodně to mísím! Do úředního dokumentu strkám intimitu. To nemusí být pochopeno správně! Rektor to může považovat za vtip, kterému je prohrěšek se smát, a tak mu upře všechnu vtipnost a posune to k drzosti.

Takhle nemoc, kdyby byla. Tu by odpustili. (Jistěže ne chřipku. Aspoň bronchitidu.)

Ta moje nízká vyplašenost, ustrašenost. Stokrát se

mi hnusí! Trošku hédonismu sem, do toho zpuchřelého života! Bude to nové, Elvíro! Bude to iniciace. Jednat svobodně, z radosti. Jde z toho strach a děs, mrazí mě – neptat se, jestli to můžu. Můžu to?

Hermína

Jedu domů. Vezu batoh špinavého prádla – to jediné, co z velkoměsta vozím. Zkoušky jsem vzdala – žalzu.

Zoufale si přeji, aby ta slečna naproti, co vypadá tak usmoleně, protože má pravděpodobně celý život smůlu, necintala. Loupe si pomeranč a už už se ho chystá jíst, jenomže pomeranč kape při sebemenším zmáčknutí, kape po bradě a slepuje prsty, už do něho kouše, bože pomoz jí, bylo by krásné, kdyby ho snědla důstojně. Ale ne, krůpěje pomerančové šťávy neovladatelně vyrážejí na povrch dužiny a stříkají do stran, první už se nezadržitelně vsakuje do modrého roláku v místech jejích nadměrných prsou. Ach, určitě se jí děti ve škole smály. Braly si ji na mušku pro její předčasnou vyspělost; pokřikovaly na ni, žalovaly, schovávaly věci a zamykaly na záchodě. Rvaly jí za výstřih ohryzky a okurkový salát lily za krk. Nohy podrážděly, za vlasy krákal, do prsou žďuchaly. Sledovaly, jak se potí. Ubohá oběť školního naschválnictví. Vzrostlá a ztepilá, přitom tak vratká a rozviklaná. Ta dětská svoloč. Proč není hranice trestní odpovědnosti snížena k devíti letům, jako to bývalo v Anglii?

Bůhví, kam jede a za kým. Bůhví, jestli tahle stehna někoho svírala. A přitom byla první ze třídy. Zrovna se převlékla do čistých tepláků – smetanově bílých. Čekali před tělocvičnou na začátek hodiny, kluci i holky, když se jí na zadku objevila skvrna. Rychle se vpíjela do tepláků, chtivě pohlcovala třísla,

až zalila celý klín. Ve dvanácti letech! Mohlo to vypadat jako zranění, mohlo to vypadat jako zázrak, ale vše bylo uvedeno na správnou míru. Bohužel. Nikdo jí nechtěl nic půjčit na převlečení. A jistě i teď. Jistě i teď menstruuje za chůze, nikdy se to nedá odhadnout. Kalendáře jsou k ničemu. Přijde to, když jedou k vodě (alespoň že nejezdí k moři, nemusí litovat tak trpce), přijde to, když si chce vzít něco bílého... Ne ne, v těch stehnech nikdo nebyl. Určitě bude ještě panna. Určitě jede za příbuznými. Za tetou nebo za babičkou. Po sestřenkách dědí. S babičkou vaří. Snad si něco pěkného odveze.

Mám chuť ji plesknout přes prsty. Pokousaný pomeranč si položila na kalhoty a teď se pokouší ulepenými prsty vyčistit skvrnu, kterou si stejně nakonec nešikovně zapere, takže to bude to první (a snad i jediné), co člověk uvidí, sotva se na ni podívá (podobně jako to bývají mastné vlasy, slepé oči nebo uhnílé zuby). Samozřejmě že ji pouze rozšmudlá, samozřejmě že si pouze do roláku otře zbytky vláknité dužiny. Samozřejmě že vlak sebou právě v tuto nestřeženou chvíli bez upozornění trhne a pomeranč se bezradně skutálí až k mým nohám. Samozřejmě že se pro něj shýbám a samozřejmě se pro něj v tu samou vteřinu shýbá ona. Samozřejmě o sebe naše hlavy křachnou a samozřejmě to má daleko k beránčímu ducnutí. Samozřejmě se omlouvá. Já samozřejmě taky. Zvedá se, má obrovskou skvrnu na levém stehnu a ještě větší samozřejmě na prsou, a konečně odklopýtá na záchod. Ale jen co si zamáčknu vzrůstající bouli, už se zase vrací. Samozřejmě netekla voda. Pusu má nezvykle vyboulenou – samozřejmě ten pomeranč snědla. Samozřejmě nemytý. Nikdy by nevyhodila nedojedený pomeranč – samozřejmě!

Jako bych se za ni nemodlila, jako bych k ní nevy-

sílala jednu dobrou radu za druhou a druhou lepší za první. Jakmile přece pomeranč vystříkl poprvé, věděla jsem, že vstrčením celého pomeranče (ostatně přijatelně velikého) do úst by předešla všem těmto pozdějším komplikacím, vstrčením celého pomeranče by převýšila ty škodolibé skrčky ze školních let, protože vstrčením celého pomeranče by jim vytřela ten domýšlivý zrak, protože vstrčení celého pomeranče do úst byla jediná skutečně rozumná věc, kterou vůbec mohla udělat. Tak proč si počínala tak krajně nerozumně? Proč ukusovala z pomeranče, který se ukusovat nedá anebo dá, ale jen za cenu zákeřného potřísnění? Bože, slituj se, ať aspoň z kapsy nevytáhne nějaký ztvrdlý a páchnoucí kapesník. Párkrát zamžikám a protřu oči, abych se probrala z nudy a únavy, abych si pohledem na úhledný čistý a voňavý kapesník potvrdila nesprávnost své diagnózy...

Samozřejmě z kapsy vyprostila sežmoulanou kostkovanou hrudku. Šnuptychl! Ach né, ach kéž bych oslepla a zhlédla osud méně předvídatelný!

Hle! Usnula jak unavený ptáček, na sesli, jak na bidýlku, hlavička jí padá a sem tam pípne ze spaní. Miláčku. Už jsem tady... Přišla jsem, abych se s tebou podělila o všechnu svou radost... Přistoupím k ní tiše, poklekám – je roztomilá – pokouším se opatrně vyjmout z jejích prstů nůž.

Co se všemi těmi jablky? – U loupání jablek můžu aspoň sedět...

Kdyby se mi podařilo pořádně ji opřít, nohy podložit, mohla by spát spánkem spravedlivých déle.

Ale jen se dotknu střenky, procitá: „Ježiš, už jsi tady? Co děláš? Neřízni se!“ A pak se chytá za hlavu: „Můj bože, já jsem usnula...“

„No a? Tak usínej...“

„Co blázníš? Ted' budu spát?“ A kouše do udidla, postroj navléká...

„A co bys nemohla, dyť můžeš...“

„Já můžu? Kdes to sebrala? Já můžu akorát všem dělat služku!“

„Odpočiň si, natáhni se, čti si...“

„To můžeš ty, já ne! Tý práce kolem, bože!“ Kdepak, ona se nepropustí. Ona se nevypřáhne, nenechá se svést. Je nervózní, plaší se a rudne:

„Kdyby mi aspoň někdo pomoh. Já už to všechno sama nezvládám.“

„A co a co?“ bezradně se rozhlížím a netuším, s čím, kromě jablek, můžu pomoci.

„Ty nevidíš tu práci všude kolem?“

„Ne, nevidím.“

A vím, že je to špatné, jedna z nás vidí přízraky, které ji straší a sužují, jedna z nás rozmlouvá s duchy. Neví, kam dřív, motá se dokola, mezi kredencí s vyleštěným sklem a lednicí s navařeným jídlem na tři dny, motá se a pletou se jí nohy, zakopává, obstoupená svými chimérami.

„Tak ty to nevidíš...“

Postávám za noci v rozlehlé hale v nejvyšším patře jakéhosi honosného domu se štuky, jen po stropě se míhají stíny mdle roztančených plamenů z krbu na konci haly. Veliké ticho a opuštěnost věcí. Za oknem se vznášejí postavy mně známé, podobné parašutistům, jen bez padáků. Pohupují se ve vzduchu jako v hlubinách (poloha pádu a přitom vznes). Chvilí je vnímám tak, jako bych byla venku s nimi, chvilí za zavřeným oknem, uvnitř. Rej strašidel?

„Já už ho za celej den ani nevidim.“

„Protože je tak nezřetelný.“

Není neviditelný. Je nezřetelný. Nezřetelný otec. Tušený kdesi v podzemí. Nebo na střechách? Tušený zrovna tak nezřetelně.

Někde tady bude. Někde tu musí být. Před třemi dny vešel těmito dveřmi. Tři dny u nich hlídám a ještě nevyšel. Bezpochyby tu je. To víte, dům je rozlehlý a nohy krátké. Nedoběhneš. Závod Achillea s želvou.

– Pokud si nestaví tunel, najde se.

– To bysme něco slyšely. Vid', že bysme něco slyšely?

– Co říkáš?

Může si hloubit tunel. Zrovna tak nezřetelně. Bývali takoví vězni. A on je stará škola. Tuhle jsme zoufale hledaly pilník na nehty. A nikde nic. A třeba i samotným nehtem – zdivo je podmáčené.

– Co to je za šramot?

– Kočka!

– Vždyť tady spí!

– Stejně je to ona. Vždycky je to kočka. Je za to zodpovědná, i když spí.

Těmito dveřmi? To bysme si všimly... Nemůže proklouznout – hora chlap. Těmito nízkými dveřmi. Nebo se mýlíme? Není to hora chlap? Je to chlap docela malý a proklouznul nám už dávno? Docela bez tunelu?

– Však on se objeví. Až když to nejmíň čekáš. Dávám mu pod schody talíř s jídlem. A vždycky ho najdu prázdný.

– Ale může to být kočka.

– Vždycky to může být kočka. Ale vidíš ji? Tady spí.

– Je za to přece zodpovědná, i když tu spí.

– Tentokrát vím, že je to on. Talíř je dočista vylízaný.

- A tati, proč jsi skoro nebyl doma?
- Ale já tam byl, celou dobu jsem tam byl. A kde jsi byla ty a máma? Celou tu dobu jsem vás hledal...
- Už si s ním ani nemůžu promluvit. Jedinou kloudnou větu z něj nedostanu.
- Protože je tak nesouvislý.

Není roztržitý či nevšímavý. Je nesouvislý. Není roztržitý. Je roztržený. Na malé kousky, které neumíme pospojovat. Je to s ním jako s věcmi, které všelijak porůznu za sebou trousí. Po domě nacházíme spoustu předmětů, o kterých nevíme, k čemu jsou. Součástky věcí, které jsme nikdy neviděly v celku. A tak bývá s námi jen nějaká jeho část (ostatní s sebou nepřinesl, ostatní někde bloudí) a zůstává pro nás nadále, jako ty divné součástky, nesestavitelný.

Svoláváme se k večeři. Těším se na ni jak malá, protože dneska si zase svorně zahrajeme, na moji počest, na uvítanou, báječnou, náramně legrační zábavnou hru. Ale ne, nikdo mi nic neprozradil, uhodla jsem to sama – v kredenci jsem totiž objevila dvě podstatné rekvizity – starý a čerstvý chléb. A bůhví, co přijde ještě! Úžasné! Kde jinde tohle zažiju? Kde jinde tohle mají? Ne, nikdo nám to neporadil. Vymysleli jsme to sami! Druhá přirozenost. Nic to nestojí a dá se to hrát několikrát denně. Dokud je co jíst.

Miluju boje o tvrdé patky!

„Dej to sem!“

„Nedám.“

„Neber si tu tvrdou...“

„Já to mám ráda.“

„Houby máš ráda. Ty to jíš, aby se to snědlo.“

„Přece to nenechám zplesnivět... Nejdřív se musí dojíst ten starej.“

„A proč jsi mi teda mazala ten měkkej?“

„Protože to máš ráda.“

„A ty to nemáš ráda, ty nemáš ráda měkkej chleba?“

„Nejdřív se musí sníst ten starej!“

„Ale když nezačnem jíst ten novej, tak taky zestárne, a zase dokoupíme novej, ale stejně budem jíst ten zestárlej, a když ho konečně dojíme, pustíme se do měkkýho, kterej už mezitím ztvdne, a takhle pořád dokola...“

„No jo, no jo, zase nás budeš poučovat... A co si stěžuješ? Nemáš snad měkkej?“

„Mám, ale chci starej.“

„Starej mám já. Už jez.“

„Tak si vem můj a dej mi svůj.“ A tady to začíná – „přehazka“. Házím jí svůj čerstvý krajíc, беру si její, matka můj krajíc hází na otcův talíř, otec zas mně...

„Prosímtě vem si to!“

„Ty si to vem.“

„Máš na to chuť, tak žer.“

„Ty máš na to chuť, tak žer.“

„Co? Takhle se mluví s mámou? Milane, slyšels to?“

Upřené pohledy z očí do očí – každý si zakrývá talíř dlaní.

„Hele, ptáček.“

„Kde?“ A už to má na talíři.

„Hermíno, neblbni.“

„Ty blbneš.“

„Já blbnu? Takhle se mluví s mámou? Milane, ta holka nemá úctu. Tak se mě zastaň!“

„No... holky... tak...“

„A ty mě zase šidíš! Sama si vezmeš tvrdej a mně nedáš...“

Legrace. A to šlo jenom o chleba. Lepší je to při teplém jídle. Koukáme, kdo kolik má. Matka má ze všech nejmní a klišky, kosti, všechno, co se nepoved-

lo (a toho není nikdy moc), co se rozvařilo, přichytilo, připálilo...

Obhlížíme talíře. A šup. A šup. Chvilíčka nepozornosti – a už to tam má... A ještě. Legrace. Nejkrásnější kousky dávají mně, největší dáváme tátovi. Z polívek a omáček se vybírá masíčko, mandličky, houby a hup – a ruka nad talíř. – Mně ne!

Maminka pūlí omeletu – to jsou spravedlivé pūlky! Maminka porcuje husu – to jsou spravedlivé porce! Maminka čtvrtí dort – to jsou spravedlivé čtvrtky! Opravdu, jedna jako druhá.

A poslední kousek vždycky zbude.

„To je tvoje.“ „Ne, tvoje.“ „Ne, tvoje.“

Potom se ošetřen uloží do ledničky jako do márníce a nechá se pěkně zkazit. Protože nikdo neví, čím to je.

„A pro mě je to škoda.“

Chorobnou únavu a ospalost, která přicházela tak záhy po probuzení, vystřídala chorobná vitalita a nedočkavost. Nemůžu dospat, budím se o mnoho hodin napřed, před veškerým vřeštivým zakokrháním, které tak drze a neodbytně ohlašuje to, co bychom sami rozpoznali, jen kdyby nám k tomu dali příležitost. Otvírám oči bez váhání, rychle, jako bych se právě vynořila z temnoty mořských hlubin, jako bych měla jen pár hodin života a o překot se chtěla nalokat posledních doušek světa. Je to, jako bych se chtěla vynadívat, jako by obyčejné mhouření znamenalo skomírání, nedovolím víčkům, aby klesla, někdy až zabolí, jak silou odtrhnu přilepené řasy. Mohutný nádech! Strhnout náplasti a vidět, třeba jen tmou. A přede mnou je spousta tmy. Ještě dlouho nerozsvěcím. Jen napřímená sedím na posteli a nedělám nic. Pot na zádech zasychá a chladne. Hlava se klátí

a pokyvuje – přezrálá makovice – každou chvíli může už bezvládně trousit – malátná malátná, opiově.

Tedy nikoli vitalita Valburžina. Ta věděla, pokaždé věděla, co si počít. Ta se nedala zastihnout v bezradnosti. Každý krok, gesto, slovo vedla rozhodnost. Každý úsměv i zájknutí předem promyšleno. V pohybu nikdy neustávala, tahle Valburga. Dávali mi ji do pokoje, abych si vzala příklad – vzpruha Valburga. Nejen lehátko, i pohodlná postel s nebesy byla pro Valburgu něco jako gymnastické nářadí. Jako by spala na kladině. Ležela těsně při kraji, připaženo a snoženo, vydechovala v rychlém tempu, krátce. Občas jí zacukalo v oku, pak v ruce, nejčastěji v nohou. Připomínala mi spící psy, určitě ve snu běžela, přeskakovala šraňky a vrhala se za klacíkem do vody. Určitě se nedovedla procházet ani ve snu. Ráno se na posteli jenom mihla a byla pryč, proklouzla skulinou mezi dveřmi jako lasička, aby nezmeškala teplá vejce se slaninou, o která byl vždycky takový zájem, že nikdy nevychladla. Po snídani se Valburga opět dostavila, chlapsky zabušila na dveře, zakřičela „hoří“ a stáhla ze mě peřinu. Čilá, nekonečně čilá Valburga.

Ale já se nevytrhávám ze spánku, abych byla první, abych nepřišla o vejce se slaninou. Valburga tu není a není tu ani nikdo další, nikdo z toho prapodivného pěveckého spolku. Budím se a třeštím oči do tmy a je to protipohyb, nic víc než protipohyb, jsou to ruce napřažené proti stropu, který se urval a neodvratně padá. Je to vůle odklonit nebezpečný sklon, odvrátit předčasnou smrt nebo alespoň zmírnit hrůzu jejích důsledků. Zahynout ne tak roz-tríš-tě-ná.

Vím, že mám schopnost všechno zaspát. Vím, že to mě budí. Probuzením zatlačuji víčka své přirozenosti; mou přirozeností je spánek. Jak se pak ale účastnit života? Musela jsem objevit násilí, abych z této absurdní spletnosti vybloudila. Mívám teď víc-

ka zmodralá od prstů – vzbud'te se, vzbud'te se! Proto ten nádech tak mohutný.

12. července

Nejmilejší Elvíro,

přehrávám si ty dny už tak často a s takovými podrobnostmi, že téměř překrývají dny dnešní, jako ubrus desku stolu (a dokonce tak přecházejí přes okraje, milosrdně zahalují oděrky a vrypy). Konečně mám život podložen – a z dnešních dnů mám palimpsest!

Neutíkám už ke smyšlenkám, snům a fantaziím, ale ke skutečnosti! K něčemu, co bylo, co se stalo, co existovalo a dosud existuje, k tomu, co bylo zřetelné, určité, hmatatelné, k větám, co byly vyřčeny, pohybům, co byly vykonány, k tvářím a krajinám, co byly spatřeny.

Ten text byl napsán a je pod vším přítomen, je stále znát, i když jej vzdalují nové vrstvy a vpíjí se, vzlíná na povrch, vměštnává své kontury mezi kontury dnešní a naplňuje tvary ke hmatatelnosti leckdy s takovou silou a vehemencí, až prudce zabolí určitá místa v těle. (Ale ty zásahy jsou vesměs šťastné.)

V těch chvílích se mi daří rozpoznávat, čeho jsem si předtím nepovšimla. Leckdy to ovšem naruší tu hladkou romantiku. Ale zas je to blíž pravdě. Tedy: okouzlení, které jsem Ti líčila už „z místa“ a které v téže intenzitě vyvstávalo dosud, bylo zkreslené, silný okamžik prozření (a tedy právě okouzlení), okamžik, kdy jsem „ho“ poznala, kdy jsem si uvědomila, že vím, že „je to on“, pravděpodobně nenastal, když jsme jeden druhému pohlédli do očí a museli je sklopit, nýbrž až dlouho poté (alespoň dvě hodiny, a to už jsem se nechala odstát), když jsme přistoupili ke švédským stolům a jedli. Pochoutky z mís mize-

ly rychle, ani my jsme nezůstali stranou (i když víš, co si myslím o veřejném pojídání). Jakmile ale na míse zůstal jen jediný, poslední kousek, všichni odložili příbory – tabule skončena. Byla to ohleduplnost, anebo obava, aby mě, zrovna mě, někdo nepřistihl, aby mě, zrovna mě, nepovažoval za největšího žrouta či nezdvoračka?

A tehdy, když už se všichni chtěli odvrátit, tehdy si Jakub vzal čistý talířek a s gustem, s chutí, bez okolků si na něj vidličkou obratně přenesl poslední kousek sýrové rolády, nejlepší sýrové rolády, jakou jsem kdy ochutnala, a snědl ho. On snědl poslední kousek, Elvíro! Dokázal to! On zlomil kouzlo – tím, že snědl poslední kousek, tím ho vysvobodil z prokletí! Poslední prašivý kousek zbavil prašiviny! A s jakou samozřejmostí! Ne s odvahou.

Zatímco všichni budou do té věci kopat, budou ji překračovat, složitě obcházet, budou se rozčilovat, že tu je, on půjde, sehne se, zvedne ji a udělá s ní něco patřičného. A nebude postávat, čekat na vavříny, pokřikovat – Ještě že mě máte!

Můj spasitel denního života. To – je – on. A zaplála jsem obdivem a něhou. A ještě nevyhasla.

Tvoje Hermína

Dnes je všechno krásné! Protože pana Knitla konečně napadlo vzít Bohouše na procházku. A my sedíme v kuchyni, nohu přes nohu, ještě v županu (obě!) a vychutnáváme (vychutnáváme!) si horkou čokoládu (čokoládu!) a všecko je krásné, protože pana Knitla napadlo vzít Bohouše na procházku a Bohouš teď tedy běhá venku, možná na volno, možná ještě na půjčeném vodítku a obojek ho trošku škrtí, divočí, štěká až do chrapotu, plete se pánovi pod nohy a do šňůry se zamotává, je s ním spousta práce a toho napo-

mínání, pan Knitl už taky chroptí, oba se nemotorně motají jeden vedle druhého, pan Knitl škrtí Bohoušovi krk a Bohouš panu Knitlovi škrtí zase ruku, přetahují se na šňůře, jeden chce sem a druhý tam, jsou uřícení, zpocení, nervózní a navztekání, bezradní a unavení, skoro bez hlasivek, ale jsou venku za vraty, jsou spolu na procházce, pan Knitl a pes Bohouš, poprvé za celé ty roky, a to je zázrak. Nejspíš je zázrak příliš silné slovo, nejspíš je to jen svátek – ale přesto neváhám říct zázrak, nemusí to tak být, může se to tak jen jevit, a mně se to tedy tak jeví. Možná že nám oběma. Jedině zázrak mohl způsobit to přenáděrné ranní zvěstování. Vzbudil mě její halas, veselé povykování, bez nejmenší stížnosti, jen povyk, tak radostný, že nešel potlačit (směle se vedral přes nesmělost, přes hořkost a opatrnost): „Pan Knitl a Bohouš jdou ven! Rychle se podívej z okna!“ A já se zvedla (zázrak za zázrakem), docela samozřejmě, bez protestů, čilá a dvěma skoky jsem byla u okna a vtáhla jsem ji k sobě za ruce nesmělou škvírou ve dveřích a políbila jsem ji na pusu a objala a v objetí jsme stály u okna a smály jsme se šťastně. – Buď mě tak častěji. Volej a rozrážej dveře takhle, s tím úsměvem.

A sledovaly jsme (my dvě) ty dva s úžasem jako vznikající život, jako by se právě dítě rodilo anebo planeta, jako by se z vejce líhnul pták, nějaký bájný, jako by rozkvétala květina, nějaká vzácná, která kve-
te jednou za milion let.

20. července

Já mám na lidech nejraději jejich křehkost, Jakube. A připadá mi směšné, jak se za ni stydí a pokládá jí ji za slabost. Tu největší sílu! Je přece přirozené, když je porazí nápor větru, je nutné, aby je spláchl voda, je důležité, aby je spálil žár. Je nesmyslné tomu

vzdorovat. Zranitelnost je na člověku to nejcennější, zranitelnost, o níž může vypovídat. A není právě to úlohou umění?

Vyhledávám křehké staré lidi, ne stavbou těla, spíš takové, co se umějí půvabně usmát, i ty, co obličej stahují bolestí veřejně, hrdě. Ty, co se zastaví uprostřed ulice, aby mohli pozorovat drozda. Co nepukají hněvem, pokud se stanou svědkem nějaké malé nepřístojnosti dvou vybuzených těl. Hledám ty, co se zastydí, nebo i zardí.

Nesmrtelní polobozi jsou ti poražení.

Kolik z nás dennodenně zadržuje slzy, abychom neprozradili svou zranitelnost? Zadržujeme slzy strachem z výsměchu, hanby a zostuzení.

Nepřetržitá plačtivost může být hysterií, pózou, hrectvím – něčím chronickým, mohou to být slzy ždímané z rozmaru. Chovám k ní proto jistou nedůvěru, přestože stále věřím na smrt rozplakáním.

Radši mám, to netajím, bytosti, které pláčou občas, zato vydatně. Takoví lidé mě dokonce svým prazvláštním způsobem přitahují. A nejraději mám, když se pláče jakoby zničehonic. Uprostřed nějakého všeobecného veselí. A přitom neprosvítá ani náznak úsměvu. Většinou taktně odvrátím hlavu, ale stejně mi to nedá, musím se po očku dívat, jak hledá kapesník, jak je vhroutěn do čehosi, co zůstane jiným skryté, jak se v tom stavu ocitl nečekaně, je zmatený, chtěl by se podvolit všeobecné zábavě, ale za mák mu to nejde, jak se kolem něj hloučí rozjařenci, aby ho vtáhli do kola, a jak se jej snaží úporně rozveselit a rozptýlit, protože, říkejme si, co chceme, toto se sem nehodí, tento člověk do všeho vnáší nejistotu, a vůbec, je to mrzuté, jeden z nás, a takhle vyvádí, teď, když jsme na všechno zapomněli a je nám sladce.

Tak tomuhle sabotérovi strkají prsty do povislých koutků – tamti z jedné strany, druzí z téhle, pěkně

seřazení od dědka po myšku a táhnou, táhnou – to by bylo, aby ses neusmál. A když se všichni svalí na zem a koutky se zase smrští a v očích je zase vlhko, odtáhnou radši nemravu někam do kouta čelem ke zdi a podestelou hrachem.

Je nezbytné plakat. Je to vznešené a důstojné, když je to skutečné. Chtěla bych plakat s Vámi.

Když je to skutečné... Když ne, je to lajdáctví, říkám si. Lajdáctví nebo křeč, obyčejná křeč. Nehorázné herectví. A nejhorší, že něco takového postihuje i děti. Některé jsou tím docela prošpikovány. Pak ale – cí slzy nás mají spasit?

Také k nám přijelo dítě a také plakalo. Drželo tátu, aby mu neodjížděl. Buď tady, tesknilo, nebo mě vem s sebou. A prosilo. „Johanko,“ chlácholil dítě, „tady ti bude dobře. Tak ses těšila a teď sis to rozmyslela?“ Nevěděl a nemohl se dovědět, Johanka bublala a zurčela nešťastnýma slzičkama a ramínka se jí třásla jedině zoufalstvím a smutkem. To by si nikdo za jejími zády se smíchem splést nemohl! A bledla, ta bledla. Zajde na rozplakání! Nikde žádná vzdorovitost a vzpurnost dětského citu, jen tiché tklivé neštěstí. Tažené, vláčené dítě posazené do kouta. Bůh ví, jestli si to jeho těšení nevymysleli, aby ulehčili svědomí. Nadšení přece dítěti vydrží víc než tři sta kilometrů. To nemá horizont ani mez! Možná se rozstípnou, ovšem až o skutečnost – bývá to vždycky prudký a nenadálý náraz. Dokud ale sní...

A tohle dítě ještě mělo snít. Říkám mělo – a vím, takhle, ano takhle mluví dospělec. Čtvrcení života na plnění závazků je čirá bezradnost. Patnáct let od věku toho dítěte a už jsem zapomněla, jaké to všechno je. Co vím o téhle dospěleckým suchopárem rozpraskané, nedočkavě rozpukané dušičce od rozpuku tak mátoživě daleko, je pouhá reprodukce poznání, ta zkušenost se propadla a každá nová ji stlačuje zase níž.

A bylo mi z toho tak smutno. A tesknila jsem po návratu. Nejdřív jen se zájmem, pak ale vroucně. Ona mi to řekne! Budeme spolu týden a v mezihrách se mi ukáže, v mezihrách se mi prozradí – tohle mě trápí pro to a pro to a tohle mi dělá radost – proč asi? Bude to týden tklivého (slastně!) rozpomínání! A rozkvetl ve mně vřed těšení – já se jí zmocním! Bude to mefistofelské, bude to důvěrné až sprosté obnažení. Budeme si holčíkovsky šepat, budeme se chichotat a pomrkávat. Všechno si vynahradím. Už mi to nebude chybět. Najdu to ztracené, přestanu oplakávat. Scelím se.

V ten okamžik mě přepadla obava, aby mi neušla, aby si pláčem nevymohla (pláčem, který přece nic nechtěl) návrat domů. Její otec se však zachoval správně. Aby napříště věděla, že slabošským pláčem si nic nevymůže, v rozhodnutí nepovolil a nechal nám ji tu. Nasedl do auta, zamával – ona ale uraženě štkala. (Tak půvabné! Něco metafyzického – ta dětská urážlivost.) Zavřela jsem dveře, kdyby se za ním chtěla rozběhnout, ona ale pořád seděla na křesílku v chodbě a žmoulala svůj promáčený kapesník. Sotva se ale od loučení k odloučené vrátili i rodiče, zvedla hlavu a zamrkala, očima překvapivě suchýma, zvědavýma očima a vyskočila z křesla: „Prý máte bazén. Můžu se vykoupat?“ Nad tou výmluvností jsme všichni mlčeli. A když se rošťácky usmála a pravila: „Dojdu si pro plavky,“ prudce mě zamrazilo. Korouhvička. Je to jen korouhvička podplacená od matinky. A přestala mě zajímat.

Hermína

23. července

Neměl jste mi prozrazovat, kde bydlíte (ne snad místo, kde opravdu žijete). Žiju teď v ustavičné touze,

nepřetržitě myslím na to místo, pokouším se vytvořit si co nejpresnější představu jen z toho, co jste psal a říkal. A někdy jsem v pokušení ověřit si, jak souhlasí s tím, co je. Kolikrát jsem vyběhla na nádraží a zase se vrátila, s úlevou, dobrovolně, v úctě a pokorě. Couvla jsem před tím (to není ustupování), vykročila jsem zase špatnou nohou, musí se pravou! (Otýpka kroků na potom.)

A pak je tu pokladna (tak nešikovně v cestě), střílí mi do uší špičaté otázky, tlumeně křičí: Zásah! Chcete tam opravdu jet? Obyčejnou nebo zpáteční? Ohlásila jste se? (Jedete bez ohlášení? Cože?) Jste ochotna podstoupit šest hodin cesty s třemi přestupy? Nemí to zbytečné vydání?

A když nepodlehnu zraněním a neohroženě postupuji dál (nezničitelný hrdina za chůze s rozvahou vyndává projektily ze svého řesetového těla, vytáčí je nasliněnými prsty jako klíšťata) a nevidím už nic, co bych musela obtížně překonávat, přijde úkol, zásah přímo do srdce, v okamžiku, kdy už se nemělo nic stát – zrada, přímo pod pás: Vyslovte cílovou stanici.

A tak se vzdávám, nemohu vyslovit, co má být smlčeno, co má být chováno v tajnosti až do té chvíle, než se to zjeví... Hra zkažena, kouzlo zrušeno – z hole je had, z pokladu kamení... Nehledě k tomu, že vyslovit znamená trochu i potvrdit, že to existuje, a tím já si přece vůbec nejsem jista.

Vaše H.

Břemena břemena břemena. Už se to ví. To oni vláčeli těžké kvádry, větší, než byli sami. To oni stavěli Cheopsovu pyramidu! A bezpočet dalších. (Myslím, že všechny.) Matka sotva odrodila, otec po zápalu plic. Přece se nebudou válet. Kuš! A z cesty!

Oni si nedají říct. – No pocem, poď, volám ji prstem. Utíká přede mnou, schovává se mi, juká za stromem. – To si mám pro tebe dojít? Zlobivá, neposlušná... To na ni platí, zakrouť pusou, pustí se stromu a jde. – Ukaž mi ruce, no dej je sem. Protestuje: – Já je myla... – Tak ukaž, a mám je v dlaních, o tolik větší a těžší než moje – tlapy. Hrubé a nateklé, mozoly, štěnice, záděry, třísky, v zarostlých rýhách letitá špína. Čichám k nim. Myla. – Dobře, ale tohle chceš nastavit k políbení? Tohle? Do stáje marš a do továrny! Kdo tluče máslo, nemůže smetánku... A maminka, srdnaté děvčátko, bradičku vzhůru, ruce v bok: – Když agrárník, tak agrárník! Když dělník, tak dělník! A za prací hop a skok.

Mezci a muly a soumaři! Oddaně, vytrvale, do úmoru. Věrně jsem podědila jejich dřičství. Dejte sem, co unesu. Ba ne, nejsem slabá – určitě unesu, co sama vážím. Mám páru jako mravenec! Ještě mi nalož, ještě mi dej – ať nejdu s prázdnou.

Jen cestou do školy, co jsem se nadřela – a ze školy a do školy... Co kdyby nám odpadla hodina a připadla jiná, co kdybych se o velké přestávce chtěla učit, co kdyby někdo, kdo chyběl, chtěl půjčit sešity? Co kdyby? Co kdyby odpadla čeština a připadl zeměpis a co kdyby přšelo? Jak bych pak vysvětlila, že nemám učebnici a že píšu zeměpis do češtiny a v teniskách na ven běhám v tělocvičně? Co by se stalo? To bych pak neměla vždycky všechno v pořádku a správně. To by se stalo! To bych pak neměla vždycky všechno v pořádku a správně! Jak bych mohla psát zeměpis do češtiny?

Dnes už se škrtím jen na kabelkách.

Oni jsou kajky. Ano, mám to zjištěno. Přímořské kajky, podobné snad našim lyskám nebo kachnám,

spřádají svá hnízda z vlastního, nesmírně jemného a hebkého peří, které si vytrhají (samosebou matky) z vlastní hrudi.

Jejich obětavý a dojemný přístup mě kdysi inspiroval k napsání povídky Kajky. Zůstalo ale jen u první, docela povedené věty, protože já taky nic nedokončím, zrovna jako ta volavka, co nazobne několik kaprů, ale do žádného se skutečně nepustí. A oni pak hynou na ta malicherná, skoro neviditelná zranění. To je jako umřít na záděru!

Ta první, povedená věta zněla takhle: *Romula a Rema vychovala vlčice, Dafnida ovce, Chloé koza, Tarzana opice a mě kajky.*

Chtěla jsem psát o životě v kajčím hníždě, o nateklých a zanícených prsou naší matky (tak proto nikdy nenosila hluboké dekolty, tak proto ty upnuté límečky, stojáčky, roláky...), o nesnadném životě na Špicberkách... Protože pokud jste zahrnováni takovým teplem i v létě, jídlem, když nemáte hlad, pokud vás jímá zvědavost vyhlédnout z hnízda a není vám to dovoleno, pokud chcete vzlétnout, ale ze strachu vás nepustí...

Jako by nevěděli, kdy přestat. – Dokud budeš moje dítě... Nemůžou s tím přestat. Protože dokud budou moji rodiče... Jiné děti musejí z rodičů pírka mámit, žadonit o ně, nebo je dokonce potají krást, já ale musím bránit tomu přísunu (pěřové bundy a peřiny v horkém létě), já jim je musím strkat zpátky do porů.

Moje trýzeň je směšná; přemíra lásky, přemíra péče a pozornosti, přemíra dobrých úmyslů a dobrého zacházení, přemíra dobrého vychování... Úplně převrácená trýzeň! Všechno to, co světu chybí, všechno to, co lidé postrádají, po čem úpěnlivě prahnou a nemohou to nalézt nebo jim to uniká, toho všeho já mám vrchovatě. Proto nelze protestovat – všech-

no je tu z vrásek a křečových žil a ze sedřené kůže – kajčího peří (to jen tak vypadá – z cihel a dřeva, betonu, tvárnic a plechu...), nelze se ohradit – protože... proti čemu? Co by jiní za to? Ale já se ohrazuji právě proti tomu – že je to z vrásek a křečových žil a ze sedřené kůže. Copak to nejde jinak? S menší bolestí?

Ne. Kajky jsou zcela jinak vyvinuté, zvlášť sluch je citlivější. Slyší jiná slova, než která říkáte.

Místo: Děkuju, to stačí. – Já už tě nepotřebuju.

Místo: Já si to přinesu sama. – Nechod' mi na oči, zmiz.

Místo: V tomhle mi neporadíš. – Ničemu nerozumíš.

Místo: Nemusíš tolik solit. – Nemáš už žádnou chuť.

Kajky na prosté konstatování reagují jako na výtku, nesouhlas pokládají za nevděk a nevděk za křivdu. Kajky takhle slyší. A bohužel taky takhle čtou – povídku o kajkách tedy není možné dopsat, všechno by rozvrátila. Stačí jen drobný povzdych a v odezvě přiklopýtají, pohublé a vysílené, s nářadím a s těžkými břemeny na hřbetech, vyjevené, vyplašené, zpocené a zadýchané natahují oškubané krky:

– Děláme málo?

– Děláte moc!

Pohlédnou na sebe rozpačitě, rozhodí bezmocně rukama:

– Tak co máme dělat?

Je to peklo – žít s tak hodnými lidmi. S tak nesobeckými. (Co s tím budeme dělat? – Budeme to milovat. Budeme se o to starat.) S tak ochotnými a horlivými v obětování. O všechno se postarají, všechno za vás udělají, sdělíte jim sebemenší přání (stačí jen zmínka mezi řečí, nemluvíte o opravdové touze) a hned vymýšlejí, jak by vám ho mohli splnit. Když

jste s nimi, vynikne vaše sobectví natolik, že prožíváte permanentní vinu a snažíte se ji odčinit tak, že jim připomínáte sobectví jejich; nutíte je do něj, pokoušíte se je od té spasitelské (a přitom samohubitelské) cesty odradit, chcete je zlidštit!

Ale oni jsou pevní! Nic z toho je neznámé. Nakonec se před nimi schováváte, utíkáte, zavíráte, nakonec na ně křičíte, fackujete je, dupete po nich. A oni jen pláčem zkrvavení špitnou:

– Prosím tě, za co? Copak jsme ti jenom udělali, holčičko naše drahá?

A to už si nepřejete nic jiného než vidět jejich já.

– Ale naše já, to jsi přece ty, namítnou.

A vy zkusíte poslední možnost, poslední a stejně marnou jako ostatní.

– Chcete pro mě něco udělat?

A protože přikyvují, co by neudělali, jak se jen můžu takhle ptát... Vyslovím své přání s razancí nejvyšší:

– Tak buďte ve vši své dobrotě svobodný, jo? Abych taky mohla, krucinál...

Útěky z domova? Ovšem, to znám. Už od dvanácti. Někdo by tomu řekl pokus, někdo by tomu řekl procházka se psem. Ale já vím, že to byl útěk z domova. Regulérní útěk. Jenom o něm nikdo nevěděl. Protože mě rozplakala představa jejich pláče, protože jsem nařikala nad jejich nářkem, protože jsem sténala z jejich sténání. Vždyť jsem se vykradla z domu, když spolu odjeli do divadla! Vždyť jsem si zabalila to nejn nutnější, rozhodnutá je opustit! Vždyť jsem se vloupala do spíže a ukradla jídlo na tři dny! Vždyť jsem si vzala jejich psa, aby mě chránil a je nechal napospas! Jak je to všechno bezohledné. Podobně bezohledné jako páchat sebevraždu nebo se umazat. Vě-

děť, jak jsem milována, a prostě to popřít. Zahodit naráz, co do mě vložili, všechno to pipplání. A že se napiplali! Ale čert to vem, to by taky zahodili. Jsem jejich smysl života, a to je to strašné. Kvůli mně dělají všechno to, co by jim jinak nestálo za námahu. Co všechno kvůli mně dělali, co všechno kvůli mně nedělali? Vždyť co na sobě, v sobě nesnáším, to přijímají s láskou. (Výčitky nemají dlouhého trvání.) Když je mi těžko, můžu se utéct k nim. A teď od nich utíkám? Můžu to vysvětlit? Můžu říct vlastně proč?

I proto utíkám. Protože nemůžu. Snad za osm, za deset let. Až s někým budu, aniž bych k němu jen utíkala. Ale teď? Svobodu cítím zhruba tak hodinu. Teď stojím na silnici, po obou stranách hrany lesa. Tyhlety chvíle jsem si vysnívala. Stmívá se, můžu si jít, kam se mi zlíbí. Ale nechutná to jako sen. Chutná to jako žluklý dort.

Bolí mě z toho žaludek. Polekaně se ohlížím. Za tohle bude trest. Jak je mi úzko z jejich úzkosti! Les se rozhučel, rozezvučel. Z lesa se ozývá: Ty nás chceš utrápit, dítě zlatý? Přeletěl nade mnou vrtulník a ten mě zaměřil. Teď se ví o každém mém kroku. Je načase vykročit. Dívám se před sebe, do toho lákavého, ale už mě to neláká. Už to jen pobolívá. A čím víc to ponoukám, tím víc to bolí. Newton vedle mě zakňučí. Pochopím. Otáčím se. Divadlo zrovna skončilo. Cesta jim potrvá čtyřicet minut. Takovou rychlostí jsem ještě neběžela. Ani potom. Newton měl z pohybu radost, to se mnou ještě nezažil. Ani potom.

Musím se vrátit na místo. Musím se vrátit na značku. Musím si lehnout do svého opuštěného obrysu, skrčit se do polohy, která mi byla předkreslena, zaplnit vakuum. Nebo se nazout do svých atlasových bačkůrek, vzpažit ruce a podpírat, podpírat celej tenhle barák, podpírat jejich svět – strop už se začal

propadat, když jsem byla pryč. Musím zatnout zuby a zas to celé držet. A támhlety praskliny zasádrovat. Aby, až se vrátí ze světa, mohli si svorně s úlevou říct: Nic nechybí, nic nepřebývá, nic vytrčeného nemusíme pracně zastrkávat, nic vytrženého pracně nasoukávat, nic nakráplého lepit. Všechno je v pořádku. Veliké uf.

„Pojedme na výlet, když je tak krásně!“

„Jako bysme neměli dost práce!“

„Je přece sobota!“

„V sobotu musíme stihnout, co nestihnem v tejdnu.“

„Tak to teď nechte, to přece počká.“

„A kdo to za nás udělá? Na krku barák, děti, zahrad a teď ještě zvířata. Na vejlety jsme mohli, když jsme byli mladý.“

Nezpůsobili k otáčení krasohledem, nezpůsobili k pozorování hvězdné oblohy, nezpůsobili k hledání trilobitů, prolézání zřícenin, stavění tvrzí a hrádků u kořenů stromů, nezpůsobili k sánkování!

„Napustit si vanu a jen tak se v ní šplouchat – na to musí bejt taky talent!“

Nezpůsobili k šplouchání ve vaně...

„Ty si můžeš hrát, ty nic neděláš. Já na takový pitominy nemám čas!“

„Ale to je přece důležitý. To je strašně důležitý!“

„Ztráta času.“

„Ztráta času je utírání prachu...“

„Dítě nešťastný! Ty jednou shniješ ve špíně!“ Plesk plesk přes ruce. „Do prachu se nekreslí, kolikrát ti to mám říkat! A cukr není na hraní! Pak to není k jídlu! A co děláš s tou kaší? Dyť to bude všude! Na půdu nechod’ – všechno mi to nanosíš do bytu. Copak musím furt uklízet? To si nemůžu na chvilku od-

počinout? Ty pořád – dělej, co tě baví... Ale copak můžu? Kdybys mi aspoň s něčím pomohla... Užije tě jenom na blbosti a dělat něco pořádnýho, to ne!“

„A co pořádnýho?“

„Že bys utřela ten prach?“

Má nepořádnost nebude zřejmě nic jiného než vzdor. Ano ano – o co přitakavější dětství, o to ne-souhlasnější dospělectví. (Stále se to potvrzuje, mimo jiné odvěkými bolestmi krční páteře – ach, zemřít tak na ukroucenou hlavu, to předčí i smrt ušlapáním!) Úklid je především likvidace stávajícího pořádku! A kdo smí určit: toto je pořádek a toto už ne? Pořádků je přece tolik! A existuje vůbec nějaký nepořádek? Není to jen pořádek jiného druhu?

Leštění zrcadel je činnost skrz naskrz marná. Vždycky tam bude šmouha. Z jistého úhlu... Dívám se ze všech možných úhlů, číhám na šmouhy jako na masařky, a když jsem si jistá, že to není přelud, hadrem po nich chňapnu. A řádně rozetřu. Pohledu na sebe se vyhýbám. Je den, kdy bych se svým odrazem nejraději udělala totéž, co s těmi šmouhami. A tiše naříkám:

Proč jste mě nutili dívat se do zrcadla? Co jsem tam prostála času! Báli jste se, že bych se jinak nezahlédla? Je opravdu nezbytné mít pokaždé na paměti odraz vlastní tváře, vytasit jej jako polehčující (i zlehčující) okolnost, nebo ji nahonem schovat jako okolnost přitěžující? Má tvář, to jsem já. A vždycky byla přítěží.

Hanobila mě ještě dřív, než jsem jí stačila dát výraz, než pohnutka zahýbala patřičným svalstvem. Pomlouvala mě a zatracovala, aniž čekala na obžalobu. Předcházela mě jako dech, po kterém se lapá, byla jen o krok napřed, a právě o ten krok mi unikala.

Zcela beze mě promlouvala k jiným tvářím, zcela beze mě. Musela se jakýmsi záhadným neslyšným jazykem domlouvat s jinými tvářemi a vhodnými výrazy popouzet proti mně – a to nikoli za mými zády, jak by velela alespoň nejnižší slušnost, nýbrž před nimi, tedy za nimi, ale opačně, vlastně přímo přede mnou.

Totíž, kdykoli se má hlava (ale o ni tu samozřejmě nešlo, šlo o tvář) objevila v učebně, vyrazil k ní posměch, to kulometné řehotání, posměch sledovaný knihou, ohryzkem, botou nebo mycí houbou na tabuli (jak něco tak špinavého mohlo něco mýt?). Hlava, která se domnívala, že útoky jsou mířeny na ni, se skrývala, kde jen mohla – za tabulí, pod lavičí, v umyvadle, v klíně, čímž samozřejmě uchránila i tvář. Ta ale neměla být ušetřena. Měla být raději odkryta, měla být vystavena ranám. Měla být smyta houbou na tabuli. Měla slézt z hlavy. Měla slézt, pak by se hlava osvobodila.

PS: Neučte děti na zrcadla. Budou jimi poměřovat svět.

Odjakživa mě fascinovaly malé vodní plochy, kde čas od času tone nejružnější hmyz. A já pak, od jara do podzimu, nad těmi plochami hlídkuji, abych ta nebohá stvoření zachránila.

Dobrých plavců bývá mezi hmyzem poskrovnu. Proto je občas těžké určit, který z nich plave a který se topí. Mnohdy však natolik propadnu spásitelské vášni, že vytáhnu vodouchy, potápníky...

V zahradě máme veliký černý sud na dešťovku, tam hledám svoje poklady. Kněžice, беруšky, mūrky a chrousty, mouchy a mušky, kobylky, zlatohlávky... Přicházím k sudu se zatajeným dechem: Kdo tam dnes bude? Nejdou už pozdě? Ještě je vzkřísím?

Skláním se nad sud, do vody nořím prst. A to vyzvednutí, to je to nejkrásnější, možná ještě krásnější než osychání, je to taková odměna, milá a něžná pozornost pro moje hmatové počítky, když mokřýma nožkami tvoreček jen tak malátně popolézá nebo si vykračuje anebo popobíhá... po prstech, po nehtech, po dlani, po zápěstí, po celé paži až k rameni! Nahoru a zase dolů. To chladivé drobounké cupitání! Dobrodružné prodírání mezi chloupky, klopýtání o póry, pihy a uhříky! Sání nejsladší krve – tonoucí mívají velikou žízeň...

A osychání! K tomu ten blahý svatý pocit, že jen mým přičiněním zvířátko znovu nabralo dechu a znovu může vzlétnout, ten pocit, že bez mého přičinění by bylo mrtvolkou dříve či později sezobnutou nějakým vrubozobcem anebo staženou kaprem do hlubin.

V té vteřině, v té slavné vteřině slavného vyzvednutí navždy přervu vlasce smrti, odvracím osud, zvrhávám přírodní zákon lehce a nevinne jak číšku vína. Pak má ruka, ta ruka, co vyzvedla, stává se metafyzickým přestupištem mezi životem a smrtí, místem, kde se odehrává tajemná transformace, alchymie znovuzrození, odletištem chroustů a kněžic a včelek a much, bohatších o vědomí smrti, a tudíž více a lépe připravených na nový život...

A snad pro to všechno, co jsem teprve tušila, pobíhala jsem ztřeštěně (později s Elvírou) kolem rybníka a nořila se do hlubin se spásným cedníkem a později, nabyvši sverepější jistoty, naruby převracela rybářům podběráky.

Vy si to pletete, kapři tam patří!

Ještě jsem nevešla doprostřed agónie. K tomu mám to svoje „pozdě“. Jistě jsem k hrobnictví předurčena.

Ne ne, já nepřicházím na zavalanou, nespěchám za nářkem. Já vcházím do ticha. Když už je po všem.

Mohlo se, ano, mohlo se ještě, když už jsem byla na dohled, tohleto nehybné tělo hýbat a být zpola zvednuté; říčet a vyvádět, chrlit krev. Mohlo. Ale jako by tichlo s mými sílícími kroky. Třeba ano, třeba jsem zkáza, třeba jsem smrtonosná. (Když jsem s tebou, rozbolí mě hlava, jsem malátná a nemám žádnou sílu! řekla mi na podzim Valburga a odtáhla se.) Třeba jsem předskokanka smrti, třeba dýchám život a vydechuji jed! A děsím, děsím na dálku! (Když vím, že máš přijít, krátí se mi myšlenky a přerývaně dýchám a nemůžu už nic, rozkřikla se na mě Valburga.)

Ale třeba jsem smrti jenom podobná. A všichni si mě jenom pletou. A umírají na svůj omyl. (Vzbudil tě průvodčí, když vešel. Vagon byl osvětlen jen zvenku, a ty jsi vypadala jako smrt, jako dřevěná loutka, pravila Elvíra druhý den, když jsem se ptala, proč je tak zamlklá. Nemůžu na to zapomenout, promiň, řekla mi a sklopila oči, aby se na mě nemusela dívat.)

Anebo umírají nezávisle na mně. A já jsem tehdy čímsi zdržena a zadržena, aby dokonáno bylo beze mě, a pak jsem zas čímsi postrčena, abych vykonala své. Jistě už od první nalezené mrtvé mouchy byla jsem hrobnicí, jistě už tehdy jsem hloubila do hlíny důlky pro mouchy, a ne pro kuličky. Z každého důlku a jamky a otvoru byla jsem schopná a ochotná udělat hrob.

Je to každopádně milosrdnější. Milosrdnější ke mně i k nim, že je nacházím mrtvé. Jsme ušetření trýzně, vzájemného trýznění, přešlapování v mrtvém bodě bezradnosti – hrudník se malinko zdvíhá, něco se tedy dá ještě udělat, něco se přece musí udělat – vždyť hrudník se ještě zdvíhá! Jenže místo abychom bez prodlení zasáhli, prodléváme a prodléváme pro samou obavu a strach, že zasáhneme

špatně a utrpení prohloubíme, místo abychom je zmírnil, a tak jen přihlížíme, donekonečna přihlížíme, aniž bychom cokoli zásadnějšího učinili.

Předobraz téměř výhradně vstupuje doprostřed agónie. Téměř nevyhnutelně, samo ho to pronásleduje. I když si řekne – dneska ne, dnes tomu nedám příležitost a rolety stáhne a nevychází, děje se to za okny a on ví, že se to děje a nedá mu to, musí vyhlédnout, a když se zase stáhne, s úlevou, že nic, náraz do okna, které právě zavírá, vlašťovička v plné rychlosti. Zlomila si vaz. Jakoby tato tragédie výhradně patřila jeho očím, jako by bylo nezbytně nutné, aby to viděl. Před jeho očima se krahujci vrhají do hejna vrabců, před jeho očima kočka trhá ptáka, před jeho očima auta srážejí psy – jako by všichni čekali, až se bude dívat, jako by teprve jeho oči tvořily tu tragédii. (Protože když se to děje bez povšimnutí... není to vůbec nic, jenom běh věcí.)

Ale někdy jsou psi bojácnější, ptáci rozváznější a krahujci pomalejší (anebo vrabci bystřejší) a jen si zlomí křídlo nebo narazí packu. To pak máme doma krabičky od sýrů a krabice od bot a přepravky na zeleninu a v každé je seno anebo flaušová košíle anebo vata a vždycky miska s vodou. A celý dům se promění v malý zvířecí lazaret, i když jsou nemocní převážně v kuchyni anebo v ložnici – u tepla. To blaho nořit ruce do krabic, moci si sáhnout hezky zvolna, obezřetně, protože zvíře neuteče. Nemá jak.

Přes noc se však postupně náhradní hnízda a pelíšky vyprazdňovaly. „Uzdravila se a uletěla,“ usmál se Předobraz a pohládl mě. Nenapadlo mě nevěřit.

Sovička vylétla asi už za rozbřesku, to ještě spím. Předobraz neměl to srdce mě vzbudit. Další noc, vlastně za svítání, zmizela sojka, co nechtěla jíst. To asi steskem po domově. Pak už jsem každou noc sly-

šla v polospánku cupitání po parapetu a po delším zaváhání třepotání zesláblými křídly nebo šramot a vrznutí dveří. Tak odhopkal zajíc s natrženým uchem, tak odpochodoval ježek s poraněným břichem. Dveře se skoro netrhly – za nimi myška vyproštěná z pasti, ještěrka, slepýš, skokan zelený. Zůstal tam jenom malý netopýr, vláčel se krabicí jako o berlích. Nechtěl nic jíst a pištěl. Určitě bolestí, určitě umře, sténala jsem. Proč se nezachrání jako ostatní? Proč musí umřít zrovna on? Ale jedné noci, to už jsem spala, vyšplhal na parapet a vzlétl. Nepoznala jsem, že byl polomrtvý. Nepoznala jsem, že byl polomrtvý jako všichni ostatní... Pokládala jsem bezvládnost za přítulnost a smrt za spánek.

Příčí se mi polovičatost a zvlášť ta ve smrti. Málokdy se mi připlete do cesty, ale připlete – přejetá vypasená žízala skoro čtvrtmetrová, přetržená vejpuř, už bez kroužku – zmítá se, zmítá. Lesní lišaj obsypáný černými lesními mravenci – zmítá se, zmítá, nemůže vzlétnout, křídla rozežraná a všečen pel pryč. Pokoušíš se lístkem mravence setřepat a můru osvobodit, ale už sem přilézají další a v mžiku zaujmou místa po svých předchůdcích. Můra kulhá, obtěžkána, převrací se, chvílemi nevíš, zdali už ji nenesou, nebo jestli dosud ještě ona sama... Některé se podaří setřást, ale pod nimi jen zranění, jen rány; i kdybys setřásl všechny a ukryl ji před nimi, stejně ji najdou – zas jiní. A brouci a nenasytné larvy. A i když ji nenajdou, zajde sama pod listem, hodinu na svobodě. Nacházet polomrtvé – děsivé děsivé. Síla dobít schází. Síla odpomoci. Inzerát – hledá se veterinář můr.

Přes cestu mi leží smutný pán. Kdo mi to pořád hází smutné pány pod nohy?

Dnes ale ne, dnes spěchám, nesu si krásnou knížku z antikvariátu, útlou a důkladnou, s hedvábnými listy, jistě v ní bude, co hledám, nemůžu se dočkat, až se s ní schoulím do křesla a budeme si šeptat v proužku lampy.

Dnes ne, usměji se na něj, jak nejlídněji dovedu, odpusťte, tentokrát ne, zítra, zítra k vám přijdu, klidně si přivstanu. Dočkejte... dopřejte... dovolte mi.

Ale ne, i tenhle je neúprosný. Káravě se na mě podívá a políbí mi špičky bot. Moc dobře ví, že nepospíchám pomoci jinému, moc dobře ví, že pospíchám za něčím svým, že se prachšprostě na něco těším, že si chci sobecky užívat!

Válí se u mých nohou a pomalu si rozepíná košili, pomalu si vyhrnuje rukávy a posléze nohavice, aby mi ukázal rány – střelné a řezné a bodné, boule a léze a spáleniny, otoky, jizvy a zaschlou krev. „Pofoukat,“ úpí a úpěnlivým pohledem mě přitahuje k sobě. Klekám si a foukám, foukám svým zázračným léčivým dechem na jeho ubohé zohavené tělo, které se pozvolna uzdravuje.

Mezitím vypráví. Vypráví svůj smutný žalostný příběh a mně tečou slzy: „A lidé jsou tak nelidští,“ říká, „už si neumějí pomáhat,“ říká, „klidně tě překročí,“ říká a zas se tak káravě a moudře podívá, moc dobře ví, že jsem ho dnes chtěla také překročit, a jestli ne překročit, tak aspoň obejít, že jsem se nechtěla u něho zastavit a že jsem neměla úmysly čisté, ale nekalé nekalé... Chtěla jsem nevidět lidskou bídu, jemně ji vystrkat ze světa, dělat, že není. Zacpat si uši, přeřvat ji hudbou, neslyšet, jak tiše škrábe na dveře.

Jak to jen mohu napravit? „Podrbat,“ prokazuje mi laskavost a převálí se na bok. A já drbu, drbu, nehty ulámané, drbu, jako bych se tím mínila vykoupit. Ale dobře vím, jak je to marné, jak je to nesmyslné.

Vždyť to vůbec nebolí – a jak bych se mohla vykoupit něčím, co ani nebolí?

„Pomazlit,“ zavelí smutný pán. Trošku se leknu, malinko poodstoupím, mírně se zdráhám. To už je něha, to už je velké, to není dobrodiní. Zdráhám se. Promiňte, odpusťte... Vezmu vás do kina místo toho!

Ale on, začne se dít něco strašného, zařatou pěst zaryje do propocené prsti a syčí: „Sakra sakra...“ Musí moc trpět, je mu do pláče. Trpí a trpí a je čím dál smutnější. Vyčítá si, že mě vůbec o něco žádal, nadává si do smolařů a do hlupáků, vzlyká a prosí o odpuštění. Ale ne, ale ne, na všechno bezradně říkám: ale ne.

Je mi tak úzko. Předě mnou nešťastný člověk, za jehož trýzeň můžu já. Vždyť se mi vyznal ze svých citů a já, neúprosná, odvrhla jsem, vyrazila mu z dlaně to srdce, které mi s důvěrou podával. A jestli to není neúprosnost a jestli to není nemilosrdnost, pak je to určitě alespoň neslušnost.

A tak si tedy беру (neupejpej se, abys neurazila). Hledám v trávě to srdce, obírám z něj hlínu a chmýří z topolů a tisknu si ho na prsa. „Děkuju,“ ukláním se na japonský způsob. „Jste laskav.“

A hned, ta proměna, smutný pán přestává být tak docela smutný, naopak docela pookřívá, zrůžoví, zčervená, zhnědne, už je z něj docela pohledný snědý muž na vlastních nohou, který ty přebytky smutku ze sebe přímo setřásá.

A já žasnu, žasnu nad tou proměnou a jsem šťastná, že jsem zvrátila zas jeden smutný osud, že tu teď přede mnou stojí zas jeden šťastný člověk, za jehož radost můžu já. Jen v tyto vzácné okamžiky nic nepokazit, nekřičet a neodmlouvat, neprskat a nekvičet.

Konečně doma. Konečně rozsvěcím lampu a chou-

lím se do křesla. Obracím hedvábné listy. Ale nic tam není. Vůbec nic tam není. Úplně prázdná kniha.

29. září

Já se bojím žít, Jakube. Bojím se žít. Už se to vysvětlilo. Ale kde je ta úleva? Mně se nechce žít ve strachu, sevřeně a vyplašeně – víte, co si myslím o koutech... Proč takhle rozechvěle být? Vždyť já se bojím všeho, co si nevymyslím! Cizí a nepochopitelné je to skutečné. To, co se děje, není už mé. Mé je to myšlené a představované, ale ne to uskutečňované. Jakmile se něco uskutečňuje, ztrácí to veškerou krásu myšlenky a krásu představy, stává se to upoceným materiálem, pevně ohraničenou hmotou, jejíž přítomnost se musí přijmout, protože ji nelze jen tak odfouknout. Musí se rozbít a zakopat hluboko hluboko pod zem, nebo... nevím.

Rozhodně je nutné udělat něco hodně hrubého. A co jiného je život než zrychlující se kolotoč hrubosti? A je tedy možné dělat něco jiného než hrubki?

Hermyna

Láká mě ven a mně se zase nechce. Pojd', rostou houby.

„Tobě se nikdy nechce. Tobě se nechtělo ani na svět.“

Vůbec jsem nešla vymáčkout! A ostatním to šlo tak snadno.

Slyšela jsem to už tolikrát, že to můžu odvyprávět: Stačilo je pošimrat po stehnech a vybuchovaly jako děla a pěnily jako šampaňský. Dvěma prsty ses mohla dotknout těch netykavek a prskly ti dítě do ksichtu. Ale já... Zarputilá. Lezla jsem z tebe jak z chlupatý deky, váhavě, pomaloučku, s přemlouváním... Ani

čtrnáct dní po termínu jsem se neukázala, a to jste na mě volali nejkrásnějšími jmény, pouštěli mi nejkrásnější melodie a oceněné rozhlasové hry... Dělala jsem, že neslyším. Pochybovala jsi, jestli tam vůbec jsem. Napadlo tě, že tam třeba vůbec není dítě, jenom nějaká hmota, co roste a trochu se hýbe, spíš kukla velikého motýla (a jestli se vylíhne, pak bude císařem...), nějaký rostlinný smotek, podivná houba... A hned sis představila, jak je konečně po všem, ale porodník ti místo dítěte podává na talíři ohromného smržu a říká ti: „Tak, maminko, člověk už z toho nebude, ale smaženice dobrá...“

Ani jsem nedutala. Umíněná, neposlušná, zrovna jako teď. Ale pak ti poradila paní v bílém županu, co bloudila po nemocničních chodbách a léčila z bezradnosti: „Zkuste jí namluvit, že je svět krásný.“ A ty jsi namítla, že jsem už přece vyslechla tolik přenádherných tónů, že o té kráse světa musím něco tušit. „Zvuky vám nepomohou,“ namítla zas ona, „hleďte vůni ráje.“ A tak jsi šla rovnou do květinčky, tam jsi to vysvětlila okultně založené květinářce, dostala jsi židli a proseděla tam tři hodiny, ale porodní bolesti nepřišly. Další den jsi zamířila do parfumerie, neúspěch se opakoval, pak jsi to zkusila s lékárnou – taky nic. Můj nastávající otec to pochopil po svém a rozhodně trval na uzenářství, nakoupil několik buřtů, opekl na ohničku a pak ti tím klackem šermoval ve stehnech: „Tak se to dělá s tažnými psy, když se zastavěj a nechtěj dál,“ vysvětlil, „takhle ty buřty přidržíš, oni pak za tím jdou...“

Už to byl měsíc, já pořád nic. Nadešel nový... další dva týdny pryč. Ale já... stulená, schoulená – když mně se nechce... Byla jsi nervózní, strašilo tě, že se mě vůbec nedočkáš – že v tobě zestárnu a zemřu spolu s tebou, že budeš nadosmrti těhotná – a to bylo jako něco nedodělat, odejít od rozdělané práce.

A strašilo tě, že přijdu nečekaně, když budeš u přepážky platit složenku, když budeš postávat ve frontě na banány..., a to by bylo ještě horší než menstruat za pochodu bez vložky. Bylo už k podzimu a vyšli jste si s tátou do přírody. Aspoň tu smaženici budem mít, napadlo tě. A mezi hříbky a bedlami jste našli pár čirůvek. A ty sis přivoněla a bylo všechno jinak: „To je ta vůně ráje!“ vykřikla jsi, a hned jste jeli na sál.

Nemusíš říkat vůbec nic. Všechno to znám.

A konečně se přemůžu a jdu. Vytažená z domu jako z těla. Na čirůvku.

Tmavý prázdný prostor – dutý. Na zemi polehávají a posedávají těhotné ženy v bílých plátěných košilích – nemocničních andělíčcích. Procházíme kolem nich, některé mjíme, u jiných se zastavujeme. K ženě – hrušce – „obelisce“ s velikánským břichem, které se velmi těžce dýchá, doktorka poznamená, že v něm nosí dvanáctileté dítě; odmítá odejít z matky a přijít na svět.

9. října

Proto usiluju o soulad, proto to slovo strkám do každé věty, protože jsem sama sestavena jen ze samých nesourodých částic, a mluvíme-li o mém nitru, o souladu nemůže být řeč.

Proto hlásám nenásilí, protože ve mně se to všechno tluče a roztlouká. Ale já tomu nezbraňuji ani nepomáhám, já jen tlumím otřesy.

Máme tu třeba nevyzrálost s přestárlostí. Bude vám smutno, až si spočítáte, kolik nevyzrálých stařen a starců znáte – oba moji prarodiče jsou přece takoví – jako by životem prošli v bezvědomí, minuli

všechno podstatné, jen nekonečně prodlévali u přeceněných malicherností, na které vyplývali svou lásku, svou něhu, svou sílu a intelekt. (Myslela jsem, že je moudrý, ale on je jen starý.) Jenže teď už se jim to nesmí říkat, teď jsou příliš staří – mohla by se jim zamotat hlava, mohli by upadnout a roztržít se o tu neomalenost na tisíc kousků – to dělat nesmíme, na to nejsou prášky a kvalitní lepidlo už vůbec ne. S pravdou se musí chodit zavčas, tehdy, kdy je ještě možnost ji pochopit, zahrnout do sebe a pracovat na jejím zhmotnění. Ale přijít s tím teď, kdy na nic z toho není čas, kdy chybí vůle a ctizádost a zejména síla! Tomu se říká krutost. Krutost a bezohlednost a agrese. Hanba hanba, tisíckrát hanba!

Ale není nevhodnější a opovážlivější o tom nemluvit? Vidět to všechno a neříkat nic? Myslet si svoje a mlčet? Má být stáří tak klidné, přesvědčené, nehybné, zadostiučiněné a úctyhodné? Trošku vědomí do toho stáří! Trošku vody na ten mlýn...

Já jsem přestárlá od nejvyzáblejšího dětství. Ale že by se mnou soucítili, že by mě šetřili nemilých pravd? To ne, to by si tu mou přestárlost nesměli plést s melancholií! (A melancholii s magnolií...)

Mé dětství bylo vláčení, násobené celkovým zpomalením těla i mysli. Bylo nutné mě vláčet, sama bych se nikam nedopravila. A když, tak pozdě. Člověk s mou orientací v čase a prostoru obvykle vynakládá nesmírnou námahu neúměrně k výsledku, jakého značně vyčerpán nakonec dosáhne.

Hermína

Už spolu nežijeme, už se jen nachytáváme na švestkách. Prožít si čas po svém. Aspoň ten takzvaně volný. Kdo rozhodl, že tento čas je určen k snídani? Proč ho mám na ni obětovat? Znova a znova mě po-

padá amok, když poslouchám ty těžké bolestivé kroky a zdvořilé nesmělé zaťukání: „Jsi vzhůru?“ Když vidím usměvavou hlavu: „Je snídaně.“ „Děkuju,“ řeknu, ale to nestačí. Od téhle chvíle se o mně ví, od téhle chvíle se neschovám, nezapřu. Od téhle chvíle se o svůj čas dělím a nejsou to spravedlivé půlky. Svůj čas teď odevzdávám a čekám na příděl a jeho přerízení. Protože zde panuje jiné časové pásmo než tam, odkud sem přichází, protože každá jsme jiné časové pásmo sama o sobě! Já se tu válím na rozhraní spánku a bdění, já tu mám lenivé bezčasí, příjemný noční děs anebo touhy, a ona už hodinu nebo dvě nebo tři na to zapomíná. Tak, že se chová užitečně. (Proč bych se měla válet v posteli, když nespím? Ještě se naležím až až.) A tak mi každý ten předčasný, nesmělý vstup připomene Valburgu, i když je tak nenápadný, a od samého probuzení až do usnutí se každé naše setkání stává jen střetem, při němž si s tichou zuřivostí přerážujeme hodinky.

„Je snídaně,“ říká a já bych hned měla z postele vyskočit (Ale z postele se nechce, jako se nechtělo z matky a jako se nechce z domu. Vyskočit z postele – přirozenost Valburžina, já o tom mohu leda snít.), obléknout se atakdál. Kolik se toho musí udělat, abych to mohla pár slovy napsat? Snídaně jako další z těch nechtěných darů, které je nezbytné přijmout. A přijmout rychle! Protože stydne! Vychládá. Je to nezadržitelný proces. Vychládá. Musí se pozřít, dokud je teplá. Vychládá. Obě to cítíme. Obě to cítíme na vlastní kůži. Ale jedna sedí v posteli s rozevřenou knížkou, kterou nečte, a druhá popadne táč s chladnoucím rozpečeným pečivem a hrnkem vydatného kakaa a vydává se po schodišti nahoru. A já jí nejdu naproti, naopak, sedím si v posteli, zatínám zuby, chce se mi ječet: „Tu tvoji služebnost nesnáším!“

A tělo mi tuhne v strašlivé křeči, není už tohle agó-

nie? Nehty se zaryly hluboko do dlaní, zuby se zakously do rtu. Jsem vztek, jsem zoufalství. Chci do něčeho praštit, něco rozbít, roztrískat na kousky, vyhnat svou sílu do předmětů. Něco rozdupat, rozdrtit, rozmělnit, mačkat a mačkat, cupovat, cupovat. A až to bude tak malé, tak nicotné, že už to nepůjde dělit, mrštit s tím prudce o něco tvrdého a ještě a ještě a nadávat sprostě a klít a nakonec vyhrabat rukama velikou jámu a vtlačit to hluboko, hluboko do hlíny a nechat to být, kříž nestlouct, náhrobek nevytesat. Oprášit šaty a vrátit se čistá a vyměněná.

Když tedy Předobraz schází dolů, hrnu se z postele, sklepu koláč a беру talíř, abych jím mrštila dolů na ulici. Služko služko, svírám ho pevně a drtivě, mrštím jím, mrštím – okno je otevřené. Za chvíli z tebe nic nebude. Ale jako by to cítil, jako by věděl, že ho chci zabít, jako by mu narostly prsty, které sklouzávají z mých, a já si vzpomenu, proti své vůli si vzpomenu, co dobrého na něm bylo včera a co především – slepice na paprice a vdolky... Dívám se na talíř a vidím tvář Předobrazu, jako talíř kula-tou... (Neschopnost mrštit jako neschopnost vyskočit z postele – může to být jen bez rozmyslu.)

Tak s talířem to nejde. A co sklenice od včerejška? A беру tu sklenici s trochou vody, kladu ji na zem, voda z ní vytéká, chystám se na ni skočit, celou ji rozdupat. Ale musím se polekaně otočit, jako bych slyšela hlas: – Zas jedna chybí. Proč nikdy od ničeho nemám šest? A tak se vzdávám, nemůžu dopustit, aby ta poslední šestice ztratila úplnost, a tedy i význam. Pak беру hlavu do dlaní... jako poslední pokus. Máme přece rozum. Rozum a skutečnost, v níž se nic zlého neděje. Talíř je celý a sklenice úplná, jenom já nedržím pohromadě, jsem rozbitá a rozstrkaná jako narychlou uklizené věci. A šplouchají ve mně litry jedu! A je mi všechno líto! Kdyby to tak šlo vy-

čůrat, kdyby to tak šlo ven. Já nechci doživotně křítit nohy bez úlevy!

Elvíro drahá,

konečně se všechno provalilo a je to překvapivě více úleva než úzkost. Kostlivec ve skříni byl živý člověk, kterého jsem po troše přípravy mohla kajkám představit (protože mi docházely nápady, jak a čím ho pořád živit). A oni ho přijali. S jistými výhradami sice... S velkými výhradami, ale přijali. To znamená nikdy zcela nepřijali, ale vzali na vědomí. Aspoň. A pochopili. Sice s důrazným vrcením hlavy, ale pochopili. Vlastně tedy ne tak docela pochopili, ale přestali protestovat, přestali něco namítat, a teď tedy smířeně mlčí. Možná ne smířeně, spíš jaksi odevzdaně, ale... Chápeš mě, vid'?

Totíž: Předobraz na mě uhodil: Proč že jsem ještě pořád tady? Neměla bych už odjet na studia? Na jiných školách přece před pár dny začal zimní semestr... Nezačíná nám náhodou taky? Vlaky jsou přecpané studenty, sotva se vejdou. Nechce mě vyhánět, vůbec ne. Má mě tu ráda, o to nic. Moc ráda, strašně moc.

„Jak bych si přála, abys mohla zůstat.“

Pauza. Pohlazení.

„Ale já tady zůstat můžu.“

Pauza. Zdvižené obočí. Úsměv. Údiv.

„Já totiž školy nechala.“

„To snad ne!“ Zahřmění. Blesky.

Úpění, vzlyky, naříkání, neustálé proč.

Vysvětlila jsem, že na to nestačím. Že jsem se přecenila. Že mě přecenili oni. Že bylo otázkou času, kdy se to ukáže. A už v červnu... Většina úkolů nad mé síly. První dva ročníky jen velké nadšení, odhodlání, touha se dozvědět... To všechno je ale málo.

Snažila jsem se, oni se snažili. Pak přišla první ne-
zdařená zkouška. A druhá. A třetí. Jako domino. Sta-
čilo ťuknout. Nebylo o co se opřít. Na mých znalos-
tech se stavět nedalo. Jsou tolik chatrné, děravé,
nicotné.

Pláč.

Pláč zrcadla, pláč Předobrazu.

„Asi jsme tě do toho neměli nutit. Ty jsi holt po
mně. Ale já to radši ani nezkusila. A tys to zkoušela
tři roky.“

Pláč.

„Tři roky!“

Pláč.

„A zbytečně.“

Pláč.

„Tolik jsem toužila, abys v životě dokázala víc než
já. Abys dokázala víc než my oba. Abys nám splnila
naše sny...“

Maminko, to přece musí každý sám!

(Tak takhle nějak se to stalo... přibližně a zhruba.)

Tvoje Hermína

27. října

Když to nelze vypovědět, nemělo by se o tom ani
psát. Ale jak jinak to vypovědět? Spokojit se s přibliž-
ností je přece holá nezbytnost – stvrdila bych vykřič-
níkem, kdybych zítra nevzývala bezvýhradnost... Zít-
ra to bude bledší a už trochu opadané, zítra se to
zúží a zkrátí, zítra to něco přeroste – a třeba to vů-
bec nejmenší!

Tak ani dnes Vám nepíšu, dnes Vám jen přináším,
co vychládá, a zahřívám to dechem. Nemusíte to při-
jímat. Nemusíte vědět, jak to přijmout. Ale přijmete
to, vidíte?

Předně: byl to hrnec! Nebo konev nebo karafa, já

nevím, co přesně, já nevím, co vlastně, ale hlavně že to nebyl pes. Nebo králík nebo kočka nebo morče, já nevím, co přesně to nebylo. Ale hlavně! Jedna z mála šťastných záměn.

Náš Newton, náš Newton, víte (který se proto tak jmenuje, že na něj spadlo jablko, když seděl pod stromem...), před týdnem se nám ztratil. Všichni jsme pobíhali jako šílení a volali a prosili: Vrať se nám, prosím tě, vrať se. A pak, k dovršení všeho, cestou na náměstí, tam u té zbořené zídky, v křoví, zahlédla jsem něco rezavého, bylo to válcovité, mělo to skvrnky docela podobné, docela takové skvrnky.

Týden, týden jsem chodila kolem, týden jsem to tam obcházela, týden jsem si zakrývala vytřeštěné oči, týden jsem tlumila výkřiky, týden jsem nemohla popadnout dech. To bylo poslední místo, kde jsem nehledala, to byla poslední možnost – to byla naděje... Kajkám jsem zatajila, že možná vím...

Až včera jsem se odvážila. Řekla jsem si, že jde o ten jediný okamžik a pak že si zvyknu, protože čas je utěšitel, a napolo zhroucená jsem se dobelhala k tomu místu a rozhrnula křoví... A dál už to znáte: Byl to jen hrnec! Nebo konev nebo karafa, já nevím, co přesně...

Radostí jsem tu plechovou, rezem rozežranou nádobu donesla domů na ukázkou. A hodinku nato, představte si, přišla paní Knitlová a hádejte, co měla v náručí:

„Přišel mi do úschovny úplně sám,“ řekla.

Vaše šťastná přítelkyně H.

Ve skutečnosti nechci, aby tu byl. Aby se mnou sdílel jedno město, aby se mnou sdílel jeden dům, aby se mnou sdílel jeden pokoj. Nechci, aby o mě jen tak zavadil, paží nebo vlasy, nechci, aby se mě dotkl dvě-

ma prsty, celou dlaní, hrudníkem a vším, ačkoli po tom tak strašně toužím. Toužím totiž po tom tak příšerně, že to nechci! Vystupňovala jsem své toužení k hranici snesitelnosti. Bolí to palčivě a já si to vyženu ještě dál – jako bych procházela chodbou s nekonečným dveří. Otevřeš jedny a za nimi jsou další a v mezidveří představa – lísavá, mazlivá, skoro hmatatelná, a já postupuji od jedné ke druhé a každá je dráždivější a dráždivější, začíná to tím, jak myje nádobí, jak si češe vlasy nebo jak líbá na tvář nějaké malé hebké dítě, pokračuje, jak prstem obkružuje vršek sklenice...

Jenomže nikdy neotevřu ty dveře poslední, nikdy tu hranici snesitelná nepřekročím. Nepomůžu si. Schválně. Už je to skoro víra – jen on mi odpomůže. Ale kdyby tu byl. Nezmizely by všechny ty dveře? Co bych otvírala? Dveře přítomné skutečnosti bývají nedobytné. Běžte... běžte... ano, tam, za dveře. A zavírejte za sebou! Průvan mi nedělá dobře.

Dost často mívám radost, ne ale takovou, ze které by něco vzrostlo. Mám tu chuť, to svrbění, ty touhy... a vůli určitě taky, ale ustrne to, strne, zůstanou z toho jen náběhy, jen příznaky jako u nemoci, která nakonec nepropukla. Nestojím o uzdravení, ale stejně mě postihne, jako ochrnutá jen bezmocně přihlížím, jak radost bouřlivě spěje až k vrcholu, chvíli tam nečinně setrvá a pak zase lhostejně klesne, opadne jako povodňová voda. I to rozčarování je podobné, povodňové – jen pachů utopenců.

Spousta míst měla zůstat zatopená – než sledovat, jak se noří z podsvětí... Spousta míst vodou zkrásněla – měli jsme to respektovat, měli jsme to pochopit a ještě trochu přilít, měli jsme jí cestu klestit a uhlazovat, ničit a odsouvat všechno, co mohlo být

překážkou. Ale dělali jsme to právě naopak, po způsobu vzdorovitých dětí. Proč každou nespoutanost musíme tarasit?

Tak jsem se rozpráhla a chtěla uhodit do kláves, tak jsem se nadechla a chtěla zpívat, tak jsem se rozmáchla a chtěla malovat... Právě včas přispěla přílivová vlna a všechno strhla zpátky – na jazyku pachutí utopenců a nohy uvězněné v bahně. Jak na dně vypuštěného rybníka. Melu sebou lítostí i vztekem, vydává to pleskavý zvuk. Následuje další zvuk, lidský hlas, zvučný ženský hlas, dosáhne na hony daleko, zatím jsou hlásky nezřetelné, ale já ten hlas poznávám, slyšela jsem ho před chvíličkou a podlehla mu, naprosto přesně vím, komu patří, ptal se:

– Hraješ? Co hraješ? Zpíváš? Co zpíváš? Kreslíš? Co kreslíš?

Chtěl vědět všechno předem, chtěl vědět, co bude zahráno, aniž bylo cokoli zahráno, co bude zazpíváno, aniž bylo cokoli zazpíváno, co bude nakresleno, aniž bylo cokoli nakresleno... Jako by bylo nezbytné vědět to předem, jako by nás tato předběžná znalost teprve opravňovala a dovolovala nám to dělat! Ale já to ani netušila, já to nedokázala předpokládat. Měla jsem jen chuť, nic víc, touhu a svrbění, nepromýšlela jsem na co. Jak jsem tedy měla odpovědět? To mě strhlo zpátky.

– Maminko, přestaň. Takhle se pořád jenom k něčemu chystám. Bereš mi všechno z ruky!

To už je na břehu, přidržuje mi osušku a starostlivě nakrabatí vrásky na čele:

– Může to být ostré...

S námahou se odlepuji ode dna, zrovna mi to začalo být příjemné, ale teď si musím pospíšet, od věčného volání skoro sípá, nervózně přešlapuje na místě, už ji strašně bolí nohy. Když ze mě pečlivě vytře všechnu vláhu, vypadne mi z kapsy rulička papíru.

Zvedne ji ze země, ač jí přece výslovně říkám, že si ji zvednu sama, a teď se zvlášť ostýchavě ptá:

– Kreslilas?

– Ano, odpovím mrzutě a stávám se ještě mrzutější, když upozoruji, že se z ní napětí vytrácí, čelo se náhle rozjasní a z očí mizí únava; náhle je dychtivá:

– A můžu? Mohla bych se podívat?

– Ano, odpovím chladně, teď mám zas vrásčité čelo já. – Stejně tam nic není... Nato se usměje a láskyplně mě pohladí po vlasech, chápe to jako vyjádření skromnosti, chci, aby se nepřestala usmívat, беру jí ten papír z ruky, vím, že všechno zkazí. Chápe to jako hru, obratně mi ruku zadrží, pak se otočí a roli rozbálí. Je ticho, lituji, že jsem jí papír nevytrhla včas a neroztrhala, je ticho a je to horší než všechno to úporné volání. Cítím, že do mne vstoupil hněv, který se dá vyhnat jen jediným způsobem:

– Cos čekala? rozkřiknu se v odezvě na její vyplašený nechápavý pohled. – O tebe se každé napad rozbil!

16. listopadu (neodeslaný)

Už čtrnáct dní! Poctivě jsem čekala – čtrnáct dní – než Vám to budu moci napsat. Aby v těch prvních dojmech byla taky troška zkušenosti. Abych Vám podala informaci trošku kloudnou. Vždyť Vám posílám jen samé vzněty – nahoru nebo dolů – výskoky a žádná chůze, koho by to bavilo? Nelžete...

Bylo třeba mě zaměstnat. Pravidelný rytmus vysune všechny ty zmatky a nahodilosti, uskrovní prostor pro mé představy a strachy vyvlečené ze skutečnosti. Pevněji zachycená v čase uvidím věci a lidi v přirozené, nezkreslené podobě. Možná mě to vyděsí ještě víc. A možná získám klid. Přece jsem se tolikrát přesvědčila o strachu a velkých očích. Jak v samotě

všechno naroste! A nejvíce to nejprostší a nejobyčejnější. Pak se tedy vyjde ven – zchromle a roztřeseně, s bílými vlasy a bez dechu, ale hned se nám to všechno vrátí, kroutíme hlavou, ťukáme si na čelo, musíme se smát: Tak toho jsem se bál(a)! Musíme se smát nebo říct vztekem nebo na kolena klesnout a děkovat, byla to jen dětská hračka, cáry igelitu, zrezivělý hrnec... Ach bože, byl to hrnec...

Ta sladká úleva. Všechno se nám vrací, obrůstáme silami, proces zrůstávání zastaven, zárodky rozkladných tendencí odstraněny – zmrtvýchvstání nebo znovuzrození? Zkoušíme pohnout hlavou, dříve tak strnulou, povislou, sklopenou – jde to a jde to lehce, zkoušíme pohnout rameny, zvadlými, schoulenými – jde to a je to lehké... A pak údy, všemi čtyřmi, v loktech a v kolenou, téměř je radostí vykloubíme – jde to a jde to lehce, – pak pánví, ach pánví..., málem bychom zapomněli – vyhazujeme ji do výše jako rajtující kobylinky... Zase máme pánev! Byl to jen hrnec, představte si! A dáme se do pohybu, jsme pružní a chce se nám běžet a běžíme a cítíme rozkoš z vlastního těla a víme, že musíme běžet, a nesmíme se zastavit, aby to všechno zas neztuhlo, nekleslo, nevyhaslo. Ale nebylo by to tak krásné, kdyby to tak bylo pořád. Je to krásné, protože jsme něco přemohli a překonali. Pro tuhle chvíli... A je to zase vznět.

Tedy: Bylo třeba mě zaměstnat. (Proč já se vždycy tak zamotám?) Ale to vypětí – než jsem se odhodlala... Té podrápané kůže, těch okousaných nehtů! Proč ten strach všechno předbíhá? Protivný atlet. A proč to potom jde tak lehce (obvykle se všechno zvládne během odpoledne)? Mělo by to přece dřít! Aby ten atlet předbíhal oprávněně.

Půjčovna, výdejna, úschovna... něco takového. Ne tak zodpovědného. Umím jen věci nepotřebné. Nic

praktického, nic, z čeho by se zamotaly ruce. Dva základní pohyby: sem – tam.

Zamířila jsem do úschovny na nádraží. Je to přes ulici a paní Knitlovou znám.

„Můžeš tu být celý den. Budeme se střídat. Tuhle práci nikdo nechce dělat.“ Tuhle práci nikdo nechce dělat? Myslela jsem, že se na místo v úschovných čeká roky, že existují pořadníky... Taková úschovna – kolik to skýtá poetických skutečností!

„Ani nevíte, jakou jste mi udělala radost.“

„A kdybys chtěla, mohla by ses občas starat o pana Tomase. Vypomáhalas přece v tom ústavu.“

Kdo je pan Tomas?

Poznáme se už na dálku. Vycítíme se v davu. Vyčmůcháme se a náhle stojíme vedle sebe a nemůžeme se od sebe odtrhnout. Na těch pár vteřin, než nás odtrhnou ti, s nimiž právě jdeme. Usmějeme se na sebe, krátce, ale nezapomenutelně, šťastné, že jsme se na pár vteřin našly. Tam někde za kabáty jsi.

Některé ženy, když se potkají, tak prskají a mhouří oči.

A jiné, když se potkají, se o sebe mazlivě otírají.

Když za mnou Elvíra přišla poprvé, skoro jsem nepocítila, že přišla. Vůbec jsem nepostřehla, že by kdokoli přišel. A kdyby v jedné chvíli slabounce nezaskřípaly dveře, probíhal by můj očištný rituál pravděpodobně tak, jak probíhá kdykoli o samotě. Její přítomnost jsem nezaznamenala ani v zádech, tolik citlivých na změny v proudění vzduchu. A to za nimi v blízkosti jednoho kroku stála snad dlouhé minuty, než se odvážila pro krok zásadnější – pro krok stranou. Ale ani v tom okamžiku, přestože jsem ne-

ustále nahlížela do zrcadla, jsem nepostřehla obrys cizí tváře, celou cizí tvář. Ta se totiž jakoby plynulým pohybem oddělila od mé hlavy, na vteřinu jsem opravdu zaváhala, možná se vidím dvakrát, zřetelně vedle sebe. Předěl byl plynulý, téměř nezatelný – zřejmě si jsme trochu podobné. Uvyklá předělům ostrým a schválně ještě ostřeným (zelená jízlivost malých sboristek), odvykla jsem vnímat a všímat si předělů souvislých, hladkých a průběžných. Záhadné, tvář vedle mé mě neruší, důvod, proč odvrátit zrak, není. I když se usmívá, i když jí v koutcích pošubává a začíná se smát. Její smích nezahanbuje, nepostrkuje mě k okraji, až za rám. Je jasný a nezastřený, je bosý a okřídlený.

„Směješ se mým smíchem.“

„Směju se,“ odpoví, „za tebe, když jsi moc vážná...“

„A co to znamená?“

„Podobnost. Proto jsem za tebou přišla.“

Usmívám se, do černých očí v zrcadle, provádím zkoušku, naslepo zašátrám vedle sebe, čísi ruka vklouzne do mé.

„Nechod,“ zaprosím a přitom se snažím nedat znát odrazující úpěnlivost v prosbě.

„Nepudu,“ řekne.

Odtahujeme se od zrcadlové plochy, obracíme se k sobě, zavíráme oči a objímáme se. Předává mi co si (nebo to já přebírám?) ze svého samozřejmého půvabu. Co ti dám já? (Ale zadluženost je daleko, ještě nic nekazí.) Potom mě zatáhne do sprchy, přijme, abych se zula, zahrne závěs a klekne si přede mě, uchopí mě za nohu a oběma rukama si ji s rituální pozvolností položí na šíji. Pátkovo gesto oddanosti. (Nebo věrnosti? Raději věrnosti.) Pomůžu jí vstát a učiním to samé. Pak vyběhneme z chladné kasárenské umývárny, rozloučíme se polibkem a s tichým našlapováním vbíháme každá do své cely.

18. listopadu

Vyprávěla jsem Vám už o koupelnách? To je přece prostora! Tam se děje to nejdůležitější! Tedy mně, abych byla přesnější, se tam přihodilo už dost pro mě, abych byla přesnější, důležitých věcí. Ne snad, že by mě natolik zajímala samotná koupelna, spíš to, co svým uzpůsobením umožňuje a pro co je vhodná. Tam se mi chce teprve zpívat! Tam svým hlasem dovedu rozezvučet své duté tělo a vydat ze sebe tóny, které dříve, v úzkostném bojácném sevření byly tak vzdálené. Tam jako by voda určená k očištění těla očišťovala i tóny dříve tak matné, tak zakalené. Teď jsou tedy průzračné a bystré, ti lidé za okny ať vstoupí, nechte je přešlapovat venku, usadte je. A neklepejte, neotevřu, není moc slušné nakukovat do koupelny ženě, jež se sprchuje. Jsou přece debaty za zavřenými dveřmi, proč by i koncerty nemohly být za nimi? Není snad hudba intimní? Je. Tak nekoukat! Na konci úklonka v negližé. A teď: Spát!

Možná tak, zodpovědná jen sama před sebou (návštěvníci by se příkradli tak tiše a já bych zpívala, aniž bych o nich měla ponětí), bych mohla potěšit i jiné. Ale většinou to chtějí na povel a to mi nejde. Všechno se ve mně skrčí a stočí do klubíček a to, co ze mě vychází, vychází jen ze strachu a je to vyplašené. Tak moc záleží na chvíli.

A to jste mě ještě neslyšel při vysávání smetí! Ale abyste mě slyšel, nesměla bych slyšet Vás... A taky, musel byste vyčkávat, až budu luxovat, a k tomu je třeba mnoho trpělivosti. Přejděte spíše pod okna koupelnová. Tam kyne větší naděje.

Vaše H.

Mužská krása je rovnocenná té ženské. Křičela bych to do oněmění. Jezdila bych za to protestovat s transparenty před všechny světové galerie! Mužský půvab, mužská gracie, mužský šarm se s přehledem vyrovnají těm ženským, aniž by v sobě cokoli ženského chovaly, aniž by jakkoliv ztrácely svou mužskost. Aniž by z ženskosti přejímaly to mimořádně přitažlivé, přetvářely to a přijímaly za své. Mužskost ani trochu ženská! Jen mužskost. Samozřejmě vábná a vábivá pro ženy, samozřejmě, jak jinak – existující zejména pro ně, nejen sama o sobě a pro sebe. Mužskost loupeživá, okrádající o city. Ovšem jemně, svádívě, s elegancí. Mužskost povznesená do nejjemnějších sfér. Svůdnost skoro počestná! Čirá krása. Čiré potěšení. Čirá libost. Ze symetrie mužského těla, vnímaného vcelku, bez centrálních dominant. Sličný muž nikdy není nahý, sličný muž má sličnou tvář a sličné ruce a je v úplnosti oblečen. A nezajímá nás, co má pod tím. Zajímají nás jen pohyby v obličejí. Pohled očí je hluboký a rovný, ústa jsou klidná a tichá a rozevřou se jen v okamžicích niterné potřeby a vyluzují tóny konejšivě měkké a slova mnohokrát uvážena, potěžkaná, významná a moudrá. Zakoktání, zaváhání nevadí, jen zvyšuje půvab, jen vytváří důvod k něze. Nepůsobí jako neobratnost. Ale jako pochybnost. A pochybnost a krása! Dokonalý, harmonický celek. Krásná tvář poznamenaná pochybnostmi. Může být něco lepšího? Něco spravedlivějšího? Úplně nevinná krása. Ta krása, která o sobě neví!

Mužská krása dojímá svou bezelstností. Muži jsou krásnější o tu nevědomost vlastní krásy. Čistší o nevědomí půvabu. Asketičtí ke svému tělu. Pozoruhodní svou bezstarostností, záviděníhodnou samozřejmostí a přirozeností, se kterou své chloubyhodné „vnady“ nosí. O to půvabnější, oč po půvabu méně dychtí. Půvabnější o svobodnou vůli. Povznesení.

Pozorovat je z dálky. Dotýkat se jich nanejvýš jedním, dvěma prsty. Aby se nerozplynuli. Hovořit k nim zamčenými ústy. Bránit je před vandaly. Zakrývat jim uši před zlým křikem a oči před ubohou skutečností. Schovat je pod poklop, nepouštět na ně světlo, regulovat teplotu, vzdálit se, nevědět o nich, nechat být.

23. listopadu

Někdy se mi povede zašilhat tak, že si na dlaň naberu Vaše písmenka (nebo je jakoby podložím svou kůží, jako by pak byla psána na té kůži, chápete?) a nechám se šimrat. A pak si s nimi zase lehce pohazuji anebo (a to je snad největší rozmařilost, to bych Vám neměla vůbec říkat) pod písmenky podjíždím rukou a ona po ní jako cestují pořád dál a dál...

To Vaše *j* a *y*. To Vaše *j* a *y* mě zlobí – jako by mřela, když je vylovím z papíru, mrskají ploutvičkami a melou se, honem nás dej zpátky, nebo uschnem...

A přitom nikdy nikde jinde nebyla. Než na papíře. Než na papíře!

Cítím takovou vzdálenost. I Vy jste vzdálený, Vy, který jste mi byl zdaleka nejblíž.

Všechno je vymyšlené, vidíte? Já si vymýšlím Vás a Vy si vymýšlíte mě. A není to nepevné proto, že by to bylo křehké... Je to nepevné, protože to pohromadě drží strach.

Co může být hrůznějšího než vejít v důvěrnost s druhým člověkem?

Přestávám věřit Vaším slovům, nevím, jestli je také žijete.

Už jsem se o ně chtěla opřít, víte to? Chtěla jsem se opřít, ale pak jsem si všimla, z čeho je to všechno uděláno, a zalekla se pádu i možnosti úplného vyvrácení.

H.

Topím se a jsem mrzutá. Kdo by taky z toho byl nadšený, kdo by jásal. Myslím si: To jsem celá já. Takový hezký den a takový hezký park a já se tu topím. Jako by nešlo dělat nic jiného a skutečně je to tak, pokud se člověk začne jednou topit, pak skutečně na nějaký čas nemůže dělat nic jiného... Při tom se nedá číst, při tom se nedají louskat ořechy..., a zvelebovat byt nebo okopávat zahrádku už vůbec ne. Leda tak čerit vodu, mrskat bezmocně rukama nohama, pít, zevlovat na kolemjdoucí, a tady korzuje pěkná spousta lidí, svátečně vyšňořených, zabraných do veselých hovorů, kolem nich jsou dovádívní psíci a děti na tříkolkách a s obručemi – a volat o pomoc. Vůbec mi není po chuti hulákat na celé kolo a někoho děsit, nemám to ve zvyku, ani když mi teče do bot. Ale když mě ty boty táhnou ke dnu a voda je všude kolem, jen hlava mi trčí mezi lekníny... Pak jde stud kousek stranou.

Nejprve to zkouším na holčičku, co poklekla na dřevěném můstku vyklenutém tempo od mé hlavy, zdá se, že se sem dívá, mohla by zavolat rodiče. Ale holčička vybírá z dlaně placaté kamínky a zkouší házet žabičky. Jeden kamínek mi zavadí o bradu, ale nevydrží nad hladinou o nic déle než ostatní kamínky, zase to nebyla žabička. Holčička se tedy namíchne a trucovitě odchází. Nezbyvá než volat dál a hlasitěji, aby mě nepřeskřehotaly zdejší žáby. Znervózňuje mě, že musím přidat na hlase, občas se sem někdo nedůvěřivě zadívá, ale jako by vyčkával na můj hlas, jako by teprve můj hlas potvrdil tu smutnou skutečnost. A když se ten člověk nedočká, otočí se a odchází, kroutí hlavou, to jsem blázen. Zřejmě tu lidé nevěří vlastním očím, spíš uším, které k mojí smůle mají beztak zalehlé.

Dosud jsem vše přijímala klidně, když ale můj neustává a já hledím nejméně na padesátá záda,

zmocní se mě čiré zoufalství a blízkost a neodvratnost konce mě rozesmutní tak, že se rozpláču, přestože to celé je hloupost a nesmysl, vždyť přece umím plavat, a to dobře, vždycky jsem měla výdrž – diplom s delfínem už v první třídě – tak jaképak topení, to nemá logiku. Jenomže teď nic z toho není pravda, teď se topím a volám pomoc, drkotám zuby, omdlévám vyčerpáním.

Už nabírám vodu do plic a vtom do mě vstoupí duch svatý a osvítlí mě náhlým poznáním, konečně se rozpomínám: Vždyť nejsem v Čechách, jsem v jiné zemi, v úplně jiné zemi, jak by mi tedy mohli rozumět, no sláva, tak žádná lhostejnost, jen jazyková bariéra. Dřevěný můstek, jezírko s lekníny, no ovšem, Francie. A já volám „pomoc“. Vždyť je to logické. Potomci Monetovi nerozumějí česky! Proto mi nikdo nepomohl. Nevědí, že volám o pomoc.

Je nutné oslovit každého zvlášť a výrazně artikulovat – propána, jak se to řekne francouzsky... A co kdyby šel kolem třeba Pákistánec?

5. prosince

Jste to Vy? Jste to skutečně Vy?

Nezlobte se, že začínám tak zprudka. (Dnešní divný den s tím opravdu nemá co dělat.) Ale zrovna tak prudce mě z úvah nad mým dopisovým štěstím (stačí pozorovat muže a ženy v bezprostředním okolí) vytrhla pochybnost. Jak tedy dělat jiné pohyby, když se to ve mně škube a trhá? Mám strach, že jsem spala!

Já Vám teď nepíšu dopis, já si jen protírám oči. Ale ne, vůbec to u mě není obvyklé! Obvykle mžourám očima napolo slepenýma. Teď je však přivírám soustředěním. Sama to nemám ráda, je v tom cosi loveckého – už ne jen pozorující, ale pátravé. Pátravé!

Čenichy u země, měření stop. Rychle, tam za stromem se něco mihlo...

Nepátrejte po mé všetečnosti, nebýváme spolu (v našem domě není jediný ochutnávač). Před nedávnem se ke mně ovšem, z neznámých důvodů, po letech, připojila. A podala mi rukopisy. Podala mi Vaše rukopisy!

Co s nimi, než je zlíbat? Co s nimi, než k nim číchat a chvíli s nimi vonět? Co s nimi, než je žehlit v rukou? Co s nimi, než je znát nazpaměť a celé je citovat a teprve pak je pečlivě zasouvat do vyhrátých obálek? Co s nimi?

A třeba taky porovnat. Jak to, že nejsou stejné? Pročpak jste v posledních dvou dopisech prodloužil čárky až do druhého řádku, proč slova čím dál víc pokládáte, jako by klesala únavou? Kam zmizela ozdobná iniciála a proč odbýváte kličky a *á* směšujete s *ó*... Všechno, čemu jsem uvykla, musí snášet ty změny, musí se podvolit a ujařmit. Proč mi to děláte, proč? Anebo se na tom všem nepodílíte takovou měrou, neboť se nepodílíte vůbec? Je přece možné, že jste zmizel a vše svěřil dobrému příteli, učil ho rukopis, vylíčil podrobnosti, aby on teď pokračoval místo Vás! Aby iluze neutrpěla sebemenším odtajněním a já nenabyla sebemenších pochybností. Předal jste mě dobrému příteli?

A jindy myslím, že jste umřel. Že jste umřel a Vaše sestra, Vaše sestra, která milovala Vás a všechno, cokoli se Vás jen letmo dotýkalo, z té lásky, z té milosti a bezvýhradného soucitu, úzkostlivě pokračuje ve všem, co jste započal, prodlužuje Vaše trvání, rozhátní stesk a zoufalství, odnímá tíhu.

Je to ona? Povězte. Nebo ať mi ona sama poví... Anebo Váš přítel, příteli, jestli jste to Vy...

Hermína (stále táž)

Chrámová loď. Půlkruhový prostor před barokním zlatým oltářem střeží asi třímetrový svatý Petr v modré říze, v ruce třímá veliký masivní zlatý klíč, kterým v pravidelných intervalech seká po každém, kdo chce projít. J. se rozbíhá, je zasažen, ale překonává bolest a zůstává za branou na druhé straně, je uvnitř. Všímám si jizvy na jeho pravém předloktí, jizvy ve tvaru J, která však nekrvácí, je hluboká, ale jakoby už dávno zhojená. J. se nadšeně usmívá a volá, abych to zkusila taky. Já se ale příliš bojím, mám nakročeno, ale odmítám vyběhnout. Připomíná mi to podbíhání pod roztočeným švihadlem.

Tu a tam mě popadne utkvělá touha, pak nejsem schopna myslet na nic jiného a bez varování vtrhnu do kuchyně:

Je třeba létat balónem!

Nebo: Musíme vykopat poklad. Anebo: Nastal čas plavit slony.

To jsou ty touhy nepřekonatelné (alespoň ne hned) uskutečněním, tužby, co musejí tužbami zůstat. Ale pak jsou ty překonatelné, kdy vpadnu do kuchyně s tím, že:

„Je třeba sáňkovat! Sněží a něco už nasněžilo.“

Předobraz ale vzhledne od brambor nebo od nádobí (vždycky od něčeho vzhledne, vždycky je v plné práci) a řekne – a předchází tomu vždycky vzdech:

„Dítě, ty mě trápíš... Ty s tím vždycky přijdeš v tu nejmíň vhodnou dobu. Nemůže to počkat?“

Ale já to budu hájit stůj co stůj:

„Nemůže to počkat! Teď je vhodná doba. Sáňkuje se, když je sníh!“

A zase vzdech a zase:

„Jen se koukni ven, co nevidět máš tmu! Já pak budu strachy polomrtvá.“

„Tam tma není, na kopci. Jde tam světlo z ulice.“

„To nejsi dost nasáňkovaná? Dyť jsme s tebou chodili... To už jsi zapomněla? Ožel to pro jednou. Na práci nemáš nic? Všechno je hotovo?“

„To ani nejde, bejt se všim hotová. Prosím tě, nemůžu najít sáňky. Nevíš, kde jsou?“

„Zašantročený. Táta je někam zastrachal.“

Opře se o dřež a opět unaveně vzdechne (a to už známe: s tebou je trápení, dítě).

„Já ti je nebudu hledat. Jsou někde na půdě, zaštrachaný.“

„A kde někde, přibližně...?“

Určitě někde vzadu. To potřebné, to zajímavé je vždycky někde vzadu, zatarasené čímsi nepotřebným, aby se k tomu špatně (co nejhůř!) mohlo.

Ale to už červená, rudne, zvyšuje hlas:

„Mám všeho nechat a jít ti je hledat? To už vopravdu nesmím mít chvilku klidu? Nesmím si nic v klidu udělat? Tak teď abych běžela na půdu, do těch schodů, protože dcerunka si vzpomněla... No dobře,“ a už si ruce utírá do zástěry a chystá se ji odvázat, „tak já všeho nechám a jdu hledat sáňky... To jsem zvědavá,“ a bouchne hrncem o plotnu, „co budete jíst, když já teď ze všeho nejdřív musím hledat sáňky... Ale to abych se nejdřív převlíkla do hadrů, když se musím hrabat v tý špíně... A pak ty sáňky... to bude vobalený všim možným, takže nejdřív ze všeho to mejt, byt si s tím zaprasim, a bůhví, jestli už nejsou rozbitý, nakřáplý, táta na to určitě zas něco hodil, tomu je to fuk...“

A žene se, nasupená, ze dveří na chodbu ke skříni, kde hledá „hady“, a já za ní: „Nezlob se, prosim tě, já už je nechci.“

Jenže ona se převléká, do čistých hadrů na zašpinění:

„Tak to jsem zvědavá, co budete jíst!“

„Já už to nechci, prosím tě, nechod' tam, nech to-
ho... Já si to dyžtak najdu sama.“

Na to se jenom ušklíbne a dál si natahuje tepláky:

„Já v týhle rodině musím všechno. Starat se vo kr-
ky, vo barák, na všechny prát..., a ještě k tomu hle-
dat podělaný sánky dospělý holce, co zabordelil tatí-
ček bordelář...“

„Prosímtě, já už to nechci, mně už se nechce!“

„Děláš si ze mě blázný? Jsem ti snad pro srandu?
Tak chce, nebo nechce? Rozhodni se! Nejdřív se ti
chce, potom zase ne... To jsem si vychovala dětičky
rozkecaný...“

Ted' musím zvýšit hlas i já: „Mně se už nechce,
když ty jsi taková...“

Přilítý do ohně líc.

„Jaká taková? To snad není pravda... Tak já se tu
snažím a zase jsem ta nejhorší!“

Už stoupá, dupe po schodech.

Volám: „Prosímtě, nedělej, že mi nerozumíš.“

Za chůze divoce gestikuluje.

„Ale já ti přece rozumím, jasněže ti rozumím, já
přece musím mít pro všechny pochopení, já přece
musím všem rozumět! Ale kdo rozumí mně? Kdo
má pochopení pro mě?“

A já ještě na chvíli, než zmizí ve dveřích, zahlédnu
ramena, kterými poškubává – určitě pláče.

Strnule stojím pod schody a lapám po dechu,
mám nutkání rozběhnout se za ní – nejde to, mám
nutkání rozběhnout se od ní – taky to nejde. Měla
bych být už zvyklá, ale vždycky mě to znovu překva-
pí (a to jsi přece chtěla, pořád se divit). Je mi líto
a zároveň se vztekám, ale nemůžu nic, zůstávám na
místě. Začala jsem tomu říkat „bezmocnost převrže-
ného brouka“.

Za půldruhé hodiny byl Předobraz zpátky – nejpr-
ve opatrně ze schodů snesl zčernalou dřevěnou kon-

strukci až před dům – tam ji umyl – pečlivě – s láskou, pak vkročil do koupelny – tam umyl – pečlivě – nenávistně sebe, následně vyprášil „hadry“, vložil je do „špinavého prádla“, z komory přinesl vysavač a jal se celou sáňkařskou dráhu čistit od poslední částčky prachu. Teprve potom zaklepal na mé dveře, vstoupil, provinile se usmál:

„Tak už se nezlob... Máš to tam připravený... v předsíni. Jsou jako nový.“

„Děkuju. Ale já jsem fakt nechtěla, abys tam chodila. Nechtěla jsem ti přidělovat práci.“

Krátce se zasměje: „To víš, že jo, ty... Dyť víš, že pro tebe udělám první a poslední, ale musí se mi to připomenout trošku dřív, jo? Tak pro příště...“

„Hm. Pro příště.“

Je třeba vylézt na střechu! Pěkně se rozhlédnout po kraji.

Kde je ten žebřík, ten vysunovací?

Odpusť mi, radši nic neříkej. Předchází tomu vždycky vzdech.

20. prosince

Jak si jen můžu být jistá, že Vaše mlčení má určitou váhu, že snad znamená to, čeho se bojím, že by mohlo znamenat..., když jej může způsobovat někdo třetí, co třetí, nejenom třetí, i čtvrtý i desátý a třeba i stý! Když je dokonce možné, že se na Vašem mlčení tajně podílí celá instituce!

Nic mě tak nerozrušilo už dlouho. Po představě lehkonožného listonoše, co za adresátem s rozechvěním spěchá, v obavách, že nepřispěchá včas, zeje černá průrva. A cokoliv má její místo nahradit, skácí se tam také.

Minuta v televizi, půlstránka v novinách..., ale kolik toho pro ty, kterých se to týká? Třicet pytlů nedo-

ručených dopisů na dně světlíku, některé už v kontejnerech! Uběhal si snad ten lehkonožý listonoš nohy až ke kolenům, že nemohl, prostě nemohl celých deset let, než mu proplatili dřevěné... Já to považuji za zločin! Aťsi měl jenom hlavu, ta hlava měla myslet! Ta hlava měla procítit každý dopis zvlášť a jeho naléhavost, ta hlava měla domyslet, co může způsobit i nemusí, ta hlava měla bzučet představami momentu, kdy dopis vstoupí do života. A nic nezmění a neposune. A změnění od základu všecko.

To neviděl ty napřážené ruce, to vyhlížení za oknem a otáčení listů kalendáře? Proč pošta zaměstnává invalidy?

Myslím někdy na zloděje. Na takové, co rozpoznají cennost. Dokáží se vcítit do člověka, kterého zamýšlejí okrást. Okrást ale zcela, absolutně okrást. Aby si zbyl sám jen se svou zvětralou a zpuchřelou pamětí a litoval, že už nemá, čím ji vyspravit. Aby mu zbylo, co mu vlastně zbývá a co mu nechybí, a aby mu chybělo, co nezbylo. Aby mu nezbylo než uvažovat, jak chyboval. Takoví berou nejkrásnější knihy, ty, které jsme chtěli celé vstřebat, z kterých jsme si vypisovali, které jsme nutili všem známým a objímali je tak silně jako milovaného... Takoví berou obrázky malované těmi, kdo jsou mrtví, i těmi, kdo malují jen vzácně... A berou dědictví, cenná ohmatáním a zašlostí (tou nenapodobitelnou) a oblíbené svršky! Všechno, co je jedno a už to nebude. A všechno psané rukou, bez kopie. To, co nelze nahradit, co lze vyvolat jen matně, po čem zůstává jen černá díra.

Hlídací pes Hermína

Pročpak mám předstírat sílu, pokud jsem slabá? Přetvářkou nezesílím. Pamětliva neblahého osudu své

matky... Stavěla se za zvětšovací sklo, nosila ho všude s sebou. Proč by tu práci, co zvládne chlap, nezvládla ženská? Že já se na to podívám... A ohrne rukávy i ret. A do díla se pustí.

– Dejte to sem, já když vás vidím, jak to šolicháte... Takhle to musíte tou motykou, takhle tím krumpáčem, sbíječkou, lopatou, kladivem, heverem, vrtačkou... Vy padavky – ženský se dožívaj vyššího věku, heč!

A po hodině hecování a těžké práce na ukázkou:

– Hej, kde jste kdo? Vy jste se rozutekli? Vy jste se nedívali, jak to máte dělat? Vy jste tu zůstal jedinej?

– No vite, pani, voni už chlapi šli. Prej, to je ta, co stavěla ty pyramidy v Gíze? Prej, tak to vona má vobrovský zkušenosti a vona je chce asi aplikovat. A vo tom teda žádná, jestli chce aplikovat, tak ať si aplikuje, když už s tím začala, tak ať to dodělá. My máme šichtu až vod zejtrka. Na co tu budeme vokouně, dem. A já, koukám, taky abych šel...

A šel a ona tu zůstala, na celém staveništi jediná. Případá jí to podlé, cítí se zrazená, využitá, podvedená. Snaží se utěšit se nějakou hezkou vzpomínkou, nachází ji snadno, ale nic to nepomáhá, nezbývá než vzít do ruky krumpáč a utěšit se prací. Buduje podsklepení a do sebe si brblá:

– Lenoši. Lajdáci. Šizuňkové! Lenoši. Lajdáci. Šizuňkové!

Kupodivu je jí líp a podsklepení utěšeně roste.

Jsem slabá a odmítám se za to stydět. Jsem slabá a nemohoucí – medúza vystavená slunečnímu žáru. Jsem slabá a všem to říkám na rovinu:

– Odmítám myšlenku, že život je boj.

– To ale umřeš.

– Ano.

– To ale umřeš dřív než ostatní...

– Ano. Samozřejmě.

Překážíme si a přežíváme se – to je ta lidská vzájemnost. A přežíváme se s čím dál větší horlivostí, všiml jste si? Co všechno jste přežil, ptají se starců – tak stojí otázka. Nikoli: Co všechno jste prožil? Jako by se prožitek stal přežitkem... Nikoli bytí, ale přežívání.

Jedině to mám hmyzu za zlé. Že mrtvého druhu druh neobejde, že přes něj přeलेze. Že je jak strojek. A v co se mění lidé při nějaké pohromě a katastrofě? Ženou se do úkrytu, ženou se do bezpečí, všichni se pohnou tak nezadržitelně, bez ohledů. Pár prvních přežije, ostatní zahynou. A kdo by nechtěl přežít? Ve všech jen jediná, a proto zkázonosná, destrukční, neplodná myšlenka přežít. A přitom je to oxymóron – „myšlenka přežít“. To přece není žádná myšlenka, jen sprostý a odvěký pud! Jako najíst se! Jako vyprázdnit! Jako základní úleva. Základní potřeba, aby se člověk zachoval jako tělo.

Ale copak je život pouhé trvání? Pouhé zachování? Co je to mezi tím?

„Přežil jsem.“

„A co?“

Je to snad hodno obdivu?

Zmrtvýchvstalí hrdinové... jak ti mi jsou podezřelí. Co všechno podnikli pro svou záchranu. Po kolika zádech přeběhli krokodýlí řeku? Čí dítě hodili jako návnadu?

„Přežil jsem.“

„Tak se styď.“

To opravňuje k povalení, odstrčení, vrážení a otloukání? „To opravňuje?“

„Abych přežil.“

„Přežil jsi. A co jsi ztratil?“

„Trochu jemnosti.“

„Tak na co jsi přežíval?“

Ať si říká, kdo chce, co chce, to, co dovolují krajní situace, je nestoudné. Lidé se, nehlídání, vyvlékají ze svých skutečných závazků (máme z toho otlaky, naříkají). Nelze je ničím zadržet, jsou kluzcí, potaženi ochrannou vrstvou (jsou neprůstřelní a tedy i neprůhlední, díváme-li se do lidí průstřely...) – jezdcí na bobech – proklouznou, projdou, vymění se, vymluví, vyháknou se, vyvážnou, nic je nezdrží (že něco leží přes cestu?), na vteřinu přesní, vždycky, vždycky včas.

Toho se bojím tak nesmírně – až bude válka, až půjde o holý krk. Že budu stroječek. Že budu, odvážená jen ve slovech, taky hledat cesty k přežití.

Veselé Vánoce!

Ohavně sebezáchovná (za nehty šupinky cizí kůže)

H.

Kolik toho po sobě navzájem chceme! Jak se bez sebe neobejdeme! Šílená mechanika potravních řetězců! Promlouváme spolu za účelem – půlku chleba, dvakrát kávu, jízdenku se slevou... = důvody, proč spolu promluvit. Peníze peníze peníze – samý vulgarismus v řeči. Jak všude straší obchodní duch!

Jak plané a nesmyslné proti tomu protestovat! Přirozené věci. Normální, dané, nutné i prapodstatné. Právě ty. Ty mi jsou nejvíc na obtíž. A přijímám klidně, proti čemu se ostatní bouří. Třeba když nejde proud... anebo povodně... když jdou.

Nějaký cizí hlas, který jsem přece už slyšela: „Jste naruby.“

A když se převlékám: „A kde?“

„Jste celá naruby.“

„Takže to do konce života budu všechno dělat špatně.“

Je opravdu nanejvýš rozumné věnovat zamyšlení jen chvilku. Na chvilku se zastavit a zamyslet, nejlépe tam, kde se to hodí: na koncertě, v divadle, v přírodě – zejména na vyhlídce, u památek, při četbě fejetonu... – a pak to hodit za hlavu, ta chvilka právě stačí. Protože kdyby všichni na celé zeměkouli prohlédli, jak jsou ubozí a bídni... To by byl pravý zánik světa.

Jestliže si „úkošem“ představuji správně, pak se tedy pan Tomas na mě poslední dobou dívá úkošem. Přímo a přímo zkoumavě a zároveň koutkem oka, postranně i zespodu. I když stojí nade mnou – zespodu. Jako by si o mně teprve začal něco myslet, jako by pojal jakýsi názor nebo zaujal stanovisko. A to, podle všeho, stanovisko obranné. Dokonce i pach, který vydává, zdá se teď silnější a pronikavější a jako by úmyslný (možná si tak označuje své teritorium). Chvillemi se krčí jako vystrašené zvířátko, když se ho dotknu, dostane třas, pak se zas ježí a cení protězu. „Já vám ji vyndám, když se na mě budete tak mračit...“, dovolím si drobnou frivolitu, mezi námi ostatně dost častou a žádanou, nicméně pan Tomas se mračí dál. Možná mi nerozuměl, už taky špatně slyší a pravé ucho mu zaléhá, tam doléváme pravidelně kysličník, nebo mě neposlouchal, někdy se úplně zasní a procitne, až když chci jít. Ať je to tak nebo tak, stoupnu si z druhé strany a řeknu to ještě jednou, člověk takového věku by neměl přijít o sebehloupější žert, příležitostí, jak ho potěšit, je málo a za čas nemusí už nastat žádná.

„Já vám ji vyndám, když se na mě budete tak mračit..., a dám ji vaší kočce; beztak ji bude co nevidět potřebovat, a to je mladší než vy. Zubní prevence je pro ni zřejmě příliš abstraktní pojem.“ Jako manželský slib věrnosti, chtěla jsem dodat, ale nedodala,

pan Tomas se skoro nezdvořile vklínil za slovo pojem, využil krátkého zaváhání, které mi umožnilo připadnout na nápad se slibem věrnosti, ale nikoli ho už vyslovit, a hněvivě pronesl: „Nemáte právo se mnou takto mluvit. Moje senilita mě ještě neposunula k hranici idiocie. Chtěl jsem vám to připomenout už tolikrát, ale pořád jsem doufal, že to sama uznáte a příště si ty trapné a nesmyslné řeči odpustíte. Zdá se, že důvěra ve váš důvtip byla příliš pošetilá. A nakonec, zítra nechodte, chtěl bych být sám...“

Příšerně jsem se styděla. Tak já ho urazila! Zatmělo se mi před očima a podlomily se mi nohy. Zlobí se na mě. Zlobí se, zlobí se, blikalo mi červeně před očima, vyskočila z toho jiskra a chytly mi od toho spánky. Jak to jen uhasit? Jak si ho usmířit? Málem jsem sepjala ruce: „A pozítří?“

„Pozítří můžete,“ pokynul mi. Aspoň že tak. Odešla jsem, uši i oči sklopené.

Bojím se té chvíle a den co den ji odsouvám. Možná ale ve skutečnosti nesnese odkladu, možná to mám udělat už teď, zrovna teď (vyplivnout tu sladkou slinu milosrdenství), aby se už konečně něco hnulo, aby se ten proces aspoň na chvíličku přerušil nebo poničil, rozlámal, zpřeházel.

Možná že teď je ten správný a jediný vhodný čas popadnout ji pod krkem, vytahat ji za tu svrážtelou kůži, obklíčit ji a sklíčit ji, aby už nemohla utéct, aby mi bez vytáček odpověděla, aby jí nezbylo než si uvědomit...

„Po čem toužíš?

Po čem jedině a opravdu toužíš?

Mluv!

Přiznej se!“

„Abys měla spokojený život... Aby sis našla partnera, který tě zajistí...

Abys měla zdravé děti, které ti budou dělat radost jako ty mně...”

Ale já, sotva upozoruju, že tu svou modlitbičku má zase na rtech, že mě chce chlácholit, kolíbat, uspávat, přitisknu se hrubě na ty rty, v momentě vysaju ta oblužující slovíčka a pak to plivu na vytřenou podlahu, plivu to jako hadí jed.

„Chci se milovat!

Chci mužskou něhu!“ zakřičí sípavě a já jsem smířena, pouštím ji – jdi, teď už to víš, máme to za sebou.

13. února

Musíme tomu říkat povinnost, abychom to mohli...

Taky se Vám z radosti dělá povinnost? Taky? Pro měna je rychlá, ukvapená, vždycky nás to zaskočí. Jako když se srazí mléko a udělá se škráloup. Pořád to není dost teplé, ještě ne, ještě a – je tu škráloup. Samosebou víme, proč tu je, ale tak brzy jsme ho nečekali. Jako nečekáme sráz, couváme, couváme, a protože ještě můžeme, tak ještě couváme, ještě a ještě, ani nás nenapadá, že by někde tady mohl být konec a hle, je tady, právě tady, právě teď, místo místa, odkud by byl býval záběr tak dobrý, právě tady, ani jsme nestihli zmáčknout spoušť, jen jsme zavrávali (pod chodidly příliš málo půdy, tak málo, že už nelze stát), převáhli jsme se a už letíme dolů, pozadu, padáme ze srázu (tak to byl jenom sráz!), a tím pádem ten snímek nikdy neuskutečníme, nikdy, jak je to bolestné a jak nás to zkruší, snad víc než samo pomyšlení na smrt, nehledě k tomu, že už ani to není za těchto podmínek možné uskutečnit.

Ten strastiplný zvrát ale jistě není tak nenadálý, že by se nedal předpokládat a nedalo se mu, když ne vyhnout, tak aspoň předejít. Ó jistě bychom mohli prožít své dny v radosti – jak snadno! Jen – nebýt otálení, přešlapování na místě, nebýt té překotné snahy vylepšovat a nebýt to my. Kárejte děti snaživé a chvalte nesnaživé! Myslete na důsledky!

Nikdy jsem nestihla dokončit výkres v hodině. A slohovou práci jakbysmet! Dlouho jsem přemýšlela (Ty jsi náš myslitel...), ale než jsem se vůbec začala soustředit (přítomnost tolika lidí zoufale roztěkává), než jsem si dala klapky na oči... A teprve, když se ostatní zvedali ze židlí, aby své výkresy odevzdali, teprve tehdy jsem plody své duševní práce počala nanášet na papír. Ta zbytečná rozvaha! A ten stres!

K čemu ta snaha? V těch letech člověk nemůže být umělec, v těch letech nevytváří umělecké dílo. (To se nedá uspěchat.) Sebelepší nápad, sebelepší myšlenka zůstala nepovšimnuta v každém případě – pokud přišla pozdě i pokud přišla včas. Všimli si jen mého zpoždění a za to se pošklebovali – děti i učitelé (copak děti, ty jsou hloupé, ale učitelé?). Známkovali mi práce buď nedokončené, za to šla ovšem známka dolů (Já si to nebudu domýšlet... Co tam není, to tam není.), nebo jsem musela přijít po vyučování (a to na mě spěchali ještě víc).

Co jsem vymýšlela a načíнала s takovou chutí (ten nešvar čekat na nápad), to jsem dokončovala křečovitě, hořce, usilovně, se sebezapřením. Jako rest. Jen aby to bylo hotové. Jen aby to bylo hotové a já mohla dokončovat další resty a další. Už se mi jich nakučila pěkná hromádka. Beru z ní i teď. Tahle sisysfovská věčnost!

Vaše Hermína

Já nepotřebuju žádného boha, když mám matku. Pokud je bůh bytost, která motivuje, odměňuje, trestá... Jsem potrestaná na tisíc let dopředu. Židé to postřehli správně: „Proč nazývá svatá kniha Zóhar pokání ‚Matkou‘? Poněvadž duše lidská vychází z pokání tak očištěna, jako je čista duše novorozeněte, jež právě vyšlo z matčina lůna. Již rebe reb Bér z Meziriche učil, že představa tváře matčiny vyvolává v člověku kající myšlenky.“

Jen protože dovede být tak něžná a nebeská, jen proto dovede být tak ukrutná. Ten vliv! Z tebe jsem vzešla. A ty do mě vcházíš. Jak bys mi tedy mohla být lhostejná? Někdy si to myslí a pláče, bez varování, hořce, nad nádobím – a někdy to pokládám za hebrečtví, a je to samota. Jak bys mi mohla být lhostejná, vždyť je to nemožné. I kdybych chtěla, abys byla, i když si to strašlivě přeju, abych mohla žít svůj život, výhradně svůj bez tvého názoru, tebou nezasažena, nejsi, nejsi mi lhostejná, nemůžeš být, jak bys mohla, jsme přichycené, stále pevně, jsme si neustále v patách, jedna stíhá druhou a vždycky bude blízko, jako by nás nikdy neodstříhli, vždyť jsem tvá podoba a ty mé podobenství světa.

Ale tak často se nepoznáváme... Na první pohled nikdy. Jen když se zadíváš. No tak se podívej. Nešťastná jsem po tobě! A šťastná taky. Tolik jsem podědila. A ty to nepoznáváš.

To nejsou výčitky, co na tebe křičím, co ti metu do tváře. To ti jen vracím tvou úzkost a strach – na, je to tvoje, na, vem si to.

„Já se tu bojím cokoli udělat. Aby to nebylo špatně!“

To je tvůj strach – z překlepů, chyb. Proč ho mám tedy já? Ani to není výčitka, prosím tě o to. Já se ptám do vzduchu! Já se ptám někoho, kdo to ví! To není výčitka, proboha! To není výčitka! Já se ptám!

Ne, ten dar jsem nezdělila – neposlouchat, mlít si svou, jako by ses bála, že tě zmatu a tu poslední nepochybnost – že je to výčitka a basta! – tu ti zprzním a nezbude ti nic, o co by ses mohla opřít a přerazit si záda.

Tak to jsem nezdělila – tu tvoji neoblomnost, tu tvoji setrvačnost. A proto se spolu nemůžeme hnout z místa, proto tvrdneme ve svých křídlových kruzích, proti sobě čelem s rašícími růžky.

Během prohlídky pražské ZOO vstupuji s Elvírou do zvláštní komory, jeskyně nebo stanu (nevidím to zvenčí), kde kraluje takzvaná Eva, veliká orangutan-ka s červenou srstí. Instinktivně se jí vrháme do náruče a ona nás přijme tak láskyplně, že nechceme nikdy vyváznout.

Pak ale přisupí vláček dětí a Eva se náhle rozpadne na dětské kostky na hraní. Ve kbelíku s vodou však zázrakem nabude své původní tělesnosti a může si s námi opět hrát.

Objevilo se to zase. To chvění. Když se líbíte. A když to neomylně víte. Vždycky ve mně něco o vroubek přeskočí a já narovnáám hlavu a s rozkoší se propnu v zádech, kterými prochází struna, vždycky tam je, ale já ji teprve teď cítím. Jak vibruje a čeří celé tělo. Jak bývalo nepatrné a jak se rozrostlo! A prorostlo, obrostlo nějakou čistou bělostnou plísní, plísní s vlásenkovitými chloupky, jejichž nepatrný pohyb rozšiřmrá kůži, ze které rostou. To dělá ješitnost. Jak člověk rozkvete! Když se líbí. Pakliže se předtím skrýval a plížil podél zdí (šálou obmotaný jako mumie), teď vchází do prostoru a prochází středem a chce být pozorován tak bedlivě a zostra, jak jen to půjde. Chce

zvláštním otvírákem pozotvírat mhouřené a přivírané oči, chce projít bezostyšně bez jediné suché nitky, provlhlčen až na kost. Chce se vykoupat, důkladně a celý. Tak jako kočky za letních nocí vycházejí houfně ze zahrad, aby se slastně poválely na vyhřátých asfaltkách, tak někdy vcházím mezi muže, vstřícna každým chloupkem s nestoudnou chutí se válet.

7. března

Předpovídal jste mi, že budu muži obletována, a měl jste pravdu. Ale jaké je to obletování! Spíš jako když se vám v silném větru přilepí noviny na obličej a nemůžete je odtrhnout. Jsou to nárazy a střety, potyčky a zápasy! Obletování? Oblepování! Věznění a pronásledování!

Nemůžu říct, že mě to netěší. Každá přízeň přece... Člověk málokdy zůstává netečný ke chvále, kterou je zahrnován. Já všechno vyslechnu. Ale zároveň mám ráda důkladnost a důsažnost, a proto pokaždé odcházím pociťujíc silnou provinilost z malých rozměrů svého srdce.

Víte, kdy budu šťastná?

Až budu oplácet stejnou měrou.

Až nic nepřijde nazmar.

Až bez vytáček řeknu: Já vás taky, pojďme.

Až nepřízeň přetvořím v přízeň a nenávisť v milování.

Mám teď jedinečnou příležitost si to vyzkoušet.

Našla jsem k tomu objekt mimořádně vhodný. (Ne ne, neodrazujte mě, prosím, od studia.) Jistou náklonnost jsem pocítila zároveň s nesympatií a rozhořčením, k němuž zavládl příčinu ještě dřív, než jsem ho vůbec viděla, tedy než jsem ho viděla celého.

Chtěla jsem sledovat představení, ale místo Portrétu umělce jako starého muže jsem byla přinucena dívat se na něčí tlustý masitý zátylek. Ten člověk na své místo dosedl až za tmy, takže mě připravil o poslední možnost poohlédnout se po jiném a přesednout si. A mně nezbývalo než v tichosti zuřit a lát na nedomyšlenost systému, který sem vpouští osoby s přebujelými zátylky. Proč, rozčilovala jsem se, neexistuje vyhláška, která by těm nesvědomitým pokladním nařizovala, aby si zájemce o umění nejprve řádně změřily a očichaly dříve, než jim vůbec lístek prodají? Těm nejvyšším a nejrozložitějším by bez ohledu na zrakovou vadu patřily zadní řady, zatímco drobečkové by se usazovali v řadách předních. Tak by vadili jen velcí velkým a malí malým, jak by to ve spravedlivém společenství mělo být. Snad by pokladní měly rozlišovat ještě kategorie mladý – starý, aby nedocházelo k rozmiškám generačním, ale to už je za prvé hůře rozpoznatelné a za druhé, pokladní je taky jenom pokladní, a proto by od nás nebylo hezké, kdybychom na ni navalili odpovědnost tak zásadní.

Heřman, tak se ten člověk jmenuje, ale zaslechl, jak poposedávám, a o přestávce se ke mně otočil, ostatně je docela sympatický, a účastně (ale bez studu nebo provinění v očích) se zeptal: „Vy jste přese mě neviděla, vidíte?“

A já, zaskočená tím důvtipem, cítila jsem se přistiženě (nechtěla jsem přes vás nevidět, nebyl to úmysl!) a na obranu zavrtěla hlavou:

„Ale ne, dobrý, viděla.“ A usmála jsem se jako na potvrzení těch slov a pořád čelem k němu jsem se vysoukala ze své řady. V tu chvíli byl ale u mě, pozdvihl prst a zazubil se (velké rovné bílé zuby):

„Kdepak, slečno, neviděla. Nemohla jste vidět. Pojdte sem a podívejte – sklon hlediště je příliš mírný a sedadla se kryjí. Já jsem taky neviděl.“

„Nezdá se mi tak špatné... to hlediště.“

„Ale ano, slečno, to hlediště je přímo mizerné. Rozestavte židle někde v tělocvičně a výsledek je stejný. Já za to ručím, slečno, já jsem architekt.“

„Opravdu?“ zhoupla jsem se v neskrývaném údivu; obdivuju lidi, kteří něco dostudovali.

„Mohl bych vám něco navrhnout?“

„Mně snad ani ne, děkuju. Já ani neplánuji něco...“

„Myslel jsem, že bych vás doprovodil do bufetu...“

Kulantně přešel mé faux pas a nabídl mi rámě. Ve dveřích sálu jsme se otočili a on znalecky komentoval celkový vzhled poměrně nově vybudovaného sálu, zejména podpěrné sloupky a nástěnné svítlny hodnotil příkře, a to se opakovalo i ve foyeru i na schodišti. Tam se mi také představil (proč tam?). Když jsem se představila já, zajásal:

„To je ohromné, to nemůže být náhoda,“ a během návratu do sálu ještě třikrát poznamenal, jak se ta jména k sobě hodí. Po třetím zvonění mě galantně usadil na své místo („Přestože je vlastně lhostejné, kde v tomhle hledišti sedíte...“) a sám zaujal mé.

Ale teď, i když jsem viděla dobře (vůbec není lhostejné, kde v tomhle hledišti sedíte), už jsem se nedovedla soustředit na hru (zatímco v první půli jsem se, navzdory nepříznivým okolnostem, soustředila úspěšně), musela jsem nepřetržitě myslet na to, že se mě po představení zeptá, jak se mi hra líbila, a já budu muset mluvit jen o první části, protože, jak mu jen říct, že kvůli němu jsem i tentokrát Portrét umělce nemohla sledovat...

Ted' sedám vedle něj. Pochopila jsem, že jediné tak mi nebude překážet. Když sedí přede mnou, nastavuje mi ten příšerný zátylek, a když sedí za mnou, funí mi na můj.

H.

Jsem v lese, je léto. Na paloučku v nízkém smrkoví nacházím muže jakoby v plášti hinduisty s bílým fezem na bezvlasé hlavě. Otáčí se, je to Heřman. Všimám si jeho napuchlé tváře. „Skoro všechny zuby mám umělý,“ říká a ukazuje mi podrážděnou dásen a viklavé stoličky. Je mi ho strašně líto – najednou cítím v puse něco divného – vyplivuji to – jsou to zuby – nevím, kam je dát.

Uvolňujeme se, asi ho to trochu povzbudilo; ptá se mě, jestli bych nechtěla hrát v jejich novém filmu – souhlasím. Někdo přináší velkou legrační dřevěnou nohu i s botou – červenou teniskou. (Že by aluze na včerejší sen, kdy jsem ze sněhového komína vytahovala „vzpomínkovou krabičku“ s fotkami a fungl novými židovskými hvězdami a posléze zavazovací botičky na kolečkách?) To je dědictví po pradědečkovi, vysvětluje Heřman. Obdivuju tu zvláštní rekvizitu a se smíchem podotýkám, že bych si asi měla nechat uříznout nohu, abych tuhle mohla nosit. Heřman však říká, že nemusím, nejde o protézu, je to spíš loutka; patří k ní ještě dřevěná dračí hlava.

Nasazuji si dračí hlavu a vybíhám s dřevěnou nohou tak, že jí napodobuji pohyb své pravé nohy. Běžím kolem filmařů, pod nohama červený dým. Po klapce odkládám propriety a vracím se k Heřmanovi – za mnou potlesk a uznalé výkřiky. Heřman mi děkuje, líbilo se mu to a zve mě na deku.

Natahuji si nohy (obě vlastní) a je mi trapně – nemám je oholené. Heřman ani nemukne a z brašny vytahuje krabičku s jakousi zelenou vazelínou a pobízí mě, abych si tím nohy natřela. Poslechnu a v tu ránu se mezi smrčiny objeví Jakub – mračí se, jako by mě přistihl. Na něco se Heřmana ptá, já si tou zelenou mastičkou potírám chlupatou nohu, pak, nevím, jestli tu Jakub ještě je, nebo ne (a nevím, jestli jsem se na to Heřmana přímo neptala), mi

Heřman říká, že po mně vždycky toužil, že mě miluje, že mě chce... Je mi krásně; tušila jsem to a teď to konečně vím. Starost mi dělá Jakub, pocit, že ho podvedu; nevím, co si počít – chci oba, ale vlastně nevím, jestli opravdu. Dívám se do smřčin, nevím, jestli opravdu, ale jako by tam stál Jakub a nazlobeně syčel:

„Ten tvůj soucit.“

Ještě před nedávnem paní Bretschneiderová kajky nepřipomínala. To bylo dobré. To mě ještě posílala – jen běž, běž se podívat – přece to nepropásneš! (Tys to ještě neviděla? No to musíš! Musíš!) Už připomíná. Společně s Hedvikou. (Skoro novou Hedvikou, která tu byla přede mnou, pak zmizela a už tu zase je.) S Hedvikou, která ji nepochybně nakazila. Od čeho by jí jinak tak zežloutly oči, od čeho by se jí zúžily panenky až na nit, od čeho by se jí zježily ty chlupy na rukou? To Hedvika v tom měla své nečistě prsty, své prohnuté nehty s nedobytnou špínou. Až Hedvika znesvětila ty posvátné dlouhé minuty, kdy tam se zhasínalo a zde se ponechala jen jediná lampa a v tichu se napjatě poslouchalo anebo se odcházelo splynout s tou tmou sálu anebo se povídalo jen tak s šumem za zády. Teď se s tou tmou v sále rozzáří veškerá světla tady ve foyeru, a po začátku představení máme pré i my.

Hedvika zpod pultu tasí jehly a špendlíky, nitě, barevné hedvábí a bavlnky. „Kolik máme dneska?“ ptá se. „Bez tří minut hodinu,“ říkám a myslím do přestávky. „Tak jdem,“ zavelí a mně najednou připadá jako vodník, i její jméno – vodnické – stáhne mě, stáhne za pentličku. A už je u kabátů a já krok za ní. A bere je za šosy, hraje si s dragouny. Zase, zase mu dala jedenáctku. A nedočkavě – ještě ho nechá viset

na háku – kabát otevře a zahalí se do něj – ona je vodník a on „Rumburak“ – chce lítat a ona ho chce stáhnout pod vodu. A teď mu sahá do kapes a jednu ruku prostrčí skrz naskrz. Přimhouří oči: „Tohle už si přece musí všimnout!“ A strhne kabát a rovnou ke stolu a k šití. Teď všechny prsty do náprstků. A naráz. Má strašně tenkou kůži a špatnou srážlivost, tak každé bodnutí, každá nepatrná dírka v kůži... „To víš, že jo, nejdřív to zašiju a pak to umažu. Aby šel z divadla jak šus!“

Hedvika šije a doufá, šije a doufá, že každý steh ji osudově přibližuje ke štěstí, že pokud bude pilně a trpělivě pracovat, nakonec se dopracuje. Kolikrát už opravuje tenhle kabát? Pán je abonent a o kabát se nestará. Když se pro něj rozhodla a vzala kabát do ruky poprvé, všechny jsme se otráslы... Knoflíky visely na nitkách, podšívka prošoupaná, průsvitná a odeřvaná téměř z poloviny, kapsy bez dna a límec od molů. Poutko samozřejmě žádné. Paní Bretschneiderová nejprve Hedviku odrazovala: „Vybrala sis špatně,“ říkala opatrně, aby nezranila, „na toho budeš čekat roky. Když chodí v tomhle, stěží si něčeho všimne. Mohla bys mu ho vyměnit za nový a klidně jiné barvy, nic nepozná.“ Paní Bretschneiderová nemohla vidět, jak se Hedvika trápí a jak jí krvácejí prsty. Já Hedvice radila, aby si vybrala kabát nějaký voňavý – ten, co voní, si všimne hned. A stejně je divné, že chodí snad jen na jedinou hru – buď bude nevyrovnaný, anebo vyrovnaný příliš... Proč se mu ten Platonov ještě neokoukal? Anebo se mu neokoukal někdo jiný? Klára Jensenová může na některé muže působit nebezpečně... Klára Jensenová patří mezi ženy, o kterých se sní. Hedvika mi připomíná dívky s prsty slepenými od pomeranče. (A s těmi se ani nežije.)

Kolikrát chtěla všechno uspíšit, ta touha jí působí-

la křeče. Naplnila ji k prasknutí, ale všechny jsme věděly, že Hedvika nesmí prasknout a vylít se, protože pak už by naplnění nikdy nedosáhla. A tak jsme ji trpělivě zrazovaly od úmyslu vstrčit Platonovovi, jak mu začala říkat, protože neznala jeho jméno, do kapsy dopis, který objasní, co nikdy být objasněno nemuselo, co si o objasnění vůbec neříká, co by bylo nejsilnější a nejpůsobivější právě v této neobjasněné podobě. Ale někdy jsme ji neuhlídaly a musely jsme kabát číslo jedenáct prohledávat a dopis Hedvice po práci vrátit a jednou dokonce párat podšívku, do které ho ze zoufalství zašila.

Úhledným stehům paní Bretschneiderové se nevyrovnal ani stroj. Mockrát jsem v duchu tu pečlivost odsoudila, ale spíš mě fascinovala i dojímalá. Paní Bretschneiderová už měla oproti Hedvice vybudovaný pevný vztah. Kárl (tak se jmenoval, ale možná mu tak jen z nostalgie říkala) zázračné úkazy (anděla strážného svého kabátu) odhalil poměrně brzy, vlastně už napodruhé. Zkusil odpárat knoflík nebo natrhnout rukáv, a když i ten po představení našel sešitý, nebylo pochyb. Hráli tu hru po hře už dva roky. Teď nacházela v kapsách Károlova kabátu potrhane kapesníky a ponožky, také motýlka a dokonce i zašlé tílko. Pod tím občas drobné dárky. Moc ne.

Hedvika to sledovala podmračená – tak daleko to nikdy dojít nenechá, ale přitom si stýskala – kdyby to došlo tak daleko!

Paní Bretschneiderové jsem se nepokoušela nic vymlouvat. Její spokojený úsměv při každém „nález“ promlouval nejjasněji: Dosáhla jsem svého a vzít si to nenechám.

Obě jsou ubohé, k politování. Čekají na něco, co nepříjde, milují kabáty, pečují o ně jako o člověka. A ten o nich ani neví, anebo ví, ale jen využívá nabízené služby, odkládá kabát do šatny jako do správ-

kárny. Tak ubohé! Zatínám pěsti a myslím na koncept dalšího dopisu.

Pluli jsme celou noc. Chvílemi se zavřenýma očima. Tiskli jsme se k sobě ještě před svítáním, když ostré kameny ztrácely svou moc a zajížděly zpátky do říčního dna a nám už nehrozilo nic. I včelám, včera tonoucím, vyrovnaným do pochmurných řad na lavičce mezi námi, už osychala křídla. A nám zas růžověly bílé zkřehlé prsty. A sen se převracel – teď byl nocí dolů a dnem vzhůru. Dávno se rozednilo a my plujeme slalom mezi sílícími sloupky slunečního žáru. A na loďce bzučení, včely už pookřály a chystají se k letu, tak zabereme a zakotvíme, tam je břeh nejnižší a plný květů. Jako by neexistovala než slast, prochází námi poklidně a moudře a spolu s tím teplem zahřívá a rozehřívá. Není teď nic než jasno. Než jarní jasno, než požitky a vyhlížení přístích.

A v téhle vsi za tímhle meandrem přesto přese všechno mají tenhle zvyk. Nic jsme netušili. Za bílého dne! A tak jasného! Kdyby se alespoň smráklo, kdyby se zatáhla obloha. Ale ne. Jako by se to všechno dělo za všeobecného souhlasu – jako by se nic nedělo! Nikdo a nic nás nevarovalo. Mysleli jsme, že je to kámen. Ale připluli jsme blíž a rozpoznali, že i křičí, a připluli jsme blíž a rozpoznali, že se hýbe. Jakýsi nářek. Nářek z něho šel. Z šedého kamene uprostřed řeky. Z šedého kamene na kameni. Z šedého kamene z pytloviny. Z šedého kamene bez uzlu. Ten bude zřejmě dole. Dotkla jsem se – kámen se zazmítal, kámen se zazmítal a vydal táhlé vícehlasé nářky. Objala jsem kámen, zmítající se uprostřed řeky, pohyblivý kámen, který se za nic nemohl hnout z místa, a ucítila vodou ztěžklou měkkost, kulatost i kostrbatost. Bála jsem se, že vím přesně, co

v tom pytli je. Chtěla jsem ho vynést na břeh a rozdrásat tkaninu nehty (i když jsem za pasem měla nůž) a zrovna tak ho popadnout a odhodit do míst, kde je řeka nejhlubší. To už však Jakub vystoupil z lodě, nahmatl prázdné místo a udělal první řez. Jako by obrovská kočka rodila císařem. Jakub jí rozpáral břicho odzdola nahoru a já chytala ty tvorečky, jednoho po druhém a skládala do suché loďky. Drápali se přes sebe a sebe drápali a drápali se do loďky a z loďky a někteří zpátky do pytle, jako by ztratili smysl pro bezpečí, jako by po téhle zkušenosti nechtěli už žádnou další. Měla jsem jich plné ruce, jedny jsem do loďky dávala, druhé tam vracela, s šílenou rychlostí se hemživě přeskupovali za nepřetržitého kníkání, už teď byli rozlezlí po celé palubě a stále ještě mi Jakub podával další, zdálo se, že jejich příval je nekonečný, tolik jich bylo napěchováno a utěsnáno snad vysokou botou do jediného pytle. Někteří nám spadli z rukou nebo se překulili přes nízký okraj kánoe a proud je zas unášel dál. A vydala-li jsem se za tímto nešťastníkem, mezitím ho následovali další a Jakub některé nechtěně sám pohodil do řeky, domnívaje se, že v těch místech stále ještě nastavuji dlaně. Honila jsem kořata po řece, některá zachytily blatouchy a ofélie, ale jiné nezastavila překážka žádná, a tak plula plynule a neřízeně dál, kamsi. V tom zmatku jsem si pomyslela – bylo by snad lepší strčit je zpátky do pytle a vynést je v něm na břeh – i svoboda a volnost mají svá úskalí.

A vtom se na břehu objevil chasník, ve vysokých botách a plátěné haleně, shodil ze zad pytel a šup s ním do řeky. A postupně, hrozivě, mezi vrbami, po celé délce obou břehů se vynořovali chasníci další, také v plátěných halenách, plátěných kalhotách a ve vysokých botách, s pytli přes rameno, a tam, kde je řeka nejširší, nejhlubší a nejrychlejší, do těch míst na

dohled od nás, házeli pytle do řeky, ty pytle, které se zmítaly. Pak otřeli své ruce do svých vest, kožených vest i vyšíváných, neboť někteří se pyšnili pěknými vestami, a otřeli své ruce do řeznických zástěr, neboť někteří nosili řeznické zástěry, a zase zašli do svých chalup, za chvíli budou bít poledne a hospodyně loví pro své muže nejlepší kousky masa ze dna hrnce. To jaro byly všechny kočky březí. A když jich jedna chalupa měla nejméně pět... To jaro vynášeli z chalup život místo smrti. A jen pár těch životů bylo možné uchovat.

Pan Tomas je na tom bídne. V noci se budí bolestmi a přes den neovládá třas. Zamazává svůj byt výměšky a jídlem, aniž by z toho měl radost dítěte. Náš vztah je nově založen na hadru a mýdle. Učíme se oba – překonávat nevolnost ze starého těla. Jak bych mu přála sníst alespoň dvě tři sousta důstojně!

Neúprosnost náleží kameni, věcem, strojům. Ale člověka přece musí být možné uprosit. Nemyslím na vraždy (tedy nikoli na jaře vynášet starce a stařeny v pytlích a naházet do řeky), myslím na euthanasie. Kolik je k tak drobnému úkonu třeba přemlouvání! Ani ryba, ani rak. Něco mezi vraždou a milosrdenstvím. A když je to sporné, když je to mezistupeň, chybí nám ukazatel, nevíme, co si myslet, nejlepší setrvat ve sterilní neutralitě, v pásmu nikoho dát ruce pryč, složit je za zády, čekat. Třeba se uprosí k smrti. Mohl by. Budeme-li dostatečně pevní, budeme-li neústupní, uprosí se k smrti. Všecko se vyřeší samospádem a my si ruce neumažeme ani vraždou, ani milosrdenstvím.

Taková tvrdost má málokdy smysl, ale pokaždé má účel. Mnoho lidí ji pěstuje v domnění, že zpevňuje jejich charakter a že by jakýkoli ústupek ohrozil je-

jich čest. Ale pokud se bojí ohrožení, je jejich čest skutečně tak pevná? Není to napůl vymyšlený produkt? – Já na svém trvám, protože... taky mám čest, že ano? A když něco řeknu, tak to platí, protože... protože aby si nikdo nemyslel, že moje slovo nemá váhu, a taky neber slovo boží nadarmo...

Jak přísnost zbožšťuje! Jak neoblomnost povyšuje! Obměkčovali ho, obměkčovali a zvláčňovali prosbami, naříkáním, ale nepovolil. A nemluví z nich zášť, křivda nebo obyčejný smutek, ale sympatie s obdivem, a dokonce i s pochopením. – To mu nesmíme mít za zlý. Má odpovědnou funkci, a kdyby povoloval každému... Jak by to vypadalo!

A sami ho sesadí ze sesle a pod zadek podstrčí zlačený trůn. – My nad sebou potřebujem tvrdou ruku! Ta musí třískat do stolu a kusy musej lítat! Ne z ruky. Z toho stolu! To musí pálit, pane, čtrnáct dní, když ti ji flákne přes hubu. A na plotě musí mít naše hlavy! Co s měkötou? Ten bude samá láska, až mu zlenivíme. A všem nám bude pro smích, budem ho vohcávat a vokrátat ho budem – chudej příbuznej...

Svým způsobem tedy neúprosnost těší, svým způsobem okouzljuje. Protože:

– My bysme to takhle neuměli a člověk aspoň cejtí nějaký ten řád.

A je v tom taky útěcha – když spadne klec a už se to nedá, už se to nesmí, už to v žádném případě za žádných okolností není možné – můžeme vydechnout – oproti mezidobí, kdy se sice nedělá už nic, kdy je však ještě dost času něco udělat (zejména vylepšit). Ale rozeznat to! Kdy už to nejde a kdy to ještě jde! A ta neschopnost rozeznat to rozlišení mě neustále vhání do těch mezidobí. A smysl pro utopie! Třeba to bude možné... Stane se něco, co nelze předvídat a předpokládat... Něco se zdrží, a tím pádem to

stihnu. A malý smysl pro definitiva, nepřijetí konečnosti. Proto jsem ani školu nedokončila a odhodlala se až teď, kdy už není návratu. Ale třeba je. Třeba jen na studijním vtipkovali anebo se spletli, něco přehlédli, něco si přimysleli, zaměnili jména... Třeba se ještě něco stane (dostanu třeba pátý termín). Kdo to může vědět? Kdo může říct s určitostí: Ne!?

Ach, já kdybych byla na takovém místě, já kdybych měla pravomoc... Nikoho bych nevrhala do neštěstí! Nikoho bych nevyhnala a nekřičela: „Máte smůlu!“ Ach, já bych pracovala, pracovala urputně a pilně, jenom abych mohla dělat samé „výjimky“. A koho by kolegové odbyli: To nejde!, toho bych si zavolala k sobě: Pojd'te, něco vymyslíme. Ale bez mrknutí, bez spikleneckví, bez šepotu a důvěrného naklánění – pěkně nahlas, zřetelně – aby kolegové věděli, že něco vymyslíme, i když je to dávno promlčené, odbyté. Nešlo by o nic postranního. Vůbec by nešlo o výjimku!

Ach, měla bych práce nad hlavu a odcházela poslední. (Přesčasy mi platit nemusíte, vždyť mě to tak baví!) Ale měli by mě všichni bez rozdílu rádi!

18. března

Taky tak rád sledujete sníh? Taky Vás dojímají ta hnízda nízko nad zemí? Tam přece sáhne každé zlomyslné dítě, tam hrábne packou každý pes... Co je to za nesmysl stavět si tam hnízdo, v alejce u silnice, vysázené vloni. Co je to za nápady, odevšad je vidět, v koruně o dvou třech větvích, ve vidlici, která raší z kmínku vysokého sotva metr...

A taky, když vidíte kočku, jak si elegantně podá kořist do tlamičky málem jako člověk a s rozkoší ji nechá unikat a hned ji zase stíhá, taky pokýváte hlavou – to se dalo čekat? Stačilo trochu výš, stačilo do ko-

runy stromů, nejlépe lípy – košaté i v zimě. Stačilo, aby ten pták měl rozum... A budete mít svatosvatou pravdu – stačilo, aby ten pták měl rozum. A nemusel být ničím kořistí. Alespoň ne tak strašně rychle. Ti jsou ale hloupí, ti ptáci. Ta jejich hloupost volá do nebe, a volá přes koruny stromů, kde se jim smějí ti chytřejší...

Jakube, tak je to pohodlnost? Tak je to strach o ho-lý život? Je to chytračení, chcete na mě vyzrát? Sedíte na nejvyšší větvi a smějete se těm, co jsou tak hloupě na dosah? Moc toho nezůstalo, co se Vás týká. A já trávím čas polykáním slov a vět, které už nesmím psát, abych se nedotkla nebo abych se dotkla jen těch míst potřených dezinfekcí. Tak je to pohodlnost? Dávat ty sliby a plnění mi odpírat?

Je to tak snadné stavět hnízda vysoko! Pohrdám tím Vaším bezpečím! O čem z té výšky chcete ještě mluvit? Už nejste slyšet – cože jste to říkal? Jen si to někdy zkuste – lhát přímo do očí. Já už to umím, víte? A vím, že je to lhaní. Ale tohle Vaše lhaní dovede být všechno.

Hermína a nikdo jiný

Dnes jsem si olízla rty a byly hořké. A když jsem se navečer vrátila na pokoj (od té doby, co se tu cítím cizí, neříkám do pokoje, říkám na pokoj), šel z něho kyselý zápach.

Tolik mu závidím tu jeho svobodu – že kysnu a hořknu, že žlučovatím... A čím víc se mi to hnusí, tím víc to ve mně roste. A když něco roste, nedokážu to udupat. Zalévám to a hnojím. Teď je to závist až nenávistná. Proč on si může a já ne? Pro něco se rozhodne a udělá to. Jako by to bylo bůhvíjak snadné.

Pozvednout svou vůli musím a sebevědomí, abych pak nemusela takhle hloupě snít, jako ty ženy s nostalgii v očích, nateklé nebo seschlé, co melou na prázdnou prsty, prsty, které se ani nedotkly, a vzdychají tak těžce nad každou promarněnou krásou. Jó tenkrát, tenkrát, kdybych se tolik nebála...

Pryč. Pryč od nich. Bezohledně se vzdálit, bez gest loučení, bez vlídného slova útěchy, bez lítosti, s opovržením a hlavou vzhůru, ne po špičkách, hřmotně, okázale dupat nebo bouchnout dveřmi, aby věděly, že se nevrátíme, nechat je tam, napospas, snad jen se džbánkem vody a trochou toho jídla pro pár prvních dní, obstatit je jejich talismany, úzkostlivě chráněnými po generace. Nechat je tam, na dně úzké díry, a budou-li se po nás ještě otáčet a skučet, nasypat jim písek do buličích očí... A zmizet, zmizet z paměti, málem okřídleně, málem bez těla ve sbíhavých liniích nové perspektivy.

Na ženu v díře jsem zapoměla. Lehce, tak nejapně lehce, jako by nebyla mojí matkou. Budeme si žít život každá svůj. Skuč si tam nad prázdňem, které jsi namlela, lituj a vzpomínej na to, co nebylo, mě k sobě nestáhneš. Podívej, jak jsem se vzdálila, nikdy jsi neměla odvahu dospět až sem. Záda mám rovná, hled'.

Zažiju všechno. A porostu s tím. Překonám výšku, co jste mi už jako zárodku nastavili. Udělám hlavou díru do stropu! Prorazím hlavou zeď! Život mi roste pod rukama. On bují! A rozpíná se s tím tichým praskotem, jako když rozkvétají šišky.

Co dokáže jedna dočtená kniha, že? Já vím, že se „hrdinským činem“ obvykle myslí něco jiného...

Věřila jsem, že Heřman je poslední ze smutných pá-nů, poslední na rozveselení. Ale přišlo to zase. Asi se

na jaře rojí jako okřídlení mravenci. Jeden byl divák – roztoužený z představení tak, že se rozběhl z divadla na vlak bez kabátu. Uvědomil si to o dvacet kilometrů dál, zavolal do divadla, jestli tam ještě někdo bude. Bude, řekla jsem a čekala. Vrátil se po půl dvanácté. „Nezamíloval vy jste se do Kláry Jensenové?“ Přikývl, jak jinak. Poradila jsem mu, jaké květiny a čokoládu má ráda. Druhý se ke mně přidal na kole, když jsem šla odtud. „Nešla byste se mnou do hospody? Nemůžu spát, takhle sám.“ Šli jsme do nonstopu, nechala jsem se hladit po stehnech a na prsou, počkala jsem, až po třech pivech usne ve společnosti dalších smutných pánů, a konečně pak zvedla telefon Heřmanovi, který pro mě přijel před divadlo (čtvrthodina v dešti zpátky) a nechala si vyhubovat.

Asi bych měla být zdrženlivější. Nosit to okružít, co nosí všichni. Mít obal, potáhnout se ochrannou nepropustnou vrstvou a pouštět na propustku. Sebezáchovně nedůvěřovat, sebezáchovně se bát... Prokádovat, přešetřit. Spalnice? Příušnice? Neštovice? Žloutenka typu B? Ne? A co ty žluté prsty? Jo že jste kuřák? To si vyprávějte jinde. A sem mi víckrát nechoďte! A zabouchnout. Ano. Málem mu urazit nos. Na mě si nepřijdete! Tohle srdce není holubník. A já nejsem hej nebo počkej!

Jistěže jsem. Vždycky se otočím a vždycky počkám. To přece není tak moc. To je to nejmenší. A vyslechnu. Co mi to udělá? A udělám. Co mi to udělá? To všechno je přece přirozené. To všechno je přece tak obyčejné a všední, tak prosté, tak jednoduché. Tak nutné – ve jménu zachování rodu, ve jménu lidskosti, ve jménu lidskosti jako dobra. (Lidskost jako zlo? Ale samozřejmě.) Je protismyslné ptát se: Existuje důvod, proč to udělat? Zeptáme-li se opačně, je-li důvod, proč to neudělat, musíme jasně (oslnivě jasně)

poznat, že není, a kdyby byl, tak není skutečný, že není jediný důvod, proč to neudělat. Nakonec to tedy nejsou důvody, jsou to jen samé výmluvy a obhajoby pronášené ve jménu zachování domnělé čistoty.

Proč jsou tak opatrní? Říkají: opatrnosti není nikdy nazbyt, ale to samo je lakomé opatrnictví, opět obhajoba – jak by jí nemohlo být nikdy nazbyt, když všude tak ponuře zbývá? Toho škudlení s láskou a nejen s ní, i s daleko všednější láskyplností! Nic nedají ze strachu, aby se nepředali! Ta stručnost, ta strohost – nic navíc. Jsou přesní, našponovaní ve svých formách, bojí se, aby se vešli tak akorát – strach z nepřecnění, z bujení a z absolutna.

Nemocnice – noc. Jdu spoře osvětlenou chodbou na procedury, s neznámou samozřejmostí si je ale dělám sama. Lehám si na lehátko (nemocnice je pustá, nablízku žádný ošetřovatel ani noční hlídač) a zavádím si snad nějakou infuzi, čekám na číslo 3 nebo 4, pořád mám ale pocit, že to ještě nestačí, skončím tedy teprve, až naskočí pětka.

Lehátko z jiného úhlu nebo jsem si na jiné sedla, všude se svítí: odmotávám si obvaz z nohy, tu se v místnosti objeví dva muži, jeden druhého veze na vozíčku, vozíčkář se hlasitě směje, právě se dozvěděl, že už nebude nikdy chodit, že zůstane na vozíku. Druhý ho doveze k mému lehátku, popadne ho a povalí přímo na mě. Vozíčkář se směje ještě divočeji, laškuje se mnou. Nejprve se bráním, ale pak se upokojím – bude nám spolu dobře.

Dlouho mi trvalo, než jsem poznala, že to, čeho se dopouštím, nejsou prohřešky, za které bych se měla cítit vinna. Jsou to provinění pouze proti pořádku,

který byl zcela svévolně, ale o to pevněji stanoven někým druhým a jistě nepovolaným.

Ale stejně už je pozdě. Soustavná úzkost je usazena pevně, celý organismus je zachvácen nejistotou – co jsem zas provedla? Musela jsem něco provést, když se kvůli tomu tak křičí. Proč by někdo křičel bezdůvodně? Musela jsem vyvést něco strašného!

A tak jsem přišla na to, že hříchu je možné se dopustit pouhou svou existencí. Existují-li v kuchyni – páši zločin. Existují-li v koupelně – páši zločin. Existují-li v ložnici... v jídelně... v předsíni (tam, pokud venku prší, dvojnásob)...

Věřím ve svou hříšnost – kreslit si prstem po zadýchaném skle – ve svou zločinnost – jste na omylu, vůbec nejsem nevinná, tímto se přímo podílím na zániku věcí, tady na zániku sražených kapek dechu, a smazávám-li je, smazávám vlastně to, co bylo nadýcháno, kus života, smazávám nezbytné pro život – pomalu vraždím! Je někdy těžké určit různici mezi tvorbou a likvidací.

A je-li v tom úmysl, či je to bezděčné?

Ach, kdo by ještě věřil na bezděčnost?

Jde o velmi chytrý plán, jak nenápadně po kousíčkách ukrajovat ze života své matky, jak ji po setinách milimetru jen za mírného šelestu odsunout ze světa...

Bezděčnost? Prosím vás...

Mělas být víc bita.

Měla. Takhle jsem jen napjatě čekala, jestli ta rána přijde. Byla jsem plná ran, které se nemohly nikdy zahojit. Protože nikdy pořádně nebyly.

Já vím, co tě rozviklává a co tě zklamává snad po každé (a co tě spolehlivě rozvzteklí) – že to mohlo být tak krásné a nebylo, že je to jiné, než to mělo být – než jsme to čekali. A že to víš – už předem, že to nebude, a přesto pořád doufáš. A že jsme neřekli, co

jsme říct měli. A že jsme nesplnili, co jsme slíbili. Že co sis vysnila, je rychle pryč – v tom děsném nena-hmatnu. A že čekáš, že to nebude, a přesto čekáš, že to bude. Pročpak to poznání vždycky znovu popřeš? A proč se tě teď na to hloupě ptám, když jsem tě v tom dávno předhonila?

Nedbat jeho citu – ano, napadlo mě to – ale to jsem přece nemohla! Bylo by to kazisvětské a hrubě protismyslné. Zvlášť u takového člověka, u člověka, který své city zastírá tak dobře, že vzniká dojem, jako by je ani k životu nepotřeboval, a snad i jako by jimi lehce opovrhoval jako něčím, co život jen tak zdobí, a náleží proto výhradně ženám. Nemohla jsem s jeho city zacházet jako s cetkou, přehlížet je a zahazovat právě proto, že mě celou svou rezervovanou bytostí tak neodbytně pobuřoval. Celá ta jeho otrlost, sebejistota a dosebezahleděnost, povýšenecká svrchovanost mě strhávala (tj. jednou ničila a jednou fascinovala) a cloumala mnou, jednou vztekem, jednou údivem a úctou.

Když tedy tak nečekaně přišel okamžik rozhodnutí, osobní city jsem ponechala neúprosně stranou (tak dovedu být na sebe přísná), ačkoli šlo právě o ně, a já se soustředila (vyžadovalo to značnou duchapřítomnost a později i duchaplnost a důmyslnost – té muselo být nakonec zdaleka nejvíc) plně a jen na soustavné a trpělivé vyživování a obstarávání této, právě této jediné, zázračné a nejvzácnější chvíle. Věděla jsem, že mou pravou úlohou je nedopustit, aby po ní přešel stín, aby o valér potemněla, či dokonce aby zcela pohasla, neboť ona byla vykřesána někde hluboko ve vesmíru, pro její existenci se k sobě přiblížily dvě nekonečně vzdálené planety, jen aby o sebe v miliontině sekundy neznatelně kříšly. Pohnulo-

-li se totiž cosi v něm, musel se zároveň pohnout celý vesmír! Těžko říci, kdo vlastně působil na koho, jisté je, že usazená, že nevyvratitelně vklíněná danost poskočila a dosedla o kousek dál.

Jak jsem tedy mohla myslet na budoucnost, jak bych jen mohla něco domýšlet – v té chvíli! Jen bych tím dočista rozehnala veškerou usilovnost, v kaši se nadělají hrudky, když se nemíchá! Vmísila-li bych do přítomnosti něco příštího (beztak jen smyšleného), porušila bych hladkou a ve své jednotnosti vyváženou strukturu, která v „té chvíli“ naplňovala vrchovatým štěstím nejen jeho, ale i mě, dokonce nás oba, vyváženě a souběžně. Zakoušeli jsme (tehdy) ideální stav věcí, konečně „ono vytoužené“. Dát je všanc obávám a pochybnostem – nezasloužilo by potrestání právě toto?

Tahle krajina je jako pouhý podklad, jako drsné a syrové podloží, které se musí něčím posypat, potáhnout, pokrýt, aby získalo alespoň dojem útulnosti, protože užitečné už je dost. Je tak akorát k životu. Stačí. Má všechno, co je zapotřebí. Heřman je takový. Vyrosl z této země. Všechno má. Všechno má z této země. Mě sem přivál vítr nebo zanesla řeka nebo upustil ptáček, abych tu vyrostla taky, ale aby ve mně mohl vyrůst ten stesk, stejně nezměrný jako neuchopitelný, protože nedokážu určit, odkud vyrůstá.

Nad touhle krajinou si můžeme zamnout ruce a pustit se do práce, obdělávat ji, přestože je tisíckrát obdělaná, osívat ji, přestože je tolikrát osetá... Protože pořád bude působit tak prázdně, ne pustě ani čistě, ale jako vyjedený talíř, lačně vyškrábaný a vylízaný, připravený na další nášup. A je to kraj vyprahlý, chudý, co každou kapku natáhne do sebe ještě pár palců nad zemí. Vstřebává všechno, co na něj used-

ne, vstoupí a nalehne. Okamžitě, nenasytně – děšť, kroupy, sníh i milence. Mrtví ptáci nemizí z téhle země, mrtví ptáci mizí v téhle zemi. A rozkládají se tu rychleji než jinde. Možná jsou tedy zdejší hřbitovy zbytečné, možná už myšlenek na hrobnictví mohu bez viny zanechat, možná jen stačí počkat a těla sama zmizí. A milenci? Taky. Proto Heřmanovi milování v přírodě pokaždé musím překazit s výmluvou na osiny, s výmluvou na nepohodlí – nechci s ním skončit v jedné zemi.

Jedině v zimě, když půda zmrzne, anebo o záplavách je tu pro mě bezpečně a vnímavost se napne. Voda vystupuje z břehů, je kolem toho běhání a nařikání, ale já pravím: Jen pojď, krajina tím získá. Je jezero tam, kde bylo pole. Má vodu po kolena vše, co neucouvlo včas. Zkouška pokory. Krajina tím získá – všichni tím získají. Pak mráz a tuhnutí. Ne ráz naráz, vše pozvolné. Po kolena v ledu. Jak uklidňující, když není možnost couvnout, skrýt se, uniknout. Někdy takhle uvíznout, krčit rameny (když nejde, nejde) a na Heřmana dělat dlouhý nos. Musíš mě tu nechat. Musíš, musíš, musíš.

V dětství jsem běhala k zamrzlým loužím jako k hrncům s poklady. Nebyly to díry plné špíny. Už ne. Nakláněla jsem k ledovým krustám ucho – slyšela jsem tam život. Myslela jsem, že se tam prohánějí rybky, takové, co vídám v akváriích ve zverimexu anebo úplně zvláštní ryby – kalužníci – hodně temné, šedavé, zahnědlé a placaté, které by z bahna vystřelily šílenou rychlostí, kdyby se do nich šťourlo klacíkem a kdyby hladina nebyla led. Nad nimi se vznášeli loužoví koníci – většinou zelení, co vypadali jako zkroucené listy anebo modřínové větvičky. Už tenkrát jsem zkoušela opatrně na ledovou plochu šlápnout, abych se podívala dovnitř. Ale když na jaře praskaly a se skřípěním se rozlamovaly na tenké

destičky, co se potápěly ke dnu, zakrývala jsem si oči a uši zacpávala, abych ještě chvíli viděla své říše. Po období tání bylo vše ošklivé jako dřív. Veškerý půvab této krajiny slézá se sněhem a ledem a vsakuje se nenávratně do hladové pudy.

Když si mě Heřman odváží k sobě, musíme projíždět kolem nich a já tu hledám tu svou. Tu, co se mi tak podobá. Soucitnou a nezištnou. Tu pro smutný... S rolničkama na kozačkách. Skutečnou utěšitelku, proti které jsem já břídlka, svatou, která je přijme všechny bez výhrad. A kolikrát jen budou chtít. Svatou, která bližnímu svému pomoci neodmítne. Poselkyni radosti, poselkyni míru. Shovívavou k drobným příkořím a surovostem, dojatou k slzám nad upocenou urputností i zázračným zesílením, jakoby nenadálým. Hledám tu, která vstává čistá. Svou vysněnou děvku, bílou a povznesenou, ve dvou kůžích, s hodnými očima, tu, která za noci s červenou lucernou vybíhá vstříc vražedným kolům, aby zachránila ježka. Tu, která v přestávkách kojí jezevčí mládě, na prsou zahřívá křepelčí vajíčka, jejichž matku bohužel... Až se jí vylíhnou, zavede je k hrobu jejich matky – ne, vidět už ji nemohou, je beztvará, je flákota, je řízek – rozklepaná, roztepaná, rozválená, zatuhlá ve své krvi, pírečko jediné proschlo a ohýbá se sem a tam jako bezmocný praporek poraženců.

A silnice je na čas zase jako nová, oškrábaná, bez přischlých částecí, zbytečků, jako bez hříchu. Za to jí spřízněné cestářky napletou věnečky z pomněnek, zvonečků, kozích brad, házejí je ze svých vyšlapaných plácků a ona je chytá, obratně na dřevěné křížky – osadila jimi celý násep za sebou, vyryla data a jména a přizdobila květinami.

Takové pozadí pro mou děvku. Hřbitůvek pro jež-

ky, jezevce, zajíce, kočky, lišky a užovky, žáby a ptáky. Až se tu objeví, vrátím se v noci k ní (nebo za svítání), pokloním se a zašeptám: – Nauč mě. Nauč mě být spravedlivou, nauč mě darovat a z toho žít. Nauč mě milovat bezvýhradně, aniž bych něco chtěla, aniž by z toho vznikl jakýkoli nárok...

No a ona to učiní a já se vrátím pod splihlou peřinu do vychladlé postele ke smutnému obrovi a vyhřeju ji.

A nazítří, v osobáčku, konečně oslovím toho nešťastného osiřelého muže, který se ne a ne zahřát, zuby drkotá, kalhoty vyztužené, obíhá vagon a osedává teplé drolíčky po ženách, které právě vystoupily, a než budeme oba na konečné vykázání z vozu, řeknu mu: – Posadte se na mě, pane. Už mě hrozně zebe klín...

A budu ho vískat ve zježených vlasech, prsty rozpíchanými od přišívání odpáraných poutek...

Heřman jí. Jí tím svým způsobem. Má to daleko k prostému plnění žaludku, k prostému ukojení hladu. Heřman jí a všechno okolo vplývá do sváteční nálady. Konečně utichá, aby se rozezvučel nanovo a nově. Kdyby člověk neviděl (nebo měl zavřené oči) a byl odkázán na sluch, mohl by si myslet, že tu spolu skotačí nějaká malá rozvážná zvířátka. Ale pak by se rozsvítilo nebo by otevřel oči a viděl by, že je to jen Heřman, který jí. Taky mi chutná, ale Heřmanovi chutná líp. Kolem talíře si rozestavil různé kořenky, slánku a pepřenku, kečupy, hořčice a omáčky, a pokud mu chutná jen průměrně, uchopí některou z přísad a dochutí si třeba jen to chuťové území, které se právě chystá dobýt.

Jen kdyby, než vůbec k jídlu usedne, neodkládal brýle na stůl, nebřejlil bez nich tak zblízka do talíře,

nepotěžkával ho a nenapřimoval se, aby si posunul pásek (o jednu dvě dírky v restauraci, u sebe pásek nechával rozepnutý) úměrně tomu, co naložený talíř váží.

Jednou, napnutá k prasknutí, jsem na něj vyjela, zostra a bez servítků: „Nemohs bys pro jednu vynechat tu proceduru? Stačí, že si vždycky promneš ruce a všechno očicháš!“ Jen se zazubil, povolil pásek, nechal ho rozepnutý, usedl ke stolu, odložil brýle, zblízka si prohlédl, očichal a důkladně zamnul rukama: „Jsem přece gurmán, miláčku, a jídlo mě těší. Přece bys nechtěla, abych to skrýval,“ zamrkal na mě dobrácky a udiveně, a tím ze mě zase vymámil odpověď, která mu bude po chuti: „Ne, nechtěla.“

Alibisto! Alibisto, chtěla jsem křičet, abych mu pro jednu všechny ty chutě zkazila. Alibisto, tak já mám zase lhát, abys ty nemusel? Ty prohnanej, lstivej a křivej! Já ti mám dělat zed’?

Ne, nebyl vyrušen. Navyklým pohybem jsem to v sobě umlčela, i když se to ještě chvíli vzpouzelo a škytalo, na jeden zadržený dech však všechno odeznělo. Jídlo mu nevychladlo ani o stupínek, a tak jsem se nemusela bát, že je odloží netknuté. (Gurmáni nestrpí pokrm ohříváný.)

Ale když odnáším talíře! Zas je to ve mně. Nestoudnost! Neokousal kosti! Poslední, co tomu zvířeti mohl prokázat, a on to neudělal! Laskavost, jako když v tramvaji pustíte sednout! Maličkost, a on ji neprokáže!

K určitým věcem je tupý. Někdy mu přistane na ruce beruška a on ji nesmete. Nechá ji zalézt do rukávu a vylézt u krku, může se mu procházet po bradě, může mu zalézt do nosní dírky – on nic. K některým věcem je netečný. Ne, že by brouky měl rád. Má jenom tak tvrdou kůži. Holýma rukama vytáhne z trouby plech. Poprvé se po mně otáčel, očekával

podiv a chválu, očekával metál přímo do srdce – a že by ani nezasténal, zasloužil by další (anebo aspoň frčku na výložku). To – to mě zatvrdilo. A nic jsem neřekla. Pojedli jsme v tichu. Takové ruce nevědí, co berou. Nevědí, jestli jsem studená, anebo horká, jestli jsem drsná, anebo hebká. Až budou černé na uhel, teprv je zlíbám! Do té doby jeho neohroženost nebude statečnost a jeho snášenlivost nebude ohleduplnost. Všechno to bude jen tvrdá kůže.

Když jsi je zneuctil, pozří je celé! Spílám mu v kuchyni nad talířem s navršenou hranicí ostatků. Umřely pro tebe, aspoň jim očisti kosti vlastními zuby a vlastním jazykem. Líbej je z vděčnosti, že jsi mohl! Poděkuj, že tě nasytily. Umřely pro tebe a nesmí to být marné. Nejez je z rozmaru, jez je z hladu. Základní úctu! Ty že jsi gurmán?

Sehraje divadlo, ale rukou se nedotkne. Zbytky mu páchnou, od nich se distancuje. Nemyslí na to, že nemá psy ani kočky, nemyslí na to, komu by netknuté a příborem nedobytné maso ještě mohlo prospět, aby nemuselo potupně zahnívat v odpadcích. Vypadá spokojeně, ani trochu provinile, zapíjí, utírá jen v koutcích masné rty do ubrousku (já jsem si musela umýt celou pusu mýdlem!), žaludek plný. Je povýšený a povýšil i ten svůj žaludek jako ten feudál i jako nízký, ten nejnižší poddaný. Je beznadějně lidský.

Toužím být pochována v Tibetu. A pak jdu s kostmi ven a hledám svoje zvíře.

Štěstí je v tom domě za řekou. Tak čtu každý její pohled tím směrem. Bohužel bylo tak veliké, a to je k hořkému pláči i k doživotnímu hořekování, že se roztáhlo po celém domě, zaplnilo každou místnost, takže jsme ho nemohli vzít s sebou, nenašli jsme způsob, jak ho odstěhovat, protože zalezlo do stěn

a pod prahy a do škvír v parketách... A nový majitel ty parkety už dávno přelakoval a možná je dal sesadit a zatmelit a stěny přemaloval, takže mamínčino štěstí už nemá kudy za ní uniknout, nemá žádnou skulinku a také žádný průduch, nemá kudy dýchat! Mamínčino štěstí je tam zkrátka pohřbeno zaživa, ještě v té zdravé silné podobě, v jaké ho tam muse-la zanechat. Je mumifikováno, zalito ve vosku, v betonu, v asfaltu, v lávě i v jantaru..., konzervováno pro věčné časy, pro někoho, kdo ho bude chtít. (Ale kdo by chtěl cizí štěstí?) A jestli živé, nebo mrtvé? Maminka cítí, že už mrtvé, a proto je oplakává, kdykoliv si na ně vzpomene, kdykoliv pohlédne tím směrem.

Tam všechno kvetlo samo od sebe skoro bez jejího přičinění. A tady? Jen plevel, který dusí všechno ušlechtilé. Tady se musí kytkám a stromům a zelenině doslova kydat hnůj po lopatách! Tam stačilo lehce přihnojit slepičincem (a docela určitě by stačily i myšince, mušince nebo pavučince...). Tam nebylo prachu, nebylo pachu, nebylo puchu, nebylo špíny... A pokud, tak decentně, daly se lehce odstranit a ona to dělala s láskou. Tady s chrlením krve a sprostých slov, s hořkostí a pocitem na zvracení – tady nic jiného nedělá, než likviduje špínu! A k tomu ten hluk! Skřípění vlaku, pískot, rozjíždění a brzdění, přiblblé hlášení. A otřesy, pokaždé malé zemětřesení. Pokaždé strach o křehké dědictví z domu za řekou. Některé nejvzácnější kousky nechala s policemi skleníku srůst kapičkou vteřinového lepidla. Ale sama se odmítá na ukáplou lepidlovou slzu postavit, když vlak projíždí. Raději vrávorá, raději se kymácí a kácí. Tak sama nesneseš ten pohled na zničené číšky a tebe můžu věčně sbírat nakřáplou a rozbitou? Odlep se od toho domu, kde nežiješ, přilep se k domu, kde žiješ. Tentokrát se zlomila v kolenou, jednu nohu má-

me, ale druhou musím smetákem dolovat zpod gauče, a potom si nasazuju čelovku, abych v tom věčném přítmí obě nohy přilepila správně, s vteřinovým lepidlem není žádná legrace.

Předobraz má narozeniny – kolikáté vlastně? Rozhodla jsem, že oslava bude krásná. Připravovala jsem ji týden dopředu. Nesmí tak za žádných okolností působit, ale musí být odškodněním za všechny nehody, hádky a příkoří minulých dní. Nemá je zakrýt, nemá je zahladit, anebo dokonce popřít, má jen zviditelnit, zvýraznit, ozvučit a zvýznamnit skořápku, která je jádrem, pozadí, které je středobodem veškerého mého jednání, všech našich střetů: Ctím tě a miluji. (Proč asi na tebe křičím? No proč?) A pozlátko má být právě takové, aby to za ním správně rozeznela.

Květiny jsou nádherné! Červené růže ve správném počtu, kytice obřích lilií, kytice gladiol – těch odstínů, těch barev! A jak jste se hezky vystrojili. A ty, miláčku, voníš! Zvonek? Ted? Koho sem čerti... Anno! Já tomu nevěřím. Jsi skutečná? Radosti!

Přítelkyně ze studentských dob, jediná a milovaná – dalo mi práci ji sehnat. Kdy jsme se to naposledy... Sedmnáct let? Už? Posad' se a vykládej. Takovýhle petúnie ještě nemám. Děkuju. Dort? No děti, ten je krásnej. No takovejhle dort, to vidim prvně. Ten musel stát. Vy cvoci, to jste neměli... A pohoštění – no to je dobrý! A jak to všechno ladí.

„A tady, pár dárků, maminko.“ A nesu pět, deset, patnáct balíčků.

Zděšení, pokárání...

Tatínek pohladí Předobraz po zádech: „Nech ji. Když ti chce udělat radost...“ Předobraz svolí, usmívá se, nechá se přemluvit, aby si sedl do křesla v če-

le a dárky si rozbalil. Bere první balíček, rozbaluje šetrně, aby neroztrhl. Špinavé prádlo.

„To je tvoje tričko, Hermíno! Ach, holčičko, já ti ho nevyprala a ty to ještě neumíš... Já vím, já vím, já vím. Mně se to musí pořád připomínat, vid’?“ skoro se omlouvá, bere mě za ruku, zamrká na Annu.

„Pocem.“ A když se skloním, políbí mě na čelo. Nechápu to. Nic takového jsem přece nebalila coby dárek. Ale ostatní to zdvořile přejdou a Předobraz vybírá balíček druhý. Snad bude mít šťastnější ruku. Ale zas je tam prádlo. Tentokrát dokonce podprsenka. Je mi trapně před Annou. Smějí se. Co asi bude ve třetím balíku? Kalhotky? A opravdu, ve třetím balíku jsou čtvery kalhotky, zažloutlé na stejném místě, zápašné...

Je mi čím dál trapněji, ale z nějakého důvodu zůstávám, snad abych se přesvědčila, kolik potupy Předobraz snese a kolik ostudy snesu já. Už nepochybuji, že v dalším balíku bude další várka a v dalším další... Samé špinavé smradlavé prádlo, samá hanba a otročení věcem. Zlato se mění v kamení. Před mýma očima. Sakra.

Ráno se nacházím zpocená. Příšerné nelidské smradlavé prádlo.

Jaká útěcha je ve slibu a jaká úzkost, když se blíží jeho naplnění. Nevadí, že nebyl vysloven. Od chvíle, kdy jsem svolila a přišla na první schůzku, Heřman už o ničem nepochybuje. Proto cokoli vlídného udělám, stává se utvrzením a každá milá nerozvážnost tisíckrát rozváženou náklonností. Jeho důvěra v tento stisk, ve stisk, kterých jsem už rozdala nepočítaně, které rozdávám téměř na potkání, mě rozběsňuje stejně, jako mě rozběsňuje každé nepochopení, zároveň mě ale nekonečně, až stařecky dojímá. Ta-

kový člověk ještě je! Oslabena nadšením, které ve mně propuká pokaždé, když si uvědomím, že právě u tohoto stolku vzniká dobro, zaháním myšlenku na následky daleko za dveře vinárny a odmítám slyšet její vytrvalé ťukání. Co špatného může vzejít z lásky, kdy jeden druhého miluje a druhý prvního má docela rád?

Svlékám si spodní prádlo sebeúcty. Jsem k dispozici. Proved' si na mně svou vůli. Lezu ti pod podrážky. Popřu svou výšku. A budu děkovat, žeš mi dovolil stulit se u tvých nohou. Budu děkovat, ale každou tvou blahosklonnost pocítím jako ponížení.

Není to možné. Není možné chodit rovně. S hlavou vzhůru. Není to možné. Bolest páteře je v souladu.

Odhánět rozumějící a vábit tupé. Opustit krásné, aby zůstala touha. Opustit a litovat. Hořce, bez slz, s úsměškem levého koutku. Trýznit se promrhanými možnostmi. Vidět je naplněné před vnitřním zrakem. Nenaplnňovat! Zaplněný byt zabíjí ozvěnu. A je strašné žít bez ozvěny. A je to krásné.

Volat do tmy po mrtvé kočce. Čiči čiči...

Rozespalý: „Copak to píšeš, miláčku?“

„Nic... Prosimtě ještě spi.“

Tisíckrát dokola ty samé prosby – sem to nedávej, sem to dej, tisíckrát dokola ty samé výtky – furt mu to říkám a furt mi to dělá. Únava, únava. Vlácí se po bytě a všechno to sbírá – tady, tady, vidíš, tady to mělo být a kam von to dal? Padá mi častěji, častěji má otlučená kolena jako malá holka, ale už se to tak rychle nehojí. Koukni, co se mi zas stalo – záblesk v očích, když si vyhrnuje nohavici. Ani nevím jak, hodila sem to na sebe – pánev s vařícím olejem, pro-

kristapána dávej na sebe pozor. Zrovna sem si vzala čistý triko, musela sem ho vyhodit.

Rybička v kulatém akváriu. Pojd', já tě z toho vyvedu. Všechno je věcí perspektivy. Pokud nezměníš svůj pohled na věc, ta věc se nezmění. Můžeš si myslet, že něčím hýbeš, ale ono to stojí na místě, víš? Jediný, čím můžeš hýbat, jsi ty sama. Kam se to díváš? Ty mě neposloucháš!

Musím být trpělivá. Nenechat se odradit. Prométheus to taky neměl lehký.

Ale já vám ten oheň přinesu. Jen počkejte, já vám ho přinesu.

Mě nezajímá, že máme všude zavedenou elektřinu, krucinál!!!

Cože, v dlaních? Žádný roští, louče, svíce, nic? Jen tak, v dlaních?

Vzývání velkého sobce

Oh, matko, celý den úpíš bolestí z malého prádla, stažená, škrcená, neschopná se svléct, aby to prádlo nepoznalo vlastní zbytečnost.

Oh, matko, hromadiš v sobě škodlivé látky, protožes nenašla čas si ulevit.

Oh, matko, zmarněná věcmi a jedy, jediná mezi všemi, zmámená výpary kuchyňskými, otloukaná nábytkem, zraňovaná o jeho rohy.

Oh, matko, v šatech od molů, donekonečna cídíš hrnce a zametáš vypadlé kousky látek, vlákna zpřekousaná,

oh, matko, únavou, úmorem padáš a honíš se, tep tvůj jsou hodiny,

oh, matko, která máš lůžko za hrob, a odmítáš v něm proto pobýt

– ty na tu záměnu zemřeš.

A stává se, ach, je to vzácné, ale je to, stává se, že Velký sobec v ní mě vyslyší a ona pak myslí jenom na sebe a dělá všechno jen pro své potěšení: šije si na sebe boudy a klade si na sebe pasti.

Zřekla se vášně, zřekla se rozkoše – jediná, která jí zůstala, je ta, s níž se těch opravdových zříká.

„Zlobim se na tvou lenost.“

„Lenost!“ vyrazí ze sebe a ukazuje mi celé své upachtěné mozolnaté tělo, naparuje se jako na přehlídce, nastavuje mi svá zmrzačení. „Jak můžeš říkat něco takového?“

„Lenost hlavy,“ šteknu. Nato však rozhrne vlasy a ukáže mi bouli, naběhlou a krvavou a pár šrámů v konfetách zaschlé krve, určitě od nějaké těžké práce. Přistoupím k ní a foukám do těch míst: „Kdy už ti přestanu křivdit?“

Už jsme dlouho nehráli... Co takhle přetahovačky? A podtitul to má: Chci pro tebe to nejlepší. Ještě nevíš? Koukej. Třeba když táta něco nese... To není těžké si představit, protože táta většinou něco nese, věčně něco nosí a přenáší, s něčím se tahá, většinou s něčím hodně těžkým, a i teď, jde kolem nás a něco nese, vzalo mu to hlavu a je to hranaté. Předobraz se zachvěl, pyšně se pousmál, přiskočil, popadl to hranaté, chce si to vzít.

Tatínek se nedá. Nejistý, jen se svou hlavou mezi rameny, přitiskl si hranaté na hrud' a objímá to tak zarputile, že jsem zatoužila být tam, mezi nimi, místo té věci. Předobraz mu však jednu ruku trpělivým strkáním a škrábáním vystrnadil z úchyty, tím obnovil svůj pevný stisk a teď se té věci nenávratně zmocňuje. Otec ztratil převahu a s ní jako by vyprchala

i veškerá síla z jeho těla. Nakonec to vypadá, že hranaté sám nasoukal do náruče Předobrazu. Teď pro změnu o hlavu přišel on, a tak tedy bezhlavě, pádivě a s hekáním (i padavě, dvěma pádům se neubráníl) vyškobrtal dvanáct schodů k zamčeným dveřím na půdu. Než se otec vzpamatuje a přispěchá na pomoc, jsou dokořán a věc už stojí na svém místě. Aha, přetahování. Pěkná hra. Ale že by byla zábavná... Zřejmě to ani není její účel. Předobrazu se na zrudlé tváři usadil vítězný výsměch a otec, nejistý s prázdnými rukama, rozhořčeně vyčítá:

„Ježíši, pročs to tahala? Já bych to přece vzal.“

„Bych bych... To bych se nedočkala. Když vidím, jak se s tím dřeš... To bysme tu byli do zejtra.“

„Doktor ti přece řek, že nesmíš nic tahat...“

„Prosímtě doktor... Nebudu dřepět na zadku a ci-vět doblba. Já jsem zvyklá makat.“

„Dyť se úplně zničíš...“

„Máš strach, že by ses vo mě pak musel starat, co? Ale neboj, já to vydržím. To ty bys to neměl přehánět, jednou ti křupne v zádech a co já pak s tebou? Tobě taky řekli, že nemáš nic tahat, a taháš.“

„No jo, to je ale něco jinýho. Já jsem chlap.“

„A já sem zase ženská. Ženská má větší sílu než chlap.“

Přetahování pokračuje. Už bych se chtěla zasmát. Ale ani to není zřejmě účel této hry.

„Dyť to po tobě nikdo nechce. Copak to po tobě někdo chce?“

„To nevím a je mi to jedno. Protože když něco potřebuju, nikdo tu není, aby to udělal.“

„Tak mě máš zavolat...“

„To bych se dočkala... Sám nevíš, co dřív, tak si hleď svýho. Já se o svý věci postarám. Já nejsem zvyklá, aby za mě někdo něco dělal.“

„Na to já taky nejsem zvyklej...“

„Že ne? Tak ty už jsi zapomněl, co všechno jsem pro tebe udělala?“

Kafe. Jako by nebylo jiné radosti ani vášně. Kafe. Zastaveno přesně doprostřed odpoledne, vsazeno pečlivě mezi oběd a večeři jako nos mezi oči. Kafe. K němu se upíraly veškeré naděje. Jaké vzrušení předcházelo jeho přípravě (jaké vyvážnutí ze jha)! Jaké upokojení přicházelo s prvním douškem! Jaké konejšivé vyrušení skýtalo! Kafe.

„Jedině u kafe si odpočinu.“

„Jedině u kafe napínám své síly.“

Protože hrnky jsou tak velké. Jako hrnce, jako květináče. Pěkně glazované, s širokými proužky nahoře a dole. Červený a modrý. Rozmluva utichá s dosažením dna. V kávové sedlině rozmluva končí. Padla pauza. Do práce!

Veliký řád, veliká sebekázeň. Anebo nad námi někdo bdí a dává ultimáta? Ve šťastných epochách shody jsme dopíjely s nevolí, poslední doušky jsme neúměrně prodlužovaly ve snaze oklamat poručníka času. Ale zadržovat doušek v ústech a zároveň pokračovat v rozmluvě?

Věděly jsme, že umlkáme předčasně, právě v těch chvílích, kdy bylo třeba mluvit nejvíc, právě když rozmluva změkla ve vzájemnost a slova nacházela slova nenuceně, bez postrku vůle. Tehdy k nám vstupovala nedávná i nedaleká přítomnost (mnohdy v doprovodu budoucnosti), minulost se připomínala jen málo (a zdálo se, že s ostychem). To mi byl hrnek dokonce malý.

Ale jak minulost postupně setřásala ostych (ty neúnavné refrény!) a prodrala se v přítomnost, aby jí zabrala (jak neomalenež je rozpínavá) co největší plochu poctivě vydobytého území, spolu s tím začal růst

můj hrnek, nabýval rozměrů větších a větších – byl vědro, pak kád', v níž jsem se málem utopila. Uvláčená těžkopádnou řečí horlivě jsem upíjela – a ohřívala jsem se téměř na bod varu – aby to skončilo, aby byl konec. A k tomu: všechno to, o čem se dá pomlčet – podrobnosti o neznámých lidech, o příbuzných, známých z práce, sousedech a kolemjdoucích, o penězích, strukturované životopisy věcí – zbytečně přesné údaje. A ke svým nejvnitřnějším pohnutkám se chovala jako k odstřížkům – a ty se nesbírají jeden po druhém, ty se zametou...

Pořídila jsem si proto hrnek menší – nižší a užší (strategie: menší a menší hrnky – to bude cesta k osvobození). Zatím nic nepostřehla. Ubírala se svým směrem urputněji a urputněji a mně nezbývalo než to zkusit s ještě menším a ještě, dopíjela jsem rychleji a mohla odejít – dlouhé minuty se útěšně zkracovaly a já byla svobodnější, přestože mi líp nebylo; obraz Předobrazu, jak osaměle vede monolog se svým velkým hrnkem, mě bolestivě trýznil, a když jsem konečně podlehla pokušení prohodit hrnek i Předobrazu, když jsem to pokušení změnila ve skutečnost, ještě jsem oběma nenávratně přitížila.

„Ten není můj!“ vykřikla. „A kde je ten tvůj velký?“

A když jsem ho přinesla, s omluvou, provinile: „Už s tebou nemůžu být tak dlouho,“ vzala ho, potichu zaštkala, odešla na zahradu, napěchovala tam hlínu a zasadila kytku:

„Jak chceš.“

Zase jsem nervózní. Škrábu se po celém obličejí, jako by mi to mělo pomoci. Kůže se hromadí za nehty a nic. Vím, že se zase pokouším o něco marného. Chci znovu zpřítomnit své „zmoudření“, tu naši „velkou chvíli“, chci to kousíček po kousíčku slepit zase

dohromady. Pec nám spadla, pec nám spadla..., kývu se zase zepředu dozadu zezadu dopředu..., kdo pak nám ji postaví..., dnes si toho všiml Předobraz, okřikl mě, ať toho nechám, namítla jsem, že jde o neurózu, celá naše rodina je neurotická. Řekl, že bych se měla léčit..., starý pecař není doma a mladý to neumí..., jak se toho zbavit, klid, klid..., Předobraz se nekýve, protože je starší.

Nad hrncem nadskočila poklička a vydechla spoustu páry, polévka utíká, výkřik, na dveře škrábe pes, Předobraz se potí, křičí: Pusťte ho někdo, sakra – chce být zároveň u dveří a u plotny, naříká, že už na to nestačí, že nic nestíhá, že mu nikdo nepomůže, má pravdu, není možné mu pomoci, dokola omílá, jak ho život naučil, jak se vzdal svých snů, jaký se z něj stal realista, ale já ho přistihla, žádný realista, idealista, snílek – starat se o vaření a zároveň o psa je přece nemožné, ať už mi nemluví o realismu. Není kompetentní, není! ... zavoláme na dědečka, ten má velký kladivo... Děda našim prodal střechu nad hlavou, na nic se jich neptal, prostě se rozhodl. Prodál to zazobanýmu komančovi. Pod cenou. Rozbil nadějný vyhlídky. Metodou srpu a kladiva, zkřížených hnátů bezectnosti.

Je to jako v plískanici, za nočního mrazu – nahlížení do cizích rozsvícených oken. Pokud je tam teplo, musí tam být dobře. Musíme se ovšem dívat z patřičné dálky, abychom pominuli detaily a zvuk. Pak jsou to svatí v orloji. V každém okně aspoň jeden. Otec se sklání nad dítětem, které si něco čmárá na papír, manželé spolu stelou rozkládací gauč pro příchozí kamarády, sestry se usazují k filmu a jedna druhé nalévá víno, mladý muž chová na klíně kočku a pod lampou si čte. Zvuk je vypnutý a život za cizími okny

bude vždycky klidnější a snazší než ten náš. A když by měl nějaký nevítaný detail hýčkaný výjev zošklivit, couvneme. O čtyři, o deset kroků. Nebo si pokorně a cudně sundáme brýle, pokud je máme.

Tak je to s Předobrazem, když máme ukradenou vilu na dohled. Ať je to v zimě, v létě, na jaře, pokaždé jak v mrazu do rozsvícených oken, pokaždé je tam to teplo a tady zima, blátivá, bez sněhu, s jinovatkou. Ale s couváním je to naopak. Spíš by se rozběhla za všemi detaily, tvářemi, zvuky, couvá jen v paměti, až tam, kde všechno původní a půvabné a celistvé. Biedermeierský nábytek, elegantní nožky jídelního stolu, židlí, křesel, skříní, knihovny, toalety, postelí a nočních stolků nezkrácené, tam, kde na všech kusech všechny ozdobné řezby a mřížky a kování, kde parkety a perské koberce, kde sametové závěsy a pavučinové dečky a na nich míšeňské a čínské vázy s pivoňkami a na postelích naducané povlečení s monogramy spáčů a lustry z broušeného skla a stříbrné příbory v saténových etujích uložených v příborníku a kamna kachlová a vroucí. A obrazy s uměnoumnými předky od uměnoumných předků a pianino s lucernami, na které se hraje.

Až se tam vrátí, začne zase hrát, naváže tam, kde skončila, když musela pryč odtud. Třicet let škrtne jako část textu, která jen zbytečně retarduje děj, prodlévá u toho, co by se dalo shrnout jednou větou: Ztracené roky života. A dá se do hraní, štíhlé a jemné prsty bez oděrek, mozolů a záděr sebejistě tančí po klávesách, nic z toho nezapomněla, a teď se odvážila přidat i svůj hlas. Ne, neskřehotá, je tenký, ale pevný. A pak se ze zástěry převlékne do úzkých šatů a vyjde do zahrady a ví, že prožije plný, pestrý život, stejný, jaký si vysnila, protože je svobodná, i když má tam v domě muže a dítě, i když má psa a stovky rostlin, i když má opatrovat dědictví a spoustu dalších

nepotřebných věcí, které se s každou novou vteřinou zas o kousek rozpadnou.

Ležím s Jakubem v bílé posteli v bílém pokoji. Vedle Jakuba leží můj tatínek a vedle tatínka Heřman. Maminka obchází kolem, přechází sem tam v nohách postele, soustředěně kouká do papíru a čte své verše. S jedním místem v básni stále není spokojena; vykřikuje nová a nová epiteta, urputně zpřesňuje slovosled. Jakub využije její nepozornosti a začne mě pod dekou laskat. V tom okamžiku matka utne své básnění, rychlým pohybem pokrývku odhrne, strhne ji na zem a zuřivě Jakuba vyhání. Řvaní a pláč. Lítost. Heřman se souká na volné místo.

Stojím v té koupelně a nevím, proč tu stojím. To není moje koupelna, to není můj ručník. A ta špína tady... ta špína! Ta není ode mě. Ve vaně vlasy a pár chlupů, zaschlé v zažloutlém odpadníku – to je jeho. V čem to tu šlapu vyzutá z papučí – jeho papuče a jeho župan a v obojím jeho pot. To velké rozměklé břicho, když se po mně válí, zřetelně slyším, jak mi praskají žebra. Přece se nenechám zmrzačit. Řeknu mu, už ne – si těžkej. A mně se to nelíbí. Vůbec se mi to nelíbí, je to nuda, chtěla bych si číst. Smrad a pot a násilí. Zrovna jsem se umyla a teď abych se myla znova. Jako žoldák. Nechala jsem se naverbovat jako žoldák. Ale co je mým žoldem? Jeho vděk? Asi.

A teď na mě čeká, vděčně a věrně, naklepává polštáře a na tváře si plácá kolínskou, která mi nevoňní. Připravenej. Těší se. Volá mě. Láskyplně mě volá. A mě dusí vztek.

Štítím se tady na cokoli sáhnout. Nedávno mi sem koupil kartáček. Jenom sem. Tak to tu musím být.

Škrábu si obličej. Vzdychám a hekám. Bože můj, bude mi vyznávat lásku. Ale já mu to řeknu, jen co mi ty papuče a župan přestanou smrdět, jen co mi přestanou být odporné – stačí pět minut navíc a já mu konečně řeknu, jak to s náma je, jak to vždycky bylo: že měl narozeniny a pozval mě na koncert a byl šťastnej a znali jsme se tak krátce a neměla jsem pro něj žádné dárky, tak jsem mu dala sebe – z nouze a z bezradnosti, obchody už byly zavřeny.

A tak ho konečně mám. Velkýho sobce. Dostal by první cenu za nejlepší masku, kdyby se z něj vyklubala kajka. Třeba v téhle posteli. Ale zatím z něj nic kajčího nečouhá. A jeho peřiny jsou naškrobený, tuhý, bez peří.

1. srpna

Okolí je tu nepřátelské. Po lese jezdívají červené lady (na mnoha místech již odřené), z nich vyskakují vousatí muži s puškami na ramenou hotovi ihned vám zastřelit psa. Obestoupí vás, musíte vyprázdnit kapsy. Hlavní vám podepřou bradu, nutí vás zírat do slunce a pravdivě vymýšlet, co chtějí slyšet. Vašemu psovi přišlápnu ohon či uši, pokud jsou dost dlouhé, a imitují (velice mizerně) jeho kňučení. Nakonec vám ten s nejdelšími prsty narve ukazovák do krku, aby pak svorně prozkoumali, zdali jste se na špacíru nepřiživil srnčím...

Nezdržujte otázkami: Za co? Co jsem udělal? Buďte klidný, za něco to je. Těšte se z toho, že to někdo ví. I kdyby za jedinou rozšlápnutou šišku... (Ty prase! Zasluhuješ!) Vždyť není nevinných! Za celou existenci lidstva přece nebyl (protože nemohl být) nespravedlivě odsouzen ani jeden nevinný. Musel by být od hlavy k patě vymyšlen a to je soudu nedůstojné (zejména ta pata).

Obhájce... Jaké to absurdní povolání? I kdyby ten člověk dosud takový zločin, za nějž je odsouzen, nespáchal, jistě ho spáchá později anebo spáchá tisíce jiných. Už jen aby nezvlčil, musí být uznán vinným. A musí vědět, že je vinen v očích všech ostatních, a všichni ostatní musejí být soudci. Obhájce nesmí být ani jeden. Je třeba trestat. Už nikoli plošně – potopy, požáry, morové rány..., ale citlivě, s pochopením, adresně a individuálně. Kus po kuse.

Přítelkyně Hermína

Jsmo v habrovém bludišti trojského parku.

A právě tady, právě proto, že jsme se octli na tak krásném místě, které mi vyráží dech a plní mě úžasem odshora dolů, právě teď se začnu ošívát, něco po mně leze a já to musím setřást. Nečekaně se Heřmanovi vytrhnu a rozběhnu se, je mi hrozně, nikdy to nemělo zajít až sem, všechno to kličkování... Už neběžím, ale utíkám. Utíkám, abych se vymanila z nesnesitelně nevzrušeného, uměřeného objetí, z nehybnosti poklidu a lži. Slyším, jak běží za mnou, lapá po dechu a směje se: „Ty mrško, tak ty mi budeš utíkat...“ Bere to jako hru, nediví se, myslím, že si myslí, že na taková místa dovádění patří. Napřahuje po mně ruce a už mě svírá kolem pasu a nadzvedává, nechá mě bezmocně zatřepat nohama a spustí mě zas na zem, ale sevření nepovolí, tiskne se ke mně jako při loučení nebo při shledání, hlavu si opře o má záda a naslouchá, slyší místo stenu sípání a chrčení, slyší místo smíchu skřek.

Slyší: „Kdybys věděl, jak umím milovat. Jsem nádherná! Mám hebkou pleť, jiskřivé oči a skoro se nedotýkám země. Mluvím jako kněžna a mezi řečí zpívám. Jsem pozorná a předvídavá k nebezpečím a k tajemstvím a překvapením vstřícná.“

Otočí mě k sobě, zakrývám si ubrečené oči a vmáčknu mu hlavu do prsou.

„Pamatovala bych si, co říkáš, protože bych tě milovala. Všechno, co bys říkal, by dostalo smysl. Naslouchala bych ti, vyptávala bych se, chtěla bych znát i tvoje nejmenší a nejskromnější myšlenky. Zajímalo by mě tvoje dětství! Stýskalo by se mi po tobě, i kdybys byl ve druhém rohu stejné místnosti. Bylo by to tak daleko! Slábla bych po každém odloučení! Žila bych tím, co máš rád. Byla bych samý nápad a vtíp, vymýšlela bych hlouposti, byla by to zábava a my bychom se smáli!“

Poodstoupí, vezme mě za ruce, narovná hlavu.

„Byla bych něžná a opatrná, abych ti neublížila. Sama od sebe bych tě vzala za ruce!“

Chvilí je ticho. Hlavy jsme sklopili a díváme se na ty ruce. Hladí mě palci a pak mě stiskne pevněji než kdy jindy, zdvihne hlavu a nezvykle tiše mi říká:

„Ale jak bys mě chtěla vzít za ruce, když jsem tě za tvé vzal já?“ A usměje se, usměje se po způsobu chytrolína, co všechny přechytračil, a nic už mu tedy nestojí v cestě. „Copak se spolu nesmějem? Copak nám spolu není hezky? Samozřejmě že by to mohlo být lepší! Všechno by mohlo být lepší. Ale proto tu přece jsme, abychom to zlepšovali, ne? Já bych se nudil, kdyby bylo všechno přesně podle mých představ, kdyby bylo všechno ideální, ty ne?“ Ne! „Taky jsem si tě představoval trochu jinak. Ale ty jsi taková, jaká jsi, a taková se mi líbíš.“ Na důkaz toho mě stiskl ještě víc, až to zabolelo. „Jsi krásná, když to chceš slyšet...“ Ale já to nechci slyšet! „Ale ty bys chtěla být nádherná.“ Co má pořád s tím povrchem? Proč to sem tahá? „Pro mě jsi krásná, nemusíš být nádherná. S takovýma holkama se ani nedá žít!“ A to bych právě chtěla, abych jenom milovala a nemusela žít. „Mně stačí, že jsi krásná. Mně to stačí...“

Ano. Jemu to stačí. Jemu to opravdu stačí! On by byl zmatený, on by nevěděl, co si počít se vši tou nádherou. On se nechce zajíkat láskou a smát se jen tak a bláznit. On vůbec nechce, abych mu to předvedla. On nechce vidět, co ve mně je, co umím, v čem jsem dobrá. Jemu to stačí. On nechce – nechce, nebo ví, že nemůže chtít? Pochopil všechno, a proto takhle mluví, anebo takhle mluví proto, že nepochopil nic? Nezajímal mě, neposlouchala jsem, nevím, co si myslí a co si může myslet. Neznám ho. Pokud pochopil, a přesto tohle řekl, bojí se samoty, a pokud nepochopil, je jako staré báby, co plácnou mezi řečí: No hezkej život sem s nim neměla, ale zase nepil a držel se doma. Nebo: Bylo to všechno na hovno, ale mohlo to být horší..., když tak koukám na ty mrzáky..., než půlku života na vozejku..., dejte pokoj...

Po téhle stránce, ano, po té jsem také spokojená. Ale má mi to stačit? Nemám chtít víc? To je ten život? Už?

„Já jsem přece šťastnej...,“ vyřkne zamyšlen, líbá mě na čelo jako kamenného patrona, a tím jako by se utvrdil:

„Ano. Já jsem šťastnej. A ty? Ty nejsi šťastná?“

A já se maně rozpomenu na všechny ty pokroucené chudáky, které jsem krmila v ústavu a kteří tak zvláště pokukovali po mých zdravých a užitečných končetinách, a musím zase říct:

„Jsem. Vlastně jsem šťastná.“

16. srpna (neodeslaný)

Zalíbilo se mi ve lži. Ano, téměř jsem se tam uhnízдила. Velká změna pro pravdomluvnou... Víte, co jsem mu tenkrát, když jsem znechucená a pevná v rozhodnutí jít s kůží na trh a vyjít s pravdou ven

vycházela z jeho koupelny, nakonec řekla? „Ani nevíš, jak moc“ – to jsem se na chvíli odmlčela, aby to mělo skutečnou váhu (vždycky ohromně zapůsobí, když se zdráháte, když je jakoby nesmírně obtížné cosi vyslovit; vypadá to, že jste to musel vytáhnout odkudsi hluboko z nitra...), nesměla jsem ovšem mlčet dlouho, abych to ke všemu nezapomněla a nepadlo na mě podezření, že si snad vymýšlím. Po přiměřené pauze, dlouhé právě tak, aby vzbuzovala dojem solidního vnitřního uvážení, jsem to tedy přesvědčivě dokončila (a vypadalo to, jako bych to už roky měla na jazyku a jediné, co mi bránilo to vyřknout, byl docela přirozený a neobyčejně roztomilý stud) – „tě miluju.“

Chápete to? Po tom všem, co jsem si protrpěla nejen v té příšerné koupelně, která se mi navěky zprotivila, ale i po tom všem, co tomu předcházelo. Ten odpor hned na samém začátku (pamatujete přece: divadlo – zátylek)! To zuřivé tření a mnutí míst po jeho slinných polibcích! A teď? Miluju tě. A jak opravdově to bylo řečeno! Zaslzel. Tenhle muž! Přibližně tak jsem to chtěla říct Vám... (Možná jsem to říkala jen Vám...) Jenomže tohle bylo od začátku do konce vymyšlené. Tohle nemělo hlavu ani patu. Tohle bylo lehoučké, úplné nic, bez barvy a neprůhledné, beztvaré a značně objemné – potězkejte si – nadmuté jen pýchou a arogancí. Ještě mi neoschly poslední krůpěje nenávisti a už mu na rty tisknu polibek a pak, s rozvahou a ponořená v něze: Ani nevíš, jak moc tě miluju.

Nedovedete si představit, jak byl šťasten! Celou mou tvář si přikládal na svůj horoucí obličej a zvlhlé oči jako léčivý obklad. „Díky bohu, že to říkáš. Strašně jsem pochyboval...“ A já to snášela a v duchu se mu smála: Och, to muselo být hrozné... A pak jsem se k němu přivinula, že zahořel, a já v tu

chvíli věděla, že teď už není cesty zpátky. A nebylo. Posadil si mé chladné, frigidní tělo na své a pádili jsme až k mému nezbytně přehnanému, nezbytně smyšlenému ÁCH.

Myslíte, že se mstím? Za co? Vždyť je tak hodný, tak vlídný, tak galantní a pozorný – co nádherných květin už mi zvadlo v pokoji! Vždyť mimo své práce bádá snad jenom nad tím, čím by mi udělal radost. Je samý nápad, samé překvapení, samá láska a samá dobrota! Jen to v něm kvasí a bobtná a kypí! Roste to v něm, rozlézá se to, ucpává to poslední mezírky, poslední volná místečka – je přeplněn, přecpán – je přemožen. Praskne! Tak šťasten!

V očích mu hraje něha a mně to hrne do hlavy krev – Aby ses nezbláznil... Do čeho ses tak zamiloval? Vždyť nemáš důvod! Nemáš důvod mě milovat a já nemám důvod se ti mstít. Tak za co se ti mstím? Za to?

Tihleti umínění chlapci. Něco si usmyslí a musejí to mít. Chci, chci, chci! A hned! A všechno! Proč neumějí chtít „jen trošku“? (Posedlý maximalismus umíněných chlapců.) Jen se dívat. Dívat se, nadchnout se pro to, zatoužit – vzdychat a trápit se, ruce vztahovat... Ale zase je stáhnout, stáhnout a sepnout a nechat být. Pokorně, bez hořkosti. Nechat být. Bez dotyku. Nepřemlouvat. Nepřetahovat. Vzdychnout a vzdálit se a v mysli opatrovat jako posvátné. To přece není nemožné. Stačí ta trocha ateistické zbožnosti a úcty a něhy a máte to. (Vám to jde. Vám to jde až přespříliš...) To je to – úcta. Je možné, že ta mu chybí? (Tuhle jsem nás zahlédla ve výloze a musela si v duchu opakovat: Je mě pro něj škoda...) Anebo ji má, ale vůle, ta příkrá vůle mu ji zastíňuje.

Umínění chlapci. S puškou na rameni. Přimhuřují oči – žijí, jako by mířili. Odjakživa jsem se bála jas-

nozřivých. Ten zacílený bystrozrak! Jak hrozně mi bylo, když se ocitl na mém těle. Neuteču. Nemám rychlé nohy. Vždycky jsem měla radši ty s očima mlhavýma, tápající, skoro poloslepé.

Heřmanova Hermína

Stala jsem se příliš dostupnou. Všimla jsem si toho teprve dnes, když jsem pana Tomase ukládala do postele a on mi beze slova nastavil nohu a nechal si vyzout papuče. Nejen že si je dosud pokaždé vyzouval sám – přece vás nenechám zouvat mi boty, nejste můj podkoní, ohrazoval se vždycky pohoršeně, sotva jsem poklekla – ale dokonce mi tu nohu nastrčil tak prudce, že mě uhodil do nosu. To, že se mi neomluvil, ovšem přičítám spíš tomu, že si nevšiml, a to, že si nevšiml, jde zas spíš na vrub jeho stáří a celkovému otupení smyslů než nějaké hrubosti a neomalelosti v jeho povaze. To nemohl ovládat, a tak tomu nemohl ani předejít.

Ale co ovládat mohl, bylo to gesto. Zdá se, že nové léky zabírají, třas se zmírnil, spí lépe, skleslost a malátnost přešla, řeči o smrti taky, předváděl mi dokonce nové cviky, a ani v době, kdy uléhal, neprojevoval zvlášť velkou únavu, těšil se, až si rozsvítí lampičku a bude si číst. To nemohlo být gesto nemohoucnosti. Myslím, že mě zkoušel. Cítila jsem přece, že mě potají sleduje – nenápadně zkoumal novou situaci, tak jako nenápadně ohmatával nohou můj nos.

A po dlouhých letech pocítil vzrušení... Dnes svolila, bez reptání pochopila hned, nic se jí nemusí říkat, o nic se nemusí prosit. Svolí i příště? A už myslí na zítřek, představuje si celou mou návštěvu – čerstvé noviny a vůni oběda, všechny mé pohyby, mé otázky, mé odpovědi, až dospěje k bodu, kdy bude možnost zkusit to znova.

Tehdy to ovšem já zkusím poprvé. Poprvé budu přísná, poprvé mu ukážu meze, za které nesmí, i když je starý a nic už ho nečeká (to mu snad řeknu taky, beztak to dávno ví). „Vy jste si už příliš zvykl, pane Tomas (úmyslně neřeknu Tomasi, aby měl o čem přemýšlet, abych se ho trochu dotkla). Ale to není tak samozřejmé, že sem chodím, víte? Víte to?“ Uložím ho do postele, zhasnu lampičku. „Přece si ještě nebudete číst, jste tak unavený...“ A pak řeknu možná i to sbohem a odejdu, vytratím se jako předlud, ani neuslyší cvaknout dveře.

20. října

Jakube,

můj další objev: tak všechno mé zlo je zmalomocnění sebe sama. Já sebou pohrdám. Pliju na sebe, fackuju se a zašlapávám do chodníků. Klátím se jako nafukovací hračka na pochodu, nikdo mě ale nena-foukl. Při sebemenší chybě se stáhnou jako oukropeček a mžikám zarudlýma očima v předtuše nadcházejícího trestu. Ta hrůza je o to větší, když trest nepřichází. Abych zamezila celkovému zrosolovatění, musím se ztrestat sama a tak se uchovat v celkem kondenzované podobě. Abych se zase postavila na nohy a mohla se zase bát. K tomu jsem předurčena a od toho mi nikdo neodpomůže.

„Ty se mě bojíš?“ zeptal se mě jednou Předobraz a zeptal se mě potěšeně. Nedal to na sobě znát, ale já to poznala. Pocítil svou vážnost, pocítil svou pevnou ruku. Dávám to pocítit každému. Není právě to onen důvod, který jste mi jen tak naznačil a více neupřesnil snad z obavy, abyste mi nepřivodil smutek (těm ohledům se musíme odnaučit navzájem), důvod, proč mě mají rádi? Vidíte, vůbec nejsem smutná. Proč bych měla být? Vždyť je to tak humánní!

Úplně naopak než ve volné přírodě. Tam slabé kusy zapudí či zabijí, tady si je hýčkají. Proč být z toho smutná? Víte, jak se starám o svou důstojnost.

H.

Poslední dobou jenom štěkám. Už na ni neumím promluvit. Štěkáme na sebe stichomytie a proštěkáme se až k agonii. Skrz sítko propadalo všechno a zůstalo jen čiré šílenství. Všechno to psaní je roubík, abych nekřičela. Ale věším si na krk oprátku a stejně je to romantický rozmar: Myslím, že hezčí budu mrtvá.

Co k nevydržení se vydrží? Co k nepřežití se přežije? Nekonečná smyčka, nekonečné utahování a pořád není konec. O takovou předvídavost nestojím, abych věděla, co v příští vteřině řekne! Vždyť přece existuje tolik jiných vět, tak proč používá dokola ty samé?

To třeba slíbí hezký večer a já se těším, naladěná. Ale když vidím, jak přichází s dřevěnou krabicí plnou fotek... Začnu se kroutit a svíjet a vykřikovat. „Já to nechci vidět! Nechci! Dej to pryč! Spal to!“ Protože to znám a znám to moc dobře, bude to samé: „A taková hezká holka jsem byla (Proč povzdych, tak bud!), a kdybych neměla takovou tchýni a takovýho muže a kdybych mohla dělat, co jsem chtěla, a kdyby nám nevzali střechu nad hlavou... Mohla jsem být šťastná. Žádněj tenhle posranej život!“ A protože ji to říct nenechám, uraženě odchází a nebudeme mít hezkej večer, a já tedy nezačnu štekat: „Jak to, že ne? Jak to, že ne? Měla bys život posranej vždycky! To kajky maj. A fest!“ Nevyslovila jsem to, ale úlevu to nepřineslo. Nic z toho neutichlo zcela.

Když náklad vyklopíte do močálu, chvíli to bublá a je klid, ale jak klamavá to zdánlivost! Klesá to ke

dnu a přitom to kvílí, bez přestání, bez pomlky, bédně.

Na zápraží venkovského stavení stojí dva rezavé bary. Přichází žena italského filmového neorealismu (podobá se Sofii Loren, všechno připomíná černobílý film – vidím v záběrech), do jednoho kopne, ale povalí se druhý, z prvního vyrazí mohutný gejzír včel. (*střih*)

Žena stojí v troskách svého domu před řadou mužů ve stejnokrojích (bílé košile, tmavé kalhoty, v rukou pušky), kteří ji vyslýchají. (Možná rozumím, ale už si nepamatuji jejich otázky, týkají se zřejmě zbořeného domu.) „Musela jsem zničit, abych zachránila,“ jsou její jediná ospravedlňující slova (zdají se mi logická a pochopitelná).

Poté vychází z trosek do „mrtvé krajiny“; míjí ohořelé stromy, ještě vzrostlé i pouhé pahýly, míjí bublající močály vydechující páru, míjí i krávu s uřezaným bokem – nastal čas, kdy si hladoví odřezávají sousta z živých zvířat. Nehrozím se, připadá mi to přirozené, rána připomíná letokruhy višňovovanilkové, pravděpodobně italské zmrzliny. Kráva se klidně pase.

16. listopadu

Já jsem Vás neodvolatelně zahrnula do svého života. Ale zahrnul Vy jste mě do svého? Myslela jsem, že stojím uvnitř, ve Vás přece nemusejí být ty stropy, co jsou ve mně, ale teď vidím, že přešlapuji před prahem. Není mi dovoleno vejít. Mluvíte ke mně jen okýnkem ve dveřích a práh máte posypaný střepy. Žádáte, abych se otrásla, pozorně nasloucháte, zdali pak nezacinkne zbraň. Ach můj bože, proč jste tak

opatrný? Copak to nevíte? Copak nevíte, že jste mě odzbrojil už dávno? Ale bylo to snad proto, abych Vás nezasáhla? Čeho jste se bál? Té síly odzbrojených sil? Prosím Vás, snad víte o mé zdvořilosti – nevstupuji bez pozvání, nemám dobyvačné sklony. Zeslábnu na povel.

Tak nač ta opatření? Máte pravdu, nepouštím se snadno, ale vykrouťím se sama na počkání. Než být jen milosrdně trpěna... Nemám v úmyslu Vás svědit. A jestli je Vaše pokožka jemná a přecitlivá na dotyk, jestli ji dotyk poškozuje, porušuje, dráždí..., pak se to musí říct, pak se to musí napsat – jak to mám vyčíťovat takhle na dálku? – Řekněte: Je mi to nepříjemné, složte si ruce za záda, tísní mě pouhé pomyslení... To plně postačí a já Vám vyhovím.

Vaše H.

Kristepane, už se neobětuj! Kdybys nic jinýho nechtěla, kdybys nežila než proto! Ale tvoje služebnost je služebnost pokořeného aristokrata. Tím hlouběji se ukláníš, čím více převyšuješ! Schválně. Jakou jsi na sebe uvalila kletbu! S rozkoší? Příznej se, s rozkoší? A kdo tu kletbu zruší. Zase ty? A kdy to tak může být?

„Až ze mě bude takováhle baba...“ Sledujem z okna ošklivou paní; shrbenou, kulhavou, odulou, valivou, strupatou, růžolící.

„Takováhle ne!“ vykřikla jsem. Z podpaží vyrazil pot a strachem jsem zbledla. Protože: To nesmíš! To ti zakazuju! Vždyť je to trestné! Takováhle baba... Vždyť je to trestné, tak rychle stárnout, tak překotně se ničit a deformovat, tak čile se vypojet ze života a s úsměvem, s láskou mazlivě šeptat: „To pro vás... to pro vás, děti, pro vás...“ Ty se nám za něco mstíš, maminko? Příliš jsme neposlouchali? Příliš jsme zlo-

bili? To máme za to? A když se napravíme, tak už s tím přestaneš? Já jsem tě chtěla krásnou a vtipnou a svěží. A tys mi zvrásněla, zhrubla a zhloupla... Tomu ty říkáš myslet na děti? Tomu urychlenému stárnutí a uhnívání, té samotě a předsudečnosti, té spoustě věcí a kytek, o které je nutné se starat a které nám potom bez ptaní hodíte na krk? A není tahle okázalá ohleduplnost vlastně skutečnou bezohledností? Takhle se zahodit, takhle se cupovat k neslepení!

20. listopadu

Ta vaše vzdělanost je z velké části bezohledná. Ty spousty lidí, těch věcí, kterým jste odepřel přístup a nepustil jste je, ani když naléhali, ani když prosili, jste je nepustil. Ale co když vás někdo z nich potřeboval? Co když jste mohl zachránit život – udělat radost – pozvednout náladu? Radost se taky dělá! A pokud se jako jediný argument schvaluje práce, pak je to práce taky. A rovnocenná! Jak se sklapují uši? Jak se opevňuje mysl? Poradte mi! Zakuklenče, vylez! Jdu k tobě s nebozízkem navrtat škvírky pro oči. A touhletou dýchej. Pusť si tam na chvíli tenhle vzduch. Všimni si! Ale ty přelepíš otvůrky zevnitř náplastí, usadíš se na dně a zatáhneš za šňůrku, ono se rozsvítí. A nalistuješ místo, kde jsi přestal... Tys nebyl nikdy přivázaněj k pěti vozům, který táhli koně každěj jinam! Tys nikdy neměl takhle rozpřažené ruce! Copak to jde, sednout si ke knize, když tě táhnou koně, každěj jinam a za chvíli se rozběhnou?

Komu jsem ještě co dlužná? Každému aspoň trošičku pozornosti. Támhle v tom koutě, támhle to taky trpí... Příspěveček. Příspěveček, ano, po troškách, po drobcích, zdlouhavě, dlouhodobě... To pak jednu stránku čtete čtyřikrát! To pak jednu knihu čtete ce-

lý rok! A kdyby aspoň to! Pak ji naráz přemázne něčí drobná žádost! Celou mi ji přemázne, naráz, kdyby po řádcích, ať se stačím rozloučit! Naráz! Doslova a do písmene! Jak můžu být vzdělaná jako Vy? Čirá lhostejnost, to Vaše soustředění! Čiré nevidění – to je aristokracie ducha? Všechno si přece zasluhuje tu mojí ubohou pozornost. Nic není tak nepatrné, aby se to dalo přehlédnout! Nesklopitelné uši, nespavé oči.

Jak já miluju knihy. Jak já miluju zahlobání. Jak já miluju myšlenky. Soustředěné myšlení je krásné jako láska! A možná že tou láskou je...

Ale když někdo klepe, tak musím otevřít. Protože když někdo klepe, dožaduje se mé pomoci. A když se někdo dožaduje mé pomoci, nemohu mu ji odepřít, protože nemám právo mu ji odepřít... Když někdo klepe, je nemístné nechat ho stát za dveřmi, protože za dveřmi může být venku a venku může být mráz a nic a nikoho bychom neměli nechat na mrazu dlouho, aby mu nerozpraskla kůže, aby mu neomrzly končetiny, aby mu neopadly listy, aby se neroztříštil na ledové střípky... Protože když bychom opomněli jeho klepání, koneckonců může to být klepání zimou anebo zimnicí, může to být drkotání zubů, může to být také poslední křeč, ach ano, dozajista agónie, to všechno může být tohle prosté klepání, nikdy si nemůžeme být jisti, co opravdu to je, stejně nenabudeme klidu. Právě proto, že si nemůžeme být jisti, co toto klepání opravdu znamená, právě proto je sice možné, že nehneme ani brvou, že se nepohneme, že nadále budeme sedět v křesle zahledění do své knihy, jenomže sami už jsme zledovatěli, náš pohled se upře a zapře do jednoho bodu, kniha zprůhlední a my sledujeme už jen vzorek na koberci. Sledujeme vzorek na koberci a v žádném případě už se o nás nedá říct, že čteme knihu. Kniha nám si-

ce pořád spočívá na kolenou, ale proces je ukončen. Někdo zaklepal a může mu být zima. Někdo zaklepal, a dokud my ho nepozveme dál, bude stále za dveřmi. A bude přešlapovat.

Bojím se zaklepat na Vaše dveře. Bojím se, že budu přešlapovat.

Mistr žebráckého oplakávání

Heřman je hrdý člověk a jako takový by mě, tím jsem si naprosto jistá, odmítl, kdyby znal pravdu, byť by ji jen tušil. Ovšem jeho sveřepá přichylnost a důvěřivé lnutí nic takového ani v nejmenším nenaznačují. Právě naopak, jako by i ty nejhlubší pochybnosti a obavy den za dnem řídly a opadávaly – s každou mou něžností se jich zbavuje a skutečnosti, které by leckterý zamilovaný prohlédl jako falešné, vítá s upřímným dojetím.

Jak ráda ho tak vidím, a jak si to zároveň vyčítám, jak se za to stydím. Vydávám ze sebe tolik energie, jen abych zplodila dokonalý klam, totiž klam naoko totožný s pravdou. To nemůže dopadnout dobře, říkám si, nemůžu přece obelstít cit! Jestli to vytuší, zjizví ho to nadosmrti. Příliš si zahrávám. Musím to skončit, říkám si, ale pořád se k tomu nemám, odkládám to a oddaluju, padá to ze stolu a mizí pod nánosem těch dalších odložených věcí odsunutých z dohledu.

A tak je to čím dál nebezpečnější a zatíženější. Stále častěji mě děsí, že jsem zašla tak daleko, že už nevybloudím.

Tady se neleze na kopce, tady se leze do děr. Jediné kopce jsou haldy z těch děr, vrchy a homole vyrvané hlíny. A ty budou stejně zas brzy rozebrány a vsypá-

ny do jiných děr. Zacpou jim řvoucí ústa. Krajina dočasných kopců a dočasných děr. Nejistá krajina. Krajina zakopaných psů. Ovšemže dočasně. Za měsíc, za dva, za pět let některý bude vykopán, z hromady hlíny vykoukne jeho část. Druhý den bude zas pod zemí na stejném místě, kousek dál anebo daleko od sud. A napřesrok zas, anebo za dva roky; bude se objevovat a mizet jako pramínek spodní vody. Krajina přerývaná. Nikdo si ničím není jist. Kde je náš zakopaný pes? Chodíte mu na hrob, nosíte pampelišky, a on byl zatím zahlédnut tři kilometry na jih na dětském hřišti mezi paneláky anebo na vršku homole za vápenkou. To by se člověk naběhal... Lepší je myslet na duši. Ale třeba se vrátí, on nebyl z těch, kteří utíkají. Nelze však na to spoléhat. Raději i vy sami, i vy se vyhýbejte bagrům a radlicím, obráběcím strojům i ruchadlům a lidem s rýči a lopatami. V množství se všechno smísí a pak, docela hodný člověk může chtít zasadit strom, naruší motykou promrzlou zem a tam, z pukliny, jako ten pramínek spodní vody vyrazíte vy.

Přes všechnu přerývanost je to na první pohled krajina ladná. Vypadá ohoblovaná do hladka, vypadá, že by se dala přeběhnout bez jediného zaškobrtnutí. Ale je jako kůže po neštovicích. A po té, když přejíždí prst, kulhá. Krajina, která má políčeno. Tak jako tehdy:

„Kam jsi mi zmizela?“

„Tady jsem, v díře, bylo to zakrytý...“

Udělám krok zpátky a objevuji jámu, úzkou a hlubokou, která tu před chvílí přece nebyla. „Bylo to pod listím a větve. Tak už mi podej tu ruku.“

Tak už jí podávám tu ruku, druhou mám chyčenou za kořen, abych tam nežuchla taky. Elvíra, mrštná a lehká, za chvíli sedí na okraji a klepe mi na zápěstí.

„Už se pusť. Mně jsi pomohla, tamtěm už nepomůžeš.“

Ukáže dolů a já vidím kostry – snad srny, snad lišky, snad zajíce, psa..., pro které si pytlák nepřišel. Zapomněl nejspíš, kde to je. A my mu to ještě ztížíme. Hrabeme, hrabeme, klackama, rukama házíme, hrneme větve a kamení dolů. Pohřbíváme ten hrob.

„Tak, a sem už se nikdo nepropadne.“ Když udupeme hlínu, jdeme domů, protože se šejří. Předobraz nám mává a čeká na odpověď, i když jsme vzdáleny na kilometr, vidí nás a my jeho, jsme na dohled i z větší dálky, když zrovna nemizíme v dírách, jsme skoro na dosah na těchto širých pláních hlazených větrem do hladka.

Myslí na mě tak, že musím myslet na to, na co právě myslí. Kdyby na mě zapomínala. Ale když ona si vždycky vzpomene. Zavolá schválně tak, abych jí nerozuměla a musela dolů, a sotva doklopýtám nahoru a sednu si ke knížce, volá znova a snad ještě nerosrozumitelněji. Vymýšlí si potřeby, které nemám, jež je ale nezbytné bezpodmínečně ukojit, a povinnosti, které se mě netýkají, jež je ale nezbytné bezpodmínečně splnit.

Je kuplířka; dá se mnou ve vztah cokoli, co by bez ní se mnou ve vztahu nikdy nebylo, co odmítám, čeho se bojím, čemu se vyhýbám. Nutí mi takové práce, nutí mi takové věci, nutí mi takové přátele.

Heřman se jí zamlouval od začátku. Jeho pevné tělo ochránce i obránce, jeho ziskuchtivá pracovitost, na kterou tak rád zapřádal hovory, ta jeho galantní galantnost – líbání rukou a slova jako „rače“. Vysnila si náš společný život se vším, co k němu patří, a cítila skoro jako křivdu, pokud se její představa neshodovala s naší. Nemohla jsem jí říct, jaký omyl

a trápení celý tento svazek je, jak vznikl a za jakých okolností je udržován při životě. Sluchu by mi dopřála, ale nedopřála by mi pochopení, na kterém jediné záleží.

27. listopadu

A pak jsi měl odejít. A já – nevěděla jsem, co mám a nemám dělat. Pobíhala jsem po bytě sem tam, na chvíli se před Tebou zastavila, a zas se rozeběhla. Promarnila jsem všechny minuty předcházející Tvému odchodu. Když si teď vzpomenu, že jsem je mohla strávit ve Tvém objetí! Ale ve mně se stroboskopicky střídalo „nesmíš“ a „běž“.

Stála jsem pak před Tebou schlíplá a přikrčená, z posledních sil jsem stríhala ušima, protože vím, že Tě to rozesmává, a pak ze mě vyšlo, ani nevím odkud:

„Rozlomený srdce nemám!“ A rozpačitě jsem se shýbla a sundala si jednu ponožku, div jsem se nepřevrátila na záda.

„Na,“ podávám ti tu ponožku. „Tak se určitě zase najdem...“ A začala jsem se schovávat pod židli. Vlak už houkal, když jsi mě vyprostil z té židle a políbil mě na nos. Pak jsi zmizel v místech, kde jsou dveře.

H.

30. listopadu

Zase spím v Tvých peřinách. Musela jsem je sice potají vytáhnout z peřináku a vždycky, když mám podezření, že přijde, cpu je zase zpátky a vytahám si svoje, jenže dnes nepřišla, a tak spím v Tvých.

Nesmí se dozvědět, že to dělám. Tulit se k věcem – jsi normální? Ona má vůbec velký strach o to, abych byla normální, aby se ze mě nestala třeba po-

divínka... Ale koukat se klíčovou dírkou na to, jak se převlíkám, to je normální? Já vím, má přece starost, abych byla čistotná. Trochu to zanedbávám, když tu nejsi (a ona to moc dobře ví). Vždycky jsem málo utírala prach, aby se do něj dalo kreslit – jako malá jsem si myslela, že tím ty věci zabiju, že je to jako s motýly a pelem, líbilo se mi, když jsem si sedla do křesla, jak se z čalounění vznesl jeho pel a v malinkých částech se třpytil ve slunci, věřila jsem, že mě obestřelo nějaké kouzlo. Teď už jsem rozumnější, už na to nevěřím, ale zkrátka mě bolí (začíná to v týle a táhne se to až do půlky zad) stírat pel. Těch věcí ses přece dotýkal, ještě to v nich je. Nechápe to, vnímá můj pokoj jako doupě zločinu. Dobře, jen ať si pozve pány kriminalisty. Ti by jí už řekli: „Klid, ničím nehýbat, na nic nesahat, všechno musí zůstat, jak to je.“

Kdyby ti pánové přece přišli, prosila bych je, aby sebrali všechny otisky. A pak bych škemrala, aby mi je nebrali. A oni, protože mají cit s oběťmi, by mi je ponechali. A já bych si je sesypala do krabičky a v noci si je vysypala na tělo a cítila bych na sobě, jak ses dotýkal pohovky a jak lampy a jak hrnku a jak pera a jak židle... Všechno bych to na sobě měla.

Tak se nediv a ona ať se taky nediví, že jsem ty Tvoje peřiny (vlastně jen povlečení) nechtěla dát do špíny. (Je přece strašné, dávat něco „do špíny“! To je skoro jako vražda!) Dokonce jsme se o ně přetahovaly. Zkoušela jsem je vysvobodit z roztočený pračky. Nacákala jsem na zeď. A dostala samosebou vyhubováno.

Teď se na Tvou vůni, protože už nikde nezbyla, musím jenom rozpomínat. Myslím, že až ji zapomeň, umřu.

Tvoje Hermína

Elvírko moje!

To úsilí mi krade tolik vůle! Chopím se tužky, jen abych napsala prostý vzkaz, zapsala nějaké jméno, nějaké číslo, nějakou nezbytnost, kterou je třeba neprodleně koupit, ale na lístek píšu jen jediné: Přijed! A vykřičníků, Elvíro, těch vykřičníků! Přijed', přijed', přijed'!!!!!!!!!!!!!! Už to není ani myšlenka, už je to jen pud. Dokonce si předem vymyslím dopisy, které budu psát, až odjede! A přitom jsem žádné to „přijed!“ neposlala!!!

Patnáctkrát denně zasedám ke stolu, rozkládám dopisní papír, posedím si, a když konečně pustím pero z křečovitých prstů roztřesené ruky, beze spěchu papír zase složím a uložím do zásuvky. Ale jaká je to usilovná práce! Kolik vůle mezi dopis a hrot pera musím nahrnout, abych to nenapsala!

Vybírám ze zásobárny dosud nečerpané, vyškraňuji přischlé zbytky z koutů. Takhle pustě mrhám tím, co nedoroste. Vůle nepřirůstá snadno, čerstvé výhonky jsou vzácné.

Nesmí si myslet, že to tak chci. (Nechci chtít tak zřetelně. Vůbec nechci tolik chtít!) Slíbili jsme si, i když nikdy ne výslovně, ale i tak to tolikrát potvrdil (také ne výslovně, samozřejmě), jen slova, jen korespondenci, zato pravidelnou, ustavičnou, o všem. Zpočátku jsem toužila, aby to trvalo věčně (ta archaičnost, ta poetika!) – psát si až do konce života a do konce života týť z pouhých tří dnů! Psal mi, že přijede, že jede kolem, jednou mě zval... Ale já, napadená romantickým zápalem, jsem odmítavě udiveně zavrtěla hlavou: Přece se nebudeme scházet! Ted', když jsme se odloučili! Ted' budem žít z dopisů! Pište!

Tak psal a já psala a bylo to poetické, vynalézala

jsem krásné věty a šperkovala to titěrnými kresbičkami. Tvořila jsem dopis jako umělecké dílo. Musí to být dokonalé a dokonalé bývá věčné! Přečte si to po letech a zas to na něj dýchne. Neztužený, nezmenšený. A bylo to samé Vy a samá hra se slovy, ekvilibristika a iluzionismus. Estetický zážitek. Estetická existence. Nádherný celibát; budeme nad sebou nádherně plakat – že jsme tak odloučení, že jsme tak vzdalováni. Budeme nádherně naříkat na kletý osud! (Přitom bych se mohla kdykoliv sebrat a jet za ním, každé tři hodiny přes nás jede přímý spoj.) Ta legrační vášnivá strízlivost! Ta stařecká opatrnost – jenom se, proboha, nedotknout slov jako „tělo“. Během těch dopisů jsem se vrátila do holčičky, která si může běhat jen tak bez trička anebo nahatá a nikoho to nepobouří, nikoho to nezláká... Ale bylo mi tak dobře!

Zpočátku po dotyku toužil on. Uklouzla mu sem tam narážka. Připomínal mi mé pohyby, gesta, připomínal mi, jak tehdy zavadil..., šel obraz za obrazem, bylo to vizuální k zbláznění. Četla jsem to do ochraptění, to, co jsem si vždycky přála číst. Ale co nevratného jsem udělala, Elvíro, jsem hlupák! Ubrala jsem tomu hodnotu! – Musíme najít něco víc! A když to nenajdeme, tak to vynaleznem!

Bylo to rušivé, tak jsem to popřela! (Příliš příjemné, a proto nepatřičné.) Tak, když se nadočkal, ustal. Zbyl mu ze mě partner do diskuse.

A teď toužím já! Už mě nezajímají slova. Napsat se dá cokoli. Ale říct, Elvíro, říct už ne.

Ať přijede, Elvíro, ať přijede. Mohla bych konečně opustit Heřmana – šetrně, důvodně. Ať už přijede! Ale sám. Ne na mé naléhání. Nesmí být k tomu nucen. Nesmí jen ze zdvořilosti, ze soucitu jako já...

Naprostu nevím, na čem jsem. Může mě mít rád jako sestru! V posledních dopisech píše o knihách,

o hudbě, o archivu... Buď jsou ty narážky příliš dobře skryté, nebo tam vůbec nejsou. Nesmím ho k ničemu přemlouvat. Vím, jak to dopadá.

Ale jak by to dopadlo teprve, kdyby přijel? Kdyby za mnou přišel do divadla, teď, v zimě, odložil by u mě v šatně kabát, jen by poděkoval, usmál by se a šel by na představení. Paní Bretschneiderová by se ihned chopila jehly a přišila mu natrženou podšívku. A za dvě hodiny by se vrátil, představení skončilo, každý si o něm něco myslí, a postavil by se na konec fronty u šaten. Já bych přijímala čísla a vydávala kabáty a občas, po očku se podívala na něj. Ale až by přišel na řadu, určitě bych úzkostlivě řekla: „Já vám ho nevydám.“ (Paní Bretschneiderová by odešla už dávno a nemohla by mi v tom tedy bránit.) Stála bych skálopevně za pultem a vrtěla hlavou, hladila bych jeho ruku o pult opřenou: „Já vám ho nevydám, ne vyndám...“ A on by třeba řekl: „V tom kabátě je fotka moje ženy.“ A mně by na pult skápla první slza, on by ji setřel z pultu prstem, chvíli by zaváhal, pak by se stejně otočil a šel.

Proto musí až sám od sebe. Třeba by se stalo tohle! On by venku zmrznul!

Já přece nechci, aby mi z něj zůstal jenom kabát! Anebo zavazadlo. Protože kdybych zrovna měla službu v úschovně, nevydala bych mu ani kufr...

Tvoje Hermína

2. prosince

Dopisy, které Vám tykají, spalte. Pocity a city jsou v nich skutečné, ale to ostatní... Zkrátka to nezapadá. Nezapadá! Jsou pomatené. Měla jsem zápal plic, horečky, záchvaty kašle. Netuším, kde jsem tak prochladla. A netuším, proč jsem tak spěchala s odesláním. Jinak by k takovým chybám nedošlo. Neberte

vážně mé vášně... Jakživa jsem nespala ve Vašich peřinách. Kde bych k nim přišla? Spalte to! Blouznění nečtete! Zničte to! Příliš tělesné, příliš zoufalé. Kde bych přišla k tomu zoufalství? Nějaká psychická hypochondrie. Nejspíš ze vzduchu. Co by se mělo dít? Tady je všechno v nejlepším pořádku.

Zdraví Hermína

Cíl – to je zároveň završení, ale taky konec. A konec – to je uťatá hlava. Tu už si nenasadíš. Je pryč. Navždycky. A nemusí to být hlava ani celý člověk – vůbec to nemusí být smrt. (Trošku se bojím, že opravdovou ztrátu, ztrátu zaviněnou smrtí, ztrátu celého života snesu líp.) Stačí situace, stačí rozhovor, stačí pohled – to všechno má také svůj osud, svůj vyměřený čas. Ale jak se s tím smířit, když to bylo tak hezké. To jediné je přece tím pravým důvodem pro existenci čehokoli – že je to hezké. To jediné by přece mělo být tím pravým důvodem, aby to existovat nepřestalo – že je to hezké. (Opravdu se zlobím, protože: komu to prospěje, to vadnutí? Vždyť to nemá žádný smysl!) Bože můj, musíme to přece zachovat! Musíme tvořit a zachovávat. Ne tvořit a ničit a obnovovat. Co má obnova společného s tvorbou?

Tak už si sedni! Voláme na kajku-matku od stolu. Všeho je dost, no tak! Ať už si sedne, dělá mi mžitky před očima... Máš si sednout, Věrka má z tebe mžitky... Hned jsem u vás, okamžik! Ale okamžik dávno uběhl a další okamžiky taky, a ona tu není, anebo je, nedá se říci, že by tu nebyla, je tady, jen jaksi střídavě, nezachytitelně, a kdyby se mělo říci, jestli tu víc je, nebo tu víc není, řeklo by se nejspíš, že tu víc není, než je. Asi omdlím, křičí Věrka a oví-

vá se oválným táckem, asi omdlím a upustím ten tácek. V éteru se mihne letmý úsměv – eh co, je plechový a sklenka na něm žádná... A vběhne dovnitř, jsem já to skleróza, štamprlata! A přes práh letí, jak hupsla do přezůvek, chytla o přezku a na kolena padá – nic není ztraceno, má vůli silnou a paže jakbysmet – už stojí. A už se rozbíhá. A už je zpátky s tácem štamprlat. A zas ji manžel marně nahmatává... Je ještě tohle a není ještě tamto. A ubrus už je zase politej... Tak mění ubrus a leje červené... a na ubrus to kápne. To nech, to se pak vypere... Ted' se to zasoší... Hned chvátá pro slánku – Ty nevíš, kde to je. Jen to mě zdržuje, že musím po schodech. Nohy jí otekly a zeslábl jí dech. Ztratila rytmus.

Ztratila rytmus. Už nekmitá. Už nevykračuje. Jen noha nohu mine. Motá je. Plete je a motá. Už klopýtá a škobrtá, už vymyká si otlučený kotník o zborcené kůstky klenby nožní... Konečně dosedá. Tak už si sedla. Dovíráme okolní hovory, některé zamykáme. Obracíme se na ni, natáčíme k ní ústa, otvírá je, chceme na ni promluvit, nebyla tu přece tak dlouho – spí. Splasklá a vyždímaná, přehozená přes židli. Usypaly se z ní piliny. Diskrétně je špičkou boty meteme pod stůl. Potřebovala by zaštopovat. Bude mít po těle úhledné mřížky.

Tety a strýcové dojdají, vylizují poslední mísu a čistí se navzájem jako opičky. Odstrkují a zastrkují židle – Tak my bychom asi už... Cesta dlouhá... Spánem... Snad to není naposled. – Co vy víte, vstává bratranec, smekne klobouk a obchází stůl. Nechte jí nějaký vzkaz, slovíčko potěší... Eh, škrábe se ve vlasech Mirek, já na to psaní moc nejsem, vždyť ani k Vánocům, na pohled... Stačí, když řekneš, že jste tu byli... Boris zbystrí, moří se se vzkazem a je z toho nervózní – naposled to po mně chtěli v pátý třídě. Rád by se z toho vysmek, rudý až za ušima, ne-

nápadně lístek sežmoulá a sní – ještě nedožvýkal, huhlá: A vo mně taky řekni, že sem tu byl, a pozdravuj! A rozkašle se na všechny světové strany, papír se vzpříčil a uvízl někde cestou k žaludku, křičíme pst, ale není k utišení, kašle a kašle a kašle, až vykašle smotek něčeho bílého a matka se probudí. Tety a strýcové naposled vrznou židlemi a zmizí.

Matka se probudí, zatřepe hlavou, protáhne nohy a dá si facku. – Jsem já to nána hloupá, pitomá... Překvapeně se rozhlédne kolem sebe, polekaně vykřikne: – Jejda! Chytne se za hlavu, srazí paty a vzpříčí se jak hrábě. S praskotem začne stůl obíhat a honem z něho sklízet.

– To musí vocejpat! Nadchází noc a já nemám na zítřek oběd. Spát spát..., tleská do vzduchu, nahání zbylé hosty ke kurníkům, dnes půjdou spát se slepicema. – Ráno je moudřejší! Přibouchne pletivová vrátka a zarazí petlici. Tak.

Když leze po čtyřech do postele a vyndává sirky z očí, s rozkoší nalehne na čerstvé modřiny a kuňkne ještě: – Jaký to hezký den, co děti? Jak jsme se dneska poměli, vid' mužíčku? Bylo to podle tvých představ? Měl jsi radost? Všechno v pořádku? Na nic jsem nezapomněla? Snad jsme se takhle neslezli naposledy... Musíte mi pak vyprávět, co jste si povídali...

Ode všech dostane políbení, já ale, jako bych měla úplněk, vyju a štekám:

– S tím tedy nepočítej. Nic ti neřeknu. Máš poslouchat. Máš sedět a poslouchat!

A ona si bojácně přitáhne deku až k bradě, juká na otce v novém pyžamu, juká na mě, celá vyjukaná: – Proč je na mě tak zlá? A z očí se jí nadělají fontánky, celou mě zmáčí, běžím se převléknout, abych jí nenastydla a nepřidělávala další starosti.

Tyhlety rodinné slavnosti. Přinutí člověka vidět, co nechce. Zástupy gratulantů se nutí do vřelosti. A ona – pavouky by vymetala, ale obejmout neumí! Je žalostné pozorovat neschopnost matky obejmout syna (čerstvého šedesátníka). V osmdesáti letech! Nesmí se divit, že ji pak místo políbení líže – z čeho má poznat, jak chutná? Ovšem, předtím si na špičku jazyka nasypal špetičku koření – trošku se bál, že nic nerozezná – dnes je jak šafrán... Jaká podivuhodná neohrabanost trčí z jejích pohybů. Neví, co s hlavou, neví, co s rukama... Jako by prováděla nějaký úkon, kterému se dosud nestačila naučit, jako by si v duchu rytmicky opakovala memorovaný postup bod po bodu, a přesto vůbec nevěděla, jak to provést, neboť s živým tělem pracuje poprvé... Jaká vzdálenost od teorie k praxi! Snad se tam ani nedobelhá. Ale já jsem zlá, kde se to měla naučit? Ve škole samá matika, čeština... A potom zase účetnictví. A pak nebylo kdy. Na hrbu dům – kam ses hnul, tam práce: vaření, praní, šití, uklízení, starat se o muže, starat se o dítě... Copak byl na to čas? Ráno zas do práce jinam... To by si člověk musel vzít dovolenou... A my jsme mohli jenom dva tejdny do roka... A to si zas člověk udělá, co je potřeba, anebo odpočívá.

Když chtěla milovat, musela si vymýšlet. Ale všechno, co vymyslela, bylo jen vzpomenuť, bylo to vyhledané v obsáhlém archivu paměti. A nebylo vzpomenuť jen, co vymyslela už dávno, nevymyslela totiž už dávno nic; byly to nápady docela jiných lidí, vytažené z četby, z filmů v televizi, vyslechnuté z rozhovorů, vypořizované na ulici i v rodinách poněkud šťastnějších přítelkyň a známých. Její výjimečná paměť jí koneckonců umožňovala všechny tyto maličerné detaily – vřelý stisk ruky, polichocený úsměv, značka velice přitažlivého parfému... – bez námahy

uchovávat a schraňovat po léta i desetiletí až do okamžiku, kdy bude vhodné některý z nich použít.

Ty moje malá, eklektická babičko...

Kajka se nutně nemusí z kajek zrodit a nemusí nutně kajku porodit. Ale kdyby ani jeden z rodičů žádné kajčí vlastnosti neměl, těžko by se z dítěte kajka utvořila. Alespoň jeden z rodičů musí mít tedy kajčí sklony, které ovšem nemusí vždy naplňovat ve výchově dítěte, z něhož se později kajka stane. Snad právě z nedostatku pravé kajčí lásky nebo ještě častěji z její nevratné ztráty naplno vybuchl skutečný kajčí charakter.

Kajka-otec měl kajku-otce. S ním se ale jeho lidská žena rozešla a syn vyrůstal bez kajky. Kajka-matka měla kajku-matku. Během dospívání ale zemřela a dcera vyrůstala bez kajky. Veliké rovná se. Veliká shoda. Mé kajky se tudíž nemohly minout! Zdánlivě k sobě nepasují, ale málokdo k sobě tak pasuje. Tak dokonale osudově! Jako by se našli podle svého nezměrného stesku.

Jak jsem se to pomačkala a otloukla v matčině břiše v placentě temnější, těsnější a dusivější, než měli ostatní, hnětená strachem a úzkostí, když jsem se utvářela, když jsem byla tak měkká. A teď, když bych se chtěla tvarovat vlastníma rukama..., už je to tuhé a nepoddajné, už je to vyvrhelina a struk.

Nezbývá než vyčkat na předsmrtné měknutí. Pak snad bude možné přetvořit se ku obrazu svému.

„Je možné získat vilu za řekou,“ pronesl významně Heřman při obědě a usmál se mlsně jako ko-

cour. Kajky do talířů upustily lžíce. „Počítám tak do tří čtyř měsíců,“ pravil Heřman a já dostala pokyn z mozku – vřele obejmout a pocielovat. Od té chvíle je můj Předobraz jako vyměněný. Když ho pozoruju, už se málem nepoznávám. Nerozvážně obtiskla jsem na sebe ten starý obraz vanitas a teď, když ho chci smýt, to není možné. Barvy se vpily tak hluboko, skrz kůži do kostí i do vnitřností. Není to možné ničím smýt a ani odmačket.

Má dřívější podoba jako by se teď obtiskla na Předobraz. Nebo jsem dřívější podobu měla pouze vypůjčenou a teď mi vypršela lhůta? Dnes ke mně z koupelny dolehl zpěv, který nebyl můj.

Jsme v bílém pokoji, připraveném k nastěhování. Ještě voní po čerstvé malbě, stěny jsou mokré, zatím nevyschly. Podlaha pokryta starými novinami, chvíli si v nich čtu. Některé články se mi zdají nadčasové, vtipné nebo kuriózní, třeba ten o ženě, co otěhotněla až jako muž, nebo ten o věrném přátelství chlapce a žraloka, ale někdo mi přes hlavu přetáhne jakousi kuklu a já na pár vteřin nic nevidím, než najdu otvory pro oči. Už si nesmím číst. Pak přede mě někdo postaví pařez, ale už bez kořenů. Takže ne pařez, ale špalek, takový na štípání dříví. Na co dříví? ptám se. V celém domě je přece plynové topení! připomínám. Ale nikdo mi neodpovídá. Slyším kroky. Elvíra? Má na sobě hezkou noční košilku, béžovou, olemovanou ručně vyšívanou krajkou. Nechod' tu bosa, nastydneš, říkám jí. Ale nenastydnu, usměje se. Tak nějak posmutněle. Jako by už neměla nikdy nastydnout a přišlo jí to líto. Vzpomenou si na tu kuklu, co mám na hlavě, a chci si ji stáhnout, ale Elvíra mě rychle čapne za ruku a pohyb zarazí. Já vím, že jsi to ty, řekne. Potom si klek-

ne ke špalku. Ušpiníš se! zakřičím. Ale ona jen zavrtí hlavou, ne, neušpiním. A pak tu hlavu klidně položí na špalek a já pochopím, že ta kukla je katovská kápě, která se mi v ten okamžik přisaje na obličej a odněkud se vynoří sekýra, padne mi do rukou a já se nerozmýšlím a máchnu. Pak vejde Heřman, rozhlédne se po místnosti a říká: Tak abych tu vymaloval znova.

Předobraz si kreslí! V kuchyni si kreslí a už se to přede mnou nesnaží schovat! Bývají to pokoje se starožitným nábytkem a já vím, že je to vila za řekou a její původní zařízení. Kvůli jejím malůvkám ale stihneme jen deset druhů cukroví a já se Heřmanovi chlubila, že každoročně napečeme dvacet! Zase mi otcovsky cvrnkne do brady a zašveholí: Přestaň mě konečně tahat za nos...

Někdo klepe na dveře mého pokoje. Ve vstupu mu brání ohromná hromada nakupených věcí, vrcholek sahá téměř ke klice. Ty dveře nejdou otevřít, volá Elvíra. Rychle tedy odklízím nepořádek a Elvíra konečně vchází. Na hlavě má obvaz.

– Spadla na mě hruška. Ale už je to skoro zahojené. Pomyslím si, jak je ta Elvíra křehká, a s dojetím ji obejmou. Sykne: – A po zádech mi dneska přeběh zlatohlávek. Rány jsou ještě hluboké.

– Už nesmíš chodit do sadu, říkám. A ona, že ví, ale – když tam je tolik nádhernýho hmyzu, v sudech to překrásně bzučí. Koukej, co mám s sebou.

A přiloží mi dlaň sevřenou v pěst k uchu a já tam slyším mouchu, chrousta, vosu. A je to krásné jako moře v lastuře.

Pak bolestí přimhouří oči a sáhne si na hlavu:

– Zatracený hrušky. Vysíleně usedne, rozhlédne se důkladně po pokoji a praví:

– Tebe to jednou zavalí. Pak tě tu najdu bezvládnou a mrtvou. A to všechno proto, že uklízíš tím zvláštním způsobem... A co kdybych ti s tím trochu pomohla? Určitě ještě nemáš vyklizené všecko. Sklouzne ze židle a neslyšně se plazí pod postel. Najednou vykřikne a tlumeně mi ohlásí: – Je tam něco tvrdého a velikého. Popadne to za cíp, vši silou to táhne ze tmy a já se přidávám. Na světle vidíme, že je to svinutý koberec, starý a zaprášený.

– V tom koberci je člověk! vyjekne Elvíra, když zahledne z druhého konce čouhat paty.

A mně se v tu ránu před očima zjeví tvář muže, který tu kdysi byl, promrzlý, žádal o drobné a v očích měl nekonečný smutek a já ho přivedla sem, do svého pokoje, uvařila čaj a on mi vyprávěl svůj příběh...

– To je zvláštní, uklouzlo mi, myslela jsem, že dávno odešel.

Obávám se, že já mít dítě, stalo by se něco podobného. Jako matka bych byla směsí nedbalosti a úzkostlivé starostlivosti. Dáme se s Elvírou do usedavého štkání, máme ho nacvičené: Plesnivý bude. Plesnivý a rozměklý – v poslední fázi rozkladu.

Proč byl tak nesmělý? Proč byl tak poslušný? Řekla jsem: Mlč a on byl bez zvuku. A když je něco tiché, přestává to existovat, a když je všude ticho, jsem bezstarostná, klidná a na minulost nevzpomenu... To máš za to, tichošlape!

Elvíra si zamkla pusu a zahodila klíč, na poslední dopis neodepsala, jen poslala zprávu: nepiš mi a nevolej, uzavřít se před světem znamená uzavřít se také před tvou láskou a před láskou, kterou mi svěruješ.

Tak tedy ne, nezavolám jí. A něco ve mně umře, něco malinkého jako pokaždé, když potlačím nějakou malou tužbu, jako bych jí zatlačila oči nebo překryla rty dlaní a ji to zadusilo, už to ani nedává moc práce, už to ani nebolí jako všechno, co je moc časté. Ten její úlek nevyváží radost, že mě slyší. Dozajista čeká špatnou zprávu. Může ji přinést každý telefonát. A nepíšu jí už. Může ji přinést každý dopis. Sleduje zprávy a čeká, kdy se jí budou týkat. Nevíme dne ani hodiny...

Od jisté doby, napsala mi na pohled z klatovských katakomb už zjara, se nechci s nikým sbližovat. Ten, koho máme rádi, se stává tím, o koho máme strach. A já ho mám tolik, že odmítám mít další. Elvíra a Předobraz dospěly ke stejnému konci. Umřít strachem o život svých blízkých. Umřít rozklepaná jako řízek. Protože nevíme dne ani hodiny a nebezpečí číhá zpoza rohu i v kruhových prostorách.

Zvonění telefonu, drnčení domovního zvonku, mailová zpráva a zalepený dopis – to všechno mohou být jedy i výbušniny, to všechno ohlašuje smrt anebo blízkost smrti, ublížení na těle a doživotní následky, určitě takové, že žít s nimi je skoro nemožné, že žít s nimi je skoro umřít. A mrtvý člověk je krásnější než živý, protože už není pomačkaný touto zničující úzkostí. Jednou jsem jí nabízela knihu, skvělý román, který by ji dozajista rozradostnil, ale ona jenom koukla na záložku a skoro vztekla mi ho hodila zpátky: „Živý nečtu!“

Elvíra se doma cvičí v podpírání, ne těch, kteří zhasínají, spíše těch, kteří se o jejich smrti právě dozvídají z telefonu. Obtěžkaní nákupními taškami, uprostřed rozverného smíchu, mezi dvěma sousty předražené večeře, po zdařilém divadelním představení... Nečekaně zvoní telefon a ti obtěžkaní nákupními taškami, ti uprostřed rozverného smíchu, ti me-

zi dvěma sousty předražené večere i ti po zdařilém divadelním představení vytřeští oči, jako by už nechtěli nic vidět, a vydají krátký sten, zaškracený, zvířecí, jako by spolkli vlastní jazyk a nechtěli než mlčet... Sesunou se, sklátí, zbortí nebo padnou čelem... Za běžného provozu před splněním denních nočních úkonů, které je tak rozčilují a s nimiž by už chtěli přestat, ale kdyby nepřestali naráz... To ticho je příliš tiché a poklid příliš poklidný. A Elvíra jde do ulic a ruce ponechává volné na ztišení pádu.

Možná že pláče taky pro mě (vypadáš jak smrt, řekla mi ve vlaku), protože si představí, jak skončím, a ještě předtím, jak odpudivě stárnu. Bylo to na počátku nadějného léta a my potkaly muže s pleší, ještě mu nemohlo být ani čtyřicet, a ona mi zaryla nehty do zápěstí: „Umře, ten umře. A brzo.“

Pohled na pleš jako pohled na čerstvé ovoce: Určitě shnije! A brzo.

Drnčí mi telefon: „Haló? Ty? Já o vlku a vlk... Cože máš? Dnes v noci?“

„Viděla jsem ho napoprvé a hned v celé jeho pomíjivosti,“ řekla mi temně. Elvíra porodila svého plešatého muže. Budí se teď s němým výkřikem na rtech, se strachem, že zaspala, pokaždé, že zaspala a mezitím se něco stalo. A začne svého malého plešatého muže zkoumavě prohlížet a ohmatávat. Od tohoto okamžiku se z Elvíry stala kajka. Podobně jako z mého Předobrazu.

23. prosince

A Vás to nikdy nebudí? Ten neuhasitelný pocit dluhu, ta úzkost – na koho jsem ještě zapomněl? Nejistota, zda pro někoho Vaše odpověď nemůže být klíčová, zda někdo z nich snad na ni nečeká jako na milost. A Vás to nikdy nebudí – ta zavrať z předsta-

vy těch desítek, snad stovek věřitelů, ve kterých se tiše rodí nádor křivdy – ten, co se tak nečekaně rozbují a zasáhne pak všechno? Nikdy se k Vám nedostaví panika, že Vaše nekonání, Vaše mlčenlivost poznamená něčí duši, rozesmutní, přivede k nějakému zoufalému činu?

Nakolik Vás trápí, že nemůžete vědět, co se děje tam, na druhé straně, co se děje tam, na opačném pólu, co se děje tam na tom druhém břehu? Protože vždycky je to druhá strana, druhý břeh, vždycky je to opačný pól – každý druhý člověk. Může si myslet cokoli. Pokaždé tedy úloha slepého střelce – málokdy zásah. I v mlčení i ve slovech. Pokaždé jsem slepá. V klíčových okamžicích oslepena. Jakoby tajná úmluva – budem si nedostupní. Jakoby před každým cedule zákaz vstupu. Veškerá empatie je jen dohadování, veškeré vmýšlení – pokusnictví, veškeré myšlení – míjení. Ale věčně požadavky, abyste se střelil! Požadavky, abyste odhadl a odtušil! Požadavek vidět neviditelné, a přitom vy jste slepý! Požadavek slyšet neslyšitelné – a přitom, to už odtušíte... Já do Vás nevidím, kruci! Nevidím Vám do hlavy! Neodhadnu, co nevyslovíte, neodtuším, co nedáte na srozuměnou. A není to protipólem mužské-ženské. Je to vzájemnou nepropustností, je to kvalitní impregnací. Je to samotou, kterou nelze, prostě nelze nijak porušit.

Hermína

28. prosince

Převaha v citu je to nejtragičtější, co znám. Přesto, říkat „nechci“ znamená tolik, že chci, ale nechci chtít zřetelně. Vy mě o nic nežádáte proto, že jste oproštěn, že jste svobodný, kdežto já Vás o nic nežádám, protože jsem Vaším přívažkem a proto, že

o tom vím! Je to jen slušné vychování – vštípená zdvořilost a zbabělecký cit.

Byla jsem na počátku – Vaši přízeň jsem vzala příliš vážně. Teď, poučená, jsem přivykla nedůvěře: když se mi vyzná muž na ulici (nevím, proč se to stává, a jsem z toho právem nešťastná), vyslechnu ho, dovolím, aby mi tiskl ruce, aby mě pohladil po vlasech, ale uvnitř je to soucit a myšlenka: co všechno ještě udělá, aby nebyl sám..., už ani nepomyslím na svou jedinečnost, jsem přece tak zaměnitelná, jako jsou zaměnitelná jeho slova. Tak jen doufám, že se, proboha, nikdo pro mě netrápil, že to všechno byla jenom podroušenost, zoufalství, chtíč a lež!

A tak doufám (už přece nevěřím), že jsem se vůči Vám nedopustila něčeho podobného, že jsem nebyla „mistrem žebráckého oplakávání“. I pomyšlení, že jsem si svým „smutněním“ něco vynutila, je mi nesnesitelné.

H.

V tom snu rodím. Vidím se zvenčí. Vidím i Předobraz, jak se na mě dívá. Jak vidí chyby. Dělán, co můžu. Cítím se slabá, ale zabírám znovu a znovu. Z každé strany sestra s megafonem: Tempo – raz dva, tempo – raz dva. Jako na závodech veslic. Makám. Jedu. Všechno to musí ven. Zpocené vlasy řezou do očí. Košile ulepená. Údery bolesti. Nemůžu to vydržet – křičím.

Předobraz netrpělivě přihlíží. Předobraz vrtí hlavou. Předobraz se dopaluje.

„Prosímtě ukaž...“ Najednou je u mě. Najednou je já. Leží tam čistá a voňavá, s klidem roztahuje nohy, aby dokončila rozdělanou práci.

„Křičím snad u toho?“ Párkrát zatlačí a dítě je venku. Stáhne si košili, hbitě vyskočí z lůžka, přebere si

dítě od sestry a sama ho opláchně pod tekoucí vodou. Když ho osuší, zabalí ho do deky a vloží mi ho do náruče.

„Mami,“ zasténám a je mi do pláče.

„Už jsem se na to nemohla koukat. Až sem se za tebe styděla, takový círáty s tím. Jako by nikdo před tebou nerodil! Já nevím, co ti na tom nešlo. Musím si to přece umět zorganizovat, ne?“

Trošku ji má lítost zarazí.

„Bud' ráda. S tvym tempem tu sme do zejtrka. Nemysli si, že tu maj na starosti jenom tebe. Tady to musí vocejpat!“

Vidí, jak natahuju, všimla si naběhnutých žil.

„Ještě mi vynadej! Tak já tě chci ušetřit trápení a ty... To sem si vychovala dětičky...“

„Ale já... já chtěla...“ Dítě mě v náruči tíží, nevím, proč ho tam mám.

„Já přece musím mít tu zkušenost. Tohle musím sama. Tohle jsem měla udělat sama! Sama. Nikdo mi neměl pomáhat. Ani ty.“

Pak už se všechno maže a míchá, jako bych pod vodou slyšela jen údery kapek počínajícího deště.

„Já tě nechápu.“

A aby toho nebylo málo, němé dítě v mé náruči se na mě vážně zadívá a řekne: „Cos to do mě vložila, matko? Co to ve mně je? Já to tam nechci, vyndej to!“

Jenomže jak mám vyndat úzkost?

3. února

Chvilé, kdy jsem se mu vytrhávala ze sevření s tím, že mám klaustrofobii a že dlouhá objetí neumím fyzicky snést, chvíle, kdy jsem vstávala od stolu pětkrát šestkrát za hodinu s tím, že mám močové problémy, a přitom jsem se jen chodila zavřít před jeho psou-

skou láskou, před jeho něžnostmi a bujícími plány, abych tam syčela v záchodovém hučení a zatínala pěsti, ty chvíle jsou pryč. Nemůžu slíbit, že nenávratně, nemůžu slíbit, že nadobro a jednou provždy, můžu slíbit, že se pokusím to vydržet. Aspoň prozatím. Aby nepocítil, že to bylo marné. Aby to všechno nemusel smést se stolu. Aby nepřišel na to, že jsem mu lhala, a aby si nemyslel, že jsem mu lhala pořád, protože to od počátku nechtělo být lhaní, chtělo to být přátelství, ale nemohlo být tolik hluboké a silné, a to jsem mu v žádné chvíli nedovedla vysvětlit, když jsem viděla, jak na tom prohloubení lpí. A teď je skutečnost natolik odsunutá, že by její návrat do tohoto iluzorního světa nebyl nic jiného než návrat iluze, tak moc je pro nás dva skutečnost ztracená. Sám se do té iluze ochotně až po bradu vnořil. Usoudil, že s mým tělem je tedy něco v nepořádku, když tolik odbíhá a v objetí se dusí, a donutil mě navštívit odborníky. Sám mě objednal a čekal se mnou v čekárně. S jedním jsem si krátce povídala o své stísněnosti a tomu druhému utekla, když mě poslal za plentu.

„Výsledky budou až za čtrnáct dní,“ oznámila jsem mu. A on kývl, políbil mě a šli jsme. A já se zase divila té jeho nesmyslné důvěře a záhubné neprozíravosti. Takhle tě každá utáhne na vařený nudli, hlupáku, ty věříš, že je láska čistá, ale tohle není láska. Hlupáku, chytrý člověče, tahle tvoje bezbrannost, jen ta mě pořád nutí, abych tě s sebou vlekla jako přívěšek, jehož kinklání pomalu přestávám cítit. Tak se mě drž, drž se mě, má lítosti, ať si tě nechytí nějaká bez soucitu.

S tím je teď (prozatím) konec. Byla jsem ze sebe zoufalá. Budu mu činit pomyšlení. (Za to, co si vytrpěl, a přitom netušil, že trpěl.) Přeměním iluzi nazpět ve skutečnost. (Svět jako vůle a představa.) Pozvedám svou vůli ke slunci. Ať mě ovládne.

A tak ty promarněné možnosti, které mohly být naše, naplňuji s ním. Vodím ho na ta místa, kam jsem chtěla vodit Vás. Říkám mu myšlenky, o které jsem se chtěla dělit s Vámi. Dávám mu drobné dárky, které jsem chystala pro Vás. Tisknu se k němu, jako bych se tiskla k Vám – jen už nic necítím – a hledím mu do očí, upřeně, protože vedu monolog bez pohnutí jazyka, bez pohnutí rtů: To máš za ty chvíle, kdy jsem byla zlá. Jistěže netušíš, které to byly. Nedala jsem ti je pocítit, možná jen v noci, když jsi usínal a chtěl jsi mě pohladit a nahmatat jsi pláč. A tys byl tak hodný, že ses neptal. Jak se ti vyznat z nenávisť, tak abys neměl ten pocit, žes něco způsobil?

To už se nedá vydržet, jen se mu sunu do klína a pláču – štěstím, velikým štěstím..., že neumí číst mé myšlenky.

Jeho (ale stále Vaše) Hermína

Měním se. Stává se ze mě někdo prudérní, někdo snesitelný sotva na pár chvil...

Dnes jsem přidusala k chlapíkovi, ještě mladému, který každou chvíli vysunoval ruku z černé bundy do pasu a škemral o drobný. Popouzelo mě, že škemrá, popouzelo mě, že u nádraží jako ostatní (ta lenost vymyslet si aspoň jiné místo!), popouzelo mě, že mě to popouzí, a popouzela mě i jeho černá bunda. Do pohybu mě však uvedlo až šílené nutkání a hysterie, že všechno tohle neví a někdo by mu to měl říct.

„Víte,“ volala jsem na něj už z protějšího chodníku, „víte vy vůbec, že je to strašné? Strašné, co děláte – co neděláte!“ Tvářil se, že mě neslyší, já ale volala dál a kvapně se k němu blížila:

„Musíte mít přece nějaké zábrany! Musíte mít zábrany žádonit! Musíte mít zábrany i požádat! Chápe-

te? Záb-ny. Víte vy vůbec, co to je? Co to je ,zábr-ny'? Víte to?"

Pořád svou pozornost věnoval slídění po drobných, k mému překvapení mi ale docela poklidně opáčil: „Kdybych čekal, až mi někdo něco dá sám od sebe..."

A já si v tu chvíli vzpomněla na dnešní dopoledne, jak jsem nemístně kárala Předobraz:

„Musíš počkat. Musíš počkat, až on sám přijde a nechá se hladit, až přijde a vloží ti hlavu do klína. Ale sám. Anebo ty sama. Ty sama musíš přijít a vložit mu hlavu do klína a nechat se hladit, když nechceš čekat, když už se neudržíš. Ale nikdy (vztyčený ukazovák) nechod' za ním a nestáčeš mu hlavu k sobě násilím, nikdy si ji sama neukládej do klína, nalomíš mu vaz a on se provždy bude tvému klínu vyhýbat. Nebud' tím mistrem žebráckého oplakávání... Když budeš nedočkavá, nikdy se nedočkáš..."

Jenomže Předobraz zoufale rozhodil rukama:

„Ale kdy se teda dočkám?"

A na mě padl stud, rychle jsem se otočila, pospíchala pryč a nechala ho žebrat. Na chvíli jsem pocítila nové nutkání: Poprosit ty lidi, ať mu dají aspoň na pivo. (Případně je obviňovat z tvrdosti.)

Heřmanova láska mě zbavila svobody mlčet. Jakmile umlкну, umlкну také a dá volnost citům. Pozorně se na mě zadívá, pokud sedí, vstane, blíží se ke mně (schválně velice pomalu, jako by mě chtěl napínat, ale mě to jen podráždí – Co jiného? Proč ta komedie? Budme věční, když jde o věčnost!) Přisouvá se, napřahuje ruce a mhouří oči... Takové chvíle je třeba zaražit, taková snovací vlákna přervat! Dokud je čas, než začne omotávat a leptat! V takových chvílích tedy mluvím. (O něčem, co ho zneklidní, o něčem, co ho

rozčílí. Dá se to udělat snadno.) Aby se zadíval, ale jen udiveně, aby vstal, pokud sedí, ale jen z rozčilení.

„A co když z holek dělá děvky filantropie?“

„Děvky jsou děvky, miláčku...“, odpoví po delším zaváhání, po tichu z překvapení.

„A co když jenom neuměj říct ne? Jednou je někdo poprosil a jim ho bylo líto...“

„A pak přišel druhý a třetí,“ šklebí se Heřman.

„Přesně tak. Prostituce jako čirý altruismus.“

„Nesmysl, holčičko. Děvky jsou obchodnice. Láska je láska, obchod je obchod – to neslučuj, to nejde.“

„A kdyby si některá zaplatit nenechala, co by byla?“

„Blbá. Byla by úplně blbá.“

„Nebyl by tohle projev altruismu? Ne blbosti? Altruismus přece není blbost! Dát se všanc, potěšit, nechtít nic?“

„Nesmysl. Proč by to teda dělala? Nevidím důvod.“

„Vždyť ti to říkám! Láska k člověku. Nebo neláska k sobě. Neúcta spíš.“

„Na tohle nevěřím. Všichni jsme sobci. Zajímá nás náš vlastní prospěch, jdeme za svým vlastním štěstím a pohodlím... Ty ne?“

„Já taky. Samozřejmě že já taky. To by přece nebylo přirozené, kdyby ne.“

„To by nebylo přirozené, lásko.“

7. března

Tak jak jsem Vás dřív vídala na břehu řeky nebo na kulaté pískovcové skále mezi borovicemi, teď se mi zjevujete na nějaké staré půdě, mimo dosah světla z vikýřů, v měkkém stínu, ležící na odstavené rokokové lenošce, pokrytý vrstvou prachu, vonící po prohřátém dřevě, mušincích a trusu červotočů. V těch představách jste nehybný a spící a pak, když přece je-

nom otevřete oči, obrátíte hlavu, pomalounku, se zavráním jako stará loutka, a upřete své oči tam, odkud je upírám já na Vás (přestože to nemůžete vědět, já tam s Vámi na té půdě nejsem a být nemohu), a pomalounku, s klapotem ozubených kol spouštějícího se a zase pozvedaného padacího mostu (ale nikdy s hromovou ránou úplného dovření), hlasem při vši té bezbarvé a zatuchlé půdní dřevěnosti podivně probarveným a prorostlým tepnami, říkáte: „Není žádoucí, abyste se pro mě přetrhla.“

A po té větě zas obrátíte vrzající hlavu na původní místo a celý ztuhnete ve svém spánku, který je myšlením anebo sněním. Není žádoucí, abych se pro Vás přetrhla. Není žádoucí, abych se pro Vás přetrhla... Zcela nepochopitelně se na Vás za tu větu nezlobím, naopak, připadá mi jako nejúžasnější odmítnutí na světě. Pravděpodobně už jste ve mně rozpoznal kajku a nestojíte o mé prachové peří. Nestrpíte zřejmě jeho teplo. Dráždí Vám zřejmě pokožku, místo aby ji uklidňovalo. Dokáže Vás rozzuřit jeho stálá přítomnost a jeho stálé nabývání, vadí Vám pocit, že jednou Vám možná zakryje výhled a potom už nebude možné vyjít dveřmi. Podléháte panice z množství. Potřebujete volný horizont k přehlédnutí, nesnesete poomyšlení, že část po části zapadáte do mé lásky jako do vaty, do péřové hory, která zná jen propadání, v níž není možné uskutečnit pohyb vpřed – kde se to hýbe jen kulatě. Připadá Vám to jako zapadnutí do bažiny. (Moje láska a mé zbožňování.) Nestačí Vám vyčištěný periskop... Chcete neprodleně ven.

Ale to všechno pronáším v duchu, to všechno nesmíte slyšet – určitě byste se zlobil. Připadalo by Vám zruďné, že namísto odvrácení (klidně uraženého), lnu k Vám ještě víc, a ještě Vám nabízím porozumění! Jste znechucen mou služebností, mou přínavostí, která je lepkavá!

Dobře dobře, tak já se nepřetrhnu. Budu pro Tebe dělat, jen co je nezbytně nutné. Budu se hlídat, abych Tě nepopudila! Rozpráším peří do větru a budeme lehávat na pryčnách prkenných! Ale Vy byste na hru nepřistoupil, Vy byste v tom poznal tu mou služebnost, tu samou a ještě větší, a za to teprve Vy byste mě vyhnal.

Kajka Hermína

To, že byl krásný den, ba přímo nádherný, ten nejtrpytivější ze všech lednových dní, si naprosto neodporuje s tím, co se na jeho pokraji stalo. Opravdu ne. Ta příhoda (pro něj snad událost, ale pro mě příhoda – jistěže z odstupu, odkud odjinud...) mu neubrala ani odlesk krásy. Spíš přikrášlila, než zošklivila. Spíš přikrášlila. Opravdu! Ryby konečně mohly dýchat!

Ne. Já skutečně nebudu hanobit onen den, házet na něj špínu, očerňovat ho. Protože byl nevýslovně bílý a já si ho bílý chci pamatovat. Se třpytem sněhu i ledu i rybích těl. Byl to akt svobody – vyběhnout z domu (Nikdo mě nezastavil otázkou „Kam jdeš?“). Všichni ještě spali nebo leželi s očima dokořán, na něco mysleli a nechtěli se hýbat.) a pustit se ve slunci sněhem docela sama neznámou krajinou, bez břemen, s kabátem rozepnutým a šálou spuštěnou tak volně.

Já si přece nepřála prolamovat ledy! Obvyklá cesta na druhý břeh... Ale proč se nezdařila? Bývala jsem křehká... Teď, protože jsem ztěžkla o ty lži... Ale bazilišci přece umějí běhat po hladině. Jen jestli jsem neměla lhát víc. Zatím pouhá liška, která baziliška stěží předhoní. A Heřman má k lišce ještě dál – jednou nohou se probořil už o pár metrů dřív – konečně nedostižná. Rezavá šála, to jediné, co ze mě zby-

lo, s váhavou neodvratností sklouzává k okraji tůně stahována bobtnajícím tělem, a jen co se z obzoru vytratí poslední třáseň, odněkud ze dna se rozezní Pavana za mrtvou infantku. V hudbě se veškerá tragičnost a drastičnost osudu smířlivě rozpouští jako pilulka pro dobré spaní, jíž jsme uspáváni daleko dříve, než ji vůbec stačíme vypít.

„Tak tys nevěděla, co se může stát?“

„Nejsi můj otec, Heřmane...“ Po lámání rukama, křiku a štkání – asi měl opravdový strach – nasazuje karatelský tón.

„Nejsi můj otec, říkám ti.“ Pokládám za zbytečné vysvětlovat (protože oni nepřestanou zaměňovat tisíckrát rozumně promyšlené s hloupostí či dočasným „mentálním selháním“), že jsem samozřejmě věděla, co se může stát, ale ani jednou jsem nezapochybovala, že se to nestane. (Sebevražda ne. Doufám, že ne. A kdyby... tak náhodná, neúmyslná, podvědomá, nevinná..., docela bezelstná.) A měla jsem pravdu. Vždycky jen málem, skoro, téměř..., nikdy ne „už“. Jsem odsouzena ke štěstí, zlé se mi vyhýbá, pohroma obchází. Copak jsem prašivá? Tak mě nešetřete! Nějaký nápadný trest, prosím. Nějaký nápadný. Tak ona nemá nohy. No ovšem... Hned jsem si nevšimla, jak sedí za tím stolem... Tak to ji nehoňte, tak to nikam nechod', maličká... Nějaké evidentní zmrzačení! Aby mě všichni mohli chápat. Abych měla alibi a výmluvu: Víte, nemohla jsem... A každý by se dovtípil, okamžitě, bez ptaní, stačil by mu jediný zdvořilý pohled, který by prozradil docela všechno. A koktavý leckdy taky nemusí vysvětlovat! A němý už vůbec ne!

Zatím jen výsměch mým bolestem, zívání, vrcení hlavou, Źukání na čelo: Výmysly výmysly, nesmysly

nesmysly! Teploměr – nic, tlakoměr – nic, stetoskop – nic, rentgen – nic, sono – nic, a mamograf ani nemusíme zkoušet... Nic neobvyklého, jen průměr, průměr, průměr. Nemáte výsledky! Co ještě stojíte? Bez nálezu! Nic, nic a nic. K smíchu! Nic vážného. Tak takhle se to má – nezměřitelná bolest padá v nicotnost. A nicotnosti lepší nevěřit. Ještě bychom zavrávorali... A to by bylo z profesního hlediska nedbalé, zkázotvorně nedbalé.

Lze tedy rozumět touze po mrzáctví zřejmém, viditelném zdálky? Jaká to úcta ke krvi a k obnaženým kostem. Nezpochybnitelná změřitelná bolest. Nevymýšlí si, vidíte to přece! Pak chápete mou vůli způsobit si čelní náraz. Procítit tak blaho čelních nárazů! V mrákotách vidět to klanění a dvoření se krvi. Postupně selhávat, odumírat a získat si tím ohledy, obdiv a důstojnost. Těšit se z nadšení – už je to vážné, už chcípá... Plná funkčnost životních orgánů některá povolání soustavně zklamává – a víte, jak jsem citlivá na zklamání druhých... Ach, přinést jim čelní náraz – vždyť je to potěší! Vidět tak doktory, vidět je (zejména ty, kteří viděli už všechno), jak se diví. Už je mi trapné zatěžovat je zraněními tak malichernými, nepatrnými a zanedbatelnými. Něco pořádného, kruci! Něco velikého! Což přijít takhle těsně před smrtí? A spěcháte, už už to bude tady, honem, konečně je pozdě, taková bolest u srdce, opouští vás tělo a myslíte na jeho zradu, tak časně, tak nevhod, teď, když jsem svět začínal mít rád... Myslíte na zradu a zapomínáte na pořouchlost, které je tělo schopno, na zlomyslnost, které je schopna příroda, vždyť přece kdo jiný smí poznat vlastní smrt než já, než já...

Ach doktore, já umírám tak dojemně jak svatý Šebestián, ach, tady u srdce to píchá, za chvíli bude toulec vystřelen a já jsem neobstaral ženu ani děti.

Ale lékař, děsné překvapení (skoro na infarkt!), místo posledního pomazání ze skříňky vyjme prášky proti nadýmání a od srdce vzdechne: To mi sem chodíte s prdy...?

Správně, Heřmane, zkrátka se to nemohlo stát! Nesměla jsem zůstat pod tím ledem, měla bych to neslýchaně snadné. A to nesmím. Zaposlouchat se do Ravela, plakat za mrtvou infantku a umřít na tu krásu... Říkala jsem, že mám štěstí. Takové to štěstí, co mi nepatří. (Maminko maminko, to štěstí, co jsi opatrovala, nebylo moje!) A po příkladu Předobrazu musím teď plnit zas tvoje štěstí, Heřmane. Únik se nezdařil. (A já to v přívalu chladné vody věděla, ačkoli jsem měla přirozeně propadnout v panice zběsilému řvaní a boji o přežití. Věděla jsem, že vyvážnu, a sebezáchovný pud byl právě tímto vědomím.) Je tedy nutné to přijmout a děkovat za záchranu (že to bylo odvážné a šlechtčné, to myslím upřímně, ale neumím tě za to obdivovat, tebe ne – zůstáváš ve mně stále stejný, nestoupáš ani neklesáš), sypat si popel na hlavu (proč jsem tam lezla, nána pitomá!), omlouvat se za starosti, které jsem ti přidělala (a nejen tobě, ale všem! – co až se to dozví kajky... – já se tě neodvažuju poprosit, abys to utajil), a prosit za odpuštění (tři konstanty mého života: omlouvat se, děkovat a prosit), přestože vím, že mi hned odpustíš (Jen když jsi živá a když budeš zdravá...).

V posteli, která mě tolik pálila (vyvážnout vyvážnout!), v té posteli jsi mě uzavřel do své náruče a hřeješ mě, hřeješ, prohříváš, nohy a ruce, prsty mi třeš. Za okny mrazivo, ledárna, vítr se dořezává krve, bezesněžno, ztuhlí ptáci se povalují v blátě.

Všechna podezření jsem ti rozmluvila, vyznala se

z vděčnosti a trvalého citu, rozehnala pochybnosti a ujistila o všem, něco naslibovala, něčím se zapřísáhla, se slzami, stulená, tak opravdově a něžně, že nebylo proč se tomu bránit, vniklo mi to pod kůži a teď to vstřebávám. Jmenuješ místa, kam mě chceš vzít, jmenuješ přátele...

A já (venku je mrazivo a možná leje) odevzdaně kývám – pojedeme, uděláme, zařídíme, seznámíme – ne snad ještě z lásky k tobě, ještě spíš z lásky ke své schopnosti rozněžnit a rozveselit (tak půvabná, tak vlídná), učinit tě šťastným, a tak se usmívám a v duchu si gratuluji ne k tobě, ale k velikému úspěchu v lekci milosrdenství, vychutnávám blaho, cítím, jak se povznáším vzhůru, vzhůru ke svatosti.

„A jaké to bylo ‚zachránit‘? Vytáhnout člověka z vody?“

Heřman mě přivine, div mě nepromáčkne (na jeho způsobu něhy si zvyknu).

„Ach lásko. Až se ti to stydím přiznat. (Snad se nečervená. Nechci, aby něco takového uměl.) Ty víš, že jsem dělal plavčíka. Pro mě je taková věc běžná. Ale pokaždé mě mrazí z toho pocitu, že nebýt mě, ten člověk by tu nebyl. Vykonat dobrý skutek je úžasné, a i když jsem riskoval, ten pocit mi všechno vynahradí. A žes to byla ty, to bylo nádherné dvojnásob. Dívat se, jak přicházíš k sobě, jak se ti vrací barva a jak ti pomalu schne kůže a vlasy...“ A po mé horké uschlé kůži přeběhly tisíce mokrých hmyzích nožek. Ta slast! Ta naše stejná slast! Jak jsem si mohla nevšimnout?

A pak, co zůstalo nevyřčeno, tak pěkně mezi námi:

– Jak se ti jenom odměním, můj skromný dobrodinče?

– Tak mi buď vděčná, to stačí.

... Ale dobrodinče, vždyť ty vůbec nejsi skromný!

Předně, vlaštovky si u nás staví hnízdo! Víte, co to znamená, víte, že jsem to pocítovala jako ohromnou křivdu – u jiných ano, a u nás ne – víte, jak mě to mrzelo, jak jsem si zoufala, že je to za něco? A teď, zničehonic, jen co se odstranilo podbití, už je tu jeden z těch líbezných ptáčeků a utvoří první tečku. A vůbec to nevypadá jako od bláta umazaná zeď, vypadá to jako piha krásy, pravda, sice nalepovací, ale tím zas o něco skutečnější... A celé hnízdo pak nepřipomíná rakovinový nádor, nýbrž hlízu, morovou hlízu! O něco nadějnější...

O něco nadějnější Hermína

Heřman splnil, co slíbil, a kajky se stěhují. Opožděná restituce. Ptala jsem se ho kolikrát, jakže se to vlastně přihodilo... Ale on se jenom vševědoucně usmál a pošeptal mi: „To je můj dárek pro vás tři.“

Já s Heřmanem zůstaneme v domě po kajkách.

Přes den v úschovně, večer v divadelní šatně. V šest si mě má Heřman vyzvednout, ale já se mu schovám... Do některého z těch kufrů, jeden je dost veliký, odnese si mě nějaký jiný smutný pán. Já vás rozveselím, chcete? Anebo vy – kdybyste mě rozveselil...

Za velikým oknem stín. Zákazník. Zaťuká. Pak se opře o předprseň, ve škvíře se objevuje jeho ruka, hledá, kudy mluvit. Volám, že už jdu.

„Prosím vás, já tam mám, měl bych tam mít, takovej malej hladkej koženéj odřenej kufr. To najdete hned. Ty už se nevyráběj. Tady je číslíčko.“

Beru si lístek, ale ani to nebylo nutné, kufřík jsem

poznala okamžitě. Takový malý hladký kožený odřený kufry už se nevyráběj. Opravdu. Nesu ho k oknu, pokládám na předprseň, pro pořádek zkontroluju čísla.

„Měl jste pravdu. Našla jsem ho hned.“

A oběma rukama vytahuju okno. Jako všechna okna ve vlacích a v budově je těžké.

„Jakube...“ Nevím, co říct, co udělat.

„Ty? Jak...“ Jsme udivení, o schopnost mluvit jsme přišli. Co řekl? Ty? Jen tváře, jen výraz – oči nahoru dolů, pryč... Rosení, cukání v nervech. V podpaží pot. Přeshlapování. Výdech.

„Tak...“ Přede mnou kufr, mezi námi. Hnětu mu ucho.

„Tak pojď...“ Pohlédnu za sebe, do úschovny.

Stále se usmíváme – na sebe, pro sebe... Jen se dívá, jako by na něco zapomněl, jako by na něco vzpomínal... Náhle sklopí oči.

„Ne.“

„Ale...“

„Ne.“

Polkla jsem.

„Pospícháš na vlak?“

Jako by se mu ulevilo. Vydechl a zas obrátil pohled ke mně.

„V kolik, v kolik ti to jede?“

„Za chvíli.“ Usmál se. Očima rukama – hledání opory. „Teď.“

„Teď?“ Skoro jsem vykřikla. Vrávorání. Držadlo kufru jsem sevřela víc. „Teď přece nic nejede. Teď nic. Za půl hodiny až.“

„Teď.“ A sevřel mé držadlo jeho kufru. Sevřel mé držadlo! Sevřel mou svírající ruku! Ucho je krátké – na dvě ruce. Hladí mě palcem. Dívá se do očí.

„Hermíno...“

„To přece...“

„Hermíno.“

„Nechci.“

„Hermíno.“

„Nesouhlas.“

Pevněji pevněji svírá mou ruku.

„Hermíno, teď...“

„Ale já...“ Cítím tah. On si ho bere! Svírám pevněji. Táhnou k sobě. Nesměle, ale silou. Koktám.

„Přece teď... přece když teď... když teď, tak ne přece teď. Teď ne... přece... to...“

„Hermíno...“ Slyším tiché, kulaté, chlácholivé, něžné... Cítím prst na tváři, cítím, jak zastavil slzu.

„Lásko...“

Tah ustal. Ruka jen volně spočívá na mé. Nehybnost. Ticho. Najednou cítím tah – už ode mě, z ramene. Nakláním kufr na jeho stranu. Nad námi skřípění kol o koleje. Tak přece. Přijíždí. Jeho vlak. Povolují. Pouštím.

Heřman to potvrdil. „Heřman to potvrdil! Teď mi to volal!“ Vtrhla ke mně bez klepání, tak jako tenkrát, když pan Knitl vzal Bohouše na procházku, ještě v košili, udýchaná vzrušením, veselá a dychtivá. Popadly jsme se, obě ještě vyhráté z postele, malátné ze svých věčných denních nočních snů a teď tedy konečně i ze skutečnosti.

„Máme tam dneska přijít – ve tři.“

Tak tedy do tří máme čas. Je sobota, a já se tedy do tří můžu dívat, jak rozkvétá, jak krásní a mládne nadšením a nadějemi. Ve tři se to zastaví, v domě vzpomínek a příznaků, v domě načichlém puchem lidí (bude větrat čtrnáct dní!), kterými vždycky právem opovrhovala, v domě necitlivě poupravovaném a možná i vyrabovaném, v domě, který zůstal už jen skořápkou. (Ale právě do skořáčky se chce vrátit,

zpátky do bezpečí – Proč jsem se vůbec líhla, říkala si, když mě ten svět jenom zraňuje?)

Ale zatím je toho ušetřena, zatím jen ze snu vešla do snu, zatím jen znovu vstoupila do obrazu, z kterého musela odejít před třiceti lety. A já mám teď povinnost co nejopatrněji, bez zachvění a zakopnutí přenést tu zranitelnou, tu trýznivě jemnou a pomíjivou mandalu tohoto okamžiku do své i do její paměti a tam ji důkladně, navěky zapečetit. Aby tam najisto byla, až dojde k prozření, aby tam najisto byla a zasvitla, až v domě za řekou povadnou květiny a lustr se zaplní spálenými můrami.

Do tří! Sbíháme po schodech (sbíháme!) do ložnice. „Co já si vezmu na sebe?“ A vybíráme něco šik, začínáme od spodního prádla. Ale dnes v ní nečtu: jen nějaké slušné, abych, až se skácím na chodníku a budou mě sbírat nebo až mě raní mrtvice nebo porazí auto, abych se za to prádlo nemusela stydět. Dnes nemyslí na pohoršení kolemjdoucích nebo na lapiduchy, dnes, jen tak nesměle a krátce, ale přece, pomyslí na sebe. Rozpárané, staré zašlé si na sebe brát nechce – a proč taky, když půlku skříně zabírají nové věci, nenošené, šetřené. Větší cit k věcem než k sobě! (Tak jako hladí tu látku, tak už ho dlouho nepohladila a on zase před týdnem – tak jak si prohlížel zánovní dveře, tak už ji dlouho nezkoumal...)

Všechnu tu péči a něhu, kterou by mohli věnovat sobě, věnují věcem! Věci mlčí, nezklamou. Ona poletuje od říše k říši – v rostlinné je nejšťastnější, ve zvířecí šťastná, v říši věcí, předmětů už méně a v té lidské, v té se nejvíc trápí.

Do tří ale bude bezstarostná, do tří sama pustí hudbu – a je to Vivaldiho Jaro nebo Figaro a těší se z ní a ze své radosti, do tří si hrajeme s Newtonem a chodíme po zahradě a hledáme nová poupata

a prodíráme se pod košatými jabloněmi až k černému sudu na dešťovku, kde se topí zlatohlávek. A tam, k dovršení té oslavy, nechám ruce za zády a pobídnu ji, aby ho zachránila sama.

Kuchyně dnes zůstala prázdná. „Na oběd si zajdem,“ rozhodla. Jenomže mně nezbývá, než ji trochu zdržet: „Počkej, ve vlasech máš toho zlatohlávka a taky spoustu stromového listí.“

K vyklizení zbývá už jen poslední místnost. Ta, ve které roky bují náš bujný fíkus s velikými klenutými listy a rudými špicemi nových. Je už tak silný, že málem slyším, jak se rozbalují. Je tak starý, starší než já a tak mohutný, že se s ním nedá hnout. Už roky nebyl venku. Znal jen popotahování po podlaze, do místností s vyššími stropy. A tahle ho má nejvyšší. Výš už to nejde. Ale fíkus by ještě rád rostl. Pořád tu vůli má. Silnými větvemi tlučte do stropu. Dobývá se do prvního patra. Stojíme tam, nerozhodní. Já na štaflích, Heřman dole, pode mnou.

„Musíme ho ufiknout,“ říkám konečně a vyčkávám, vidím nad námi jako spasitele Heřmana s kladivem, rozmáchně se poprvé, rozmáchně se podruhé a dělá díru ve stropě (sype se omítka, za ní kusy cihel), na listy seshora dopadne světlo a nejvyšší větve se zatetelí a samy se protáhnou dírou v tom stropě a fíkus roste a roste, větve se protahují, sílí a obalují se novými listy a už ťukají na další strop, až Heřman stojí na střeše a hází dolů tašky a všechnu tu izolaci proti fíkům a fíkus už červenou špičkou vykukuje ze střechy a dohlédne až k domu za řekou. A tehdy, protože teď bychom se s fíkusem do domu už nevměstnali, naložíme na své kárky pár potřebných věcí a potáhneme zase o dům dál.

„Musíme ho ufiknout,“ říkám a vidím, jak fíkus

skrání déšť, který protéká dírou v té střeše, a jak z listu na list stéká průzračný čůrek dešťové vody až do velikého květináče, který je ale zatím strašně daleko, a na okraje listů se navěsily průzračné dešťové kapky.

„Musíme ho ufiknout,“ řekne Heřman pevně a podává mi pilku na dřevo. A já jako ve snách po pilce sáhnu, uchopím ji tak, aby mi nevyklouzla, a bez přemýšlení říznu.

2003–2008

Photo © Radek Brousil, 2012

Text, který může zklamat polykače příběhů, ale jehož je radost číst: nejvyšší jazyková vytríbenost, kultivovanost výrazu, brilantní surfování na špici verbální vlny.

Alexandra Berková

fra.cz

Photo © Radek Brousil, 2012

Text, který může zklamat polykače příběhů, ale jehož je radost číst: nejvyšší jazyková vtříbenost, kultivovanost výrazu

Právě vychází

Michał Witkowski, Královna Barbara

Veronika Bendová, Nonstop Eufkrat

Cédric Demangeot, Slota

Viola Fischerová, Hrana

Petr Borkovec, Milostné básně

Jakub Řehák, Past na Brigitu

Ondřej Buddeus, rorýsy

Karel Urianek, Beránek

Připravujeme

Guillermo Cabrera Infante, Tři truchliví tygři

Jean-Claude Izzo, Chourmo

fra

fra.cz

